

ПОЛИТИКИН

Шведска 28.00 SEK,
USA 3.50 USD,
Македонија 65.00 ДЕН,
БиХ 2.00 KM,
Црна Гора 1.00 EUR
Хрватска 8.00 KN

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

ЗАБАВНИК

14. 3. 2003. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXV • ЦЕНА 50 ДИНАРА • БРОЈ 2666

ГДЕ СЕ
УБИЛА
КЛЕОПАТРА?

РУБИН
КАМЕН
ЗАЉУБЉЕНИХ

НЕЈАЧ
МОБИКА

ФАНТОМ
ИЗ
ПАРИСКЕ
ОПЕРЕ

За све од 7 до 107

**ДВА БРАЗИЛСКА МОРНАРА
УБИЈЕНА СУ КОЛУТОВИМА СИРА
КОЈЕ СУ У ПОМОРСКОЈ БИЦИ 1850.
ГОДИНЕ ИЗ ТОПОВА ИСПАЛИЛИ СА
УРУГВАЈСКОГ РАТНОГ БРОДА.**

**МАКЕТЕ АВИОНА
У СТАКЛЕНИМ БОЦАМА
ПРАВИ ДАГ ПЕЈНТЕР,
ПЕНЗИОНИСАНИ ПИЛОТ РАТНОГ
ВАЗДУХОПЛОВСТВА
ИЗ ТОРОНТА У КАНАДИ.**

**ЈЕЗИК СЛАВУЈА,
МОЗАК НОЈЕВА,
СЛОНОВСКЕ СУРЛЕ
И ЈЕГУЉЕ ХРАЊЕНЕ
ТЕЛИМА РОБОВА**

БИЛА СУ ЈЕЛА
У КОЈИМА СУ
УЖИВАЛИ
СТАРИ
РИМЉАНИ.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● неки гост у једном ресторану у Сарагоса Спрингсу непрестано се жалио да му служе дебело сечене пржене кромпире и често је враћао наручено јело. Да би му се некако осветио, кувар Џорџи Крум, иначе Индијанац, исекао је кромпире на листиће једва дебље од хартије и тако их испржио. Гост је био одушевљен и – **рођен је чипс** ■

●●● научници су недавно утврдили да тежина наше планете износи приближно шест квадриљона килограма. Да буде јасније: то се изражава бројком шест са 24 нуле ■

●●● лубеница је биљка из породице бундева, дакле – поврће. Пореклом је из тропске Африке, а гаји се готово у читавом свету ■

●●● за време првих 56 дана живота гусеница свилене бубе поједе 86.000 пута више лишћа белог дуданог што је тешка ■

●●● досадашње мишљење да се у старости можда не ћелије не умножавају, недавно су оповргли немачки научници. Према једној њиховој студији, код старијих особа које воде уредан живот довољан је један сат спавања дуже у току 24 са-

та да би се њихова пажња повећала за 25 одсто ■

●●● краће приче прочитане малишанима пре спавања не само што помажу да дете брже и спокојније заспи, већ га чине срећнијим и довитљивијим, пише у једној студији професора универзитета из Оксфорда ■

●●● психолози који се баве душевним здрављем деце саветују родитељима да се не љуте на своје мале ђаке ако на крају првог полугодишта донесу нешто слабије оцене. По њиховом мишљењу, у зимско доба, када је светлост слабија, деца су често нерасположена што се огледа и у слабијем успеху ■

●●● холандски сељаци често праве страшила за њиве у природној величини својих жена и кћери ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Старина Новак, првак из народних Српски хајдук, рум

Харамбаша који је харао горовитом Романијом национални је јунак и лик из уџбеника историје суседне Румуније, а тамо му је подигнут и споменик

У опису догађаја очевидац је био сурово реалистичан. Уосталом, као и сам догађај који се овако збио:

„Баш на тај дан, око 10 сати, били су живи везани за греде Баба Новак, најславнији војник Михаја Храброг, заједно са својим свештеником и спаљени на пијаци. Најпре су им одрали кожу. Онда су их тако одране везали за греде и ставили лицем окренутим изнад ватре и тако их пекли. С времена на време квасили би их водом како би им муке што дуже трајале. То се отегло око сат и по. А тада се умешао Баста, који је све то посматрао с прозора једне суседне зграде, и наредио да их више не квасе, како би им се прекратиле муке. Убрзо после тога су издахнули. После те страшне смрти лешеве су им однесени изван града и побијени на колац, поред куле кројача. Просто је невероватно коликом су брзином гавранови прокљували месо с њихових костију.“

Био је 5. фебруар 1601. године, место збивања град Клуж, данашња Румунија. Баба Новак, генерал румунске војске, преселио се у народну песму као Старина Новак који је био „кадар стићи и утећи и на страшном мјесту постојати“ и који је, како му је поверовао народни песник, умео често да ускликне: „Не бојим се никога до Бога!“ У тренутку кад је ушао у јуначке песме имао је осамдесет две године мада неки тврде да је био млађи пуних десет лета.

Триста седамдесет пет година доцније, 5. фебруара 1976, на истом тргу где је,

како неки веле, спаљен привезан за колац од ружиног дрвета, Баба (Старина) Новак добио је бронзано обележје, рад познатог румунског вајара Фулицеа. У међувремену је нашао своје место и у румунском уџбенику историје за осми разред основне школе, као и оном за средњошколце у завршном разреду.

Без његовог имена и дела било би и те како осиромашено епско народно стваралаштво, не само наше и румунско, него и бугарско и македонско. Историографи су избројали 195 песама у којима се он помиње, највише код нас. Не чуди стога што је, искочивши из историје, ушао у мит и успео да за себе избори треће место по броју топонима код нас, одмах иза Марка Краљевића и Светог Саве.

Ко је, заправо, био Старина (Баба) Новак?!

Од потурчењака до мученика

По подацима доспелим до наших дана, а потврђеним у многим истраживањима, Баба Новак је био пореклом Србин из Пореча код Смедерева. Млад се потурчио и чак постао субаша, а онда се, након неке свађе, одметнуо у

песама

рунски генерал

хајдуке и турске караване пресретао на Старој планини. Кад им је дозлогрдило Новаково четовање, Турци су га намамили у замку, стрпали у тамницу и повадили му све зубе. Тада је, наслућују хронике, и прозван Баба (Старина) Новак.

Успевши да, безуб и већ у годинама, измакне Османлијама, придружио се буни Срба у Банату. Било је то у пролеће 1594. године

кад се веровало да се, уз помоћ Аустрије, може учинити нешто против Турака, тада неприкосновених господара не само Балкана.

У делу Дунава од Смедерева до Кладова устанике је предводио Михај Вјатезул, убрзо назван Михај Храбри. Баба Новак му је одмах пришао, а Храбри га је именовао за капетана хајдука који су, углавном, били претходници румунских чета. Многе битке заједно су војевали, највећи број и добили. А након уједињења Влашке, Трансилваније и Молдавије и првог стварања Румуније, Михај Храбри именовао је Бабу Новака за генерала.

Како тврди Јовица Орловић, професор историје из Доњег Милановца који је највећи део свог стручног усавршавања посветио Старини (Баби) Новаку, наш човек у румунској војсци имао је под собом неколико хиљада бораца сакупљених са готово свих балканских простора и свима се у биткама обраћао на њиховом матерњем језику. Јер, Старина Новак је, поред српског, говорио и румунски (влашки), турски, мађарски, грчки и албански језик. И многе битке које је историја, као врховном стратегу, приписала Михају Храбром, добио је управо Новак, те не чуди ни именовање за првог генерала.

Остало је забележено да

је након спаљивања Бабе (Старине) Новака у Клужу, 5. фебруара 1601. године, исписан и крај тек настале румунске државе. Наиме, у време пострадања свог најзначајнијег генерала, Михај Храбри био је у преговорима с аустријским царем у Бечу и Прагу верујући да ће од њега успети да измоли војничку помоћ у наставку борбе. По повратку, у трансилванском граду Клужу сазнао је за смрт Баба Новака и заповедио да се на месту где је извршена смртна казна подигне застава. Уз то, становници Клужа, неми посматрачи страдања Баба Новака, морали су да плате 100.000 форинти одштете. Убрзо је убијен и сам Михај Храбри, и он по налогу генерала Ђорђа Басте, који је желео да управља Влашком, Трансилванијом и Молдавијом...

Ово је, укратко, тек рам за слику историјских трагова живота и дела Старине Новака. Онда се народни песник докопао одјека ове приче и Старину Новака сместио у колективно народно памћење омогућивши му да хајдукује кроз векове и на просторима које ни данас није тек тако лако савладати. Тако је и он, попут многих епских јунака, постао „чивилук“ о који се каче одређене теме и мотиви. Или, како је приметио Иво Андрић пишући о Раду Неимару који је „морао живети стотинама година да би изградио све што је лепо и трајно по српским земљама“. А Старина Новак баш се наживео и нахајдуковао.

Између ломаче и пензије

Трагачи за (пра)узорима личности наше епике утврдили су да је прве податке о историјском Новаку хајдуку први записао његов савременик Константин Филозоф у „Животу деспота Стефана Лазаревића“. По њему, он је био властелин пореклом и

велики јунак с мноштвом људи уза се који је Турцима задавао грдне јаде, толике да је и султан Сулејман тражио од деспота Стефана да му га испоручи, а овај му је одговорио да он „као разбојник у горама станује“.

Други Новак, хајдук и старина, живео је средином 16. века и о њему су записе оставили путописци који су пролазили кроз Тракију и Бугарску. Помињали су га као Новака Дебељија или Новака Дебељака приписујући му пљачкање градова и дворова, све оно што је – историјски је потврђено – чинио и Старина Новак, румунски генерал. И он је за живота закорачио у живу усмену легенду.

Крајем 16. века појавио се и трећи Новак хајдук, јунак ове новинске скаске. И он је четовао по источној Србији, чак стизао и на Романију што су многи протумачили као својеврстан топографски лапсус: није Румунија него Романија како Румуни и иначе зову своју земљу. Тако је, по овом тумачењу, Старину Новака народни певач изместио на прилично удаљен простор. Уосталом, и ревносни сакупљач народних умотворина Вук Караџић умео је да каже да „пјесма није историја, те се у њој не гледа шта је и како је било, него шта је и како је измишљено и намјештено“.

А о Старини Новаку, хајдуку и јунаку многих наших песама, оставио је запис и Вук. Овакав:

„Новак је био родом од Смедерева, пак је од некакве неправде утекао у Романију и одвео са собом Груицу и Радивоја. Они су живили у Романији до превелике старости Новакове, но ни од кога нијесу ништа отимали разбојнички, нити су се скитали којекуда, него су понајвише пребивали више сарајевскога пута под једном стијеном (која се и данас зове Новакова Стијена), а на путу су држали свагда прострту кабаницу и на њој велики нож или сабљу, те су тада пролазећи трговци бацали на кабаницу колико је ко могао и хотјео. Кад је Новак врло остарио, онда су отишли сва тројица у Приморје Адриатическо к Рисну и Перасту и тамо су, као на покајанију, живјели поштено докле нијесу помрли. Новак је познат код народа српскога како год Краљевић Марко, и о њему пјесама много има. Он има два презимена: Стари (или Старина) Новак или Дебелић Новак“ ■

Илустровао
Војислав
Васиљевић

ПОДРУЧНИ
ЗАБАВНИК

14. 3. 2003.

Три најусамљенија човека на свету

Кен, Коља и Дон

Да ли су после обуставе свих летова шатла, космонаути на међународној свемирској станици потпуно одсечени од света?

Када је вест о удесу свемирског шатла „Колумбија“ стигла на међународну свемирску станицу, тројица космонаута, који тамо бораве већ три месеца, примили су вест колико са запрепашћењем толико и с надом да ће ипак бити преживелих. Убрзо је, међутим, постало извесно да преживелих нема и на станици је завладао мук. Како су сами изјавили током своје прве радио-конференције после несреће, дуг боравак у свемиру појачава сва осећања и било је веома тешко поднети и прихватити губитак својих колега. Можда је најтеже било Дону Петиту, који је током двонедељне мисије шатла с капетаном „Колумбије“ играо шах путем радио-везе.

Сами у свемиру?

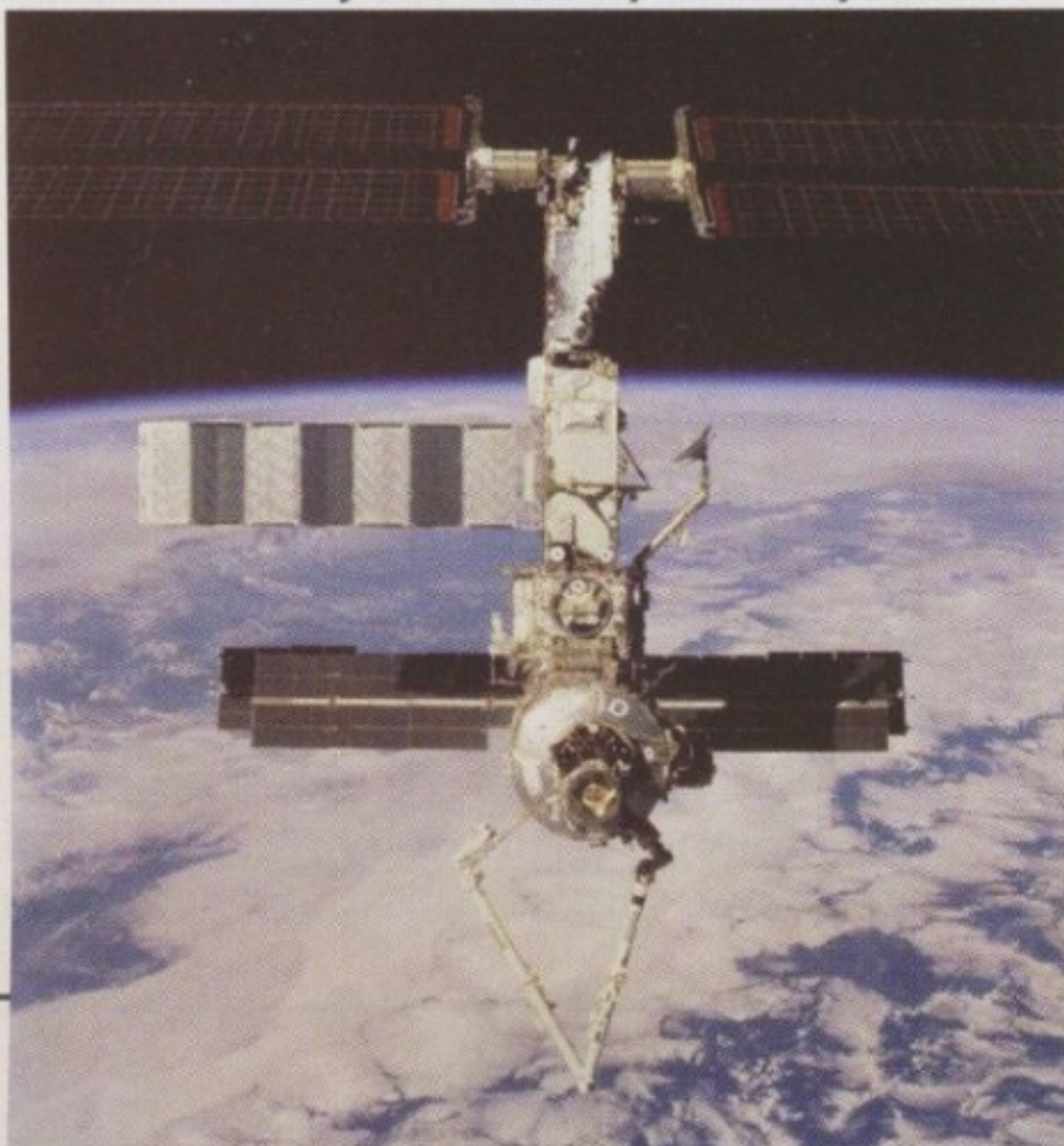
Три становника свемирске станице, Американци Кен Бауерсокс и Дон Петит и Рус Николај Бударин, у свемиру су од новембра 2002. године и требало је да у марту буду замењени седмом посадом свемирске станице. Али, после удеса шатла „Колумбија“, Наса је обуставила све летове. Обустава ће трајати све док се не утврде узроци како би се спречиле несреће на преостала три брода. Колико ће то трајати не зна се. Можда неколико месеци, можда и дуже. Летови шатла били су главна веза посаде свемирске станице са Земљом. Да ли су чланови шесте посаде сада остављени сами у свемиру? Неколико дана после удеса „Колумбије“, Руси су лансирали теретни свемирски брод „Прогрес“, без посаде, који је на свемирску станицу допремио нове залихе тако да су астронаути обезбеђени до јуна. Том приликом „Прогрес“ је снагом својих мотора померио

свемирску станицу на путању вишу за око десет километара. То су уобичајена исправљања путање свемирске станице, пошто она постепено „тоне“ услед дејства Земљине гравитације. Иако су у васиони већ три месеца, одвојени од својих породица и веома потресени трагичним крајем својих колега, астронаути са свемирске станице изјавили су да су спремни да остану и годину дана ако је потребно. Ови заљубљеници у свемирска истраживања чак истичу да продужени боравак неће сматрати тешкоћом, него наградом, а већ су и своје породице припремили на ту могућност.

Чамац за спасавање

За случај да астронаути ипак морају да напусте свемирску станицу, уз њу је увек прикачена једна капсула „Сојуз“ која може да врати три особе на Земљу. Те капсуле замењују се сваких шест месеци, јер се састоје од неких делова који се временом разграђују. Било је уобичајено да сваких шест месеци до-

Међународна свемирска станица снимљена са једног од теретних бродова

Ко је Дон Петит?

ОБРЋЕ БОЦУ

Један од астронаута на свемирској станици сетио се задатка који му је пре неколико деценија поставио професор на Универзитету

Током новогодишњих празника телевизијске станице приказале су репортаже о слављу на свим деловима Земљине кугле. Том приликом свет је обишао и снимак који није начињен на Земљи, већ на међународној свемирској станици на око 400 километара изнад Земље. Тројица астронаута ту су дочекала Нову годину, у бестежинском простору и у прилично стешњеним условима, гледајући одсјаје славља са висине.

Задатак са факултета

Поводом празника орегонске новине ступиле су у везу са једним од астронаута, До-

ПОДПИСНИК
ЗАБАВНИК

14.3.2003.

**Дон Петит, командант
Кен Бауерсокс и Николај
Бударин – шест посада
свемирске станице**

лети руска ракета „Сојуз“ са новом капсулом и двочланом посадом која би неколико дана боравила у посети станици. У два наврата долазио је и трећи путник, али то нису били космонаути, него туристи на скупо плаћеном „излету“ у васиону. После неколико дана космонаути са „Сојуза“ враћали би се на Земљу у старој капсули

док би нова била остављена уз станицу као чамац за спасавање.

Астронаути који бораве на свемирској станици увежбали су током припрема коришћење капсуле и за ту сврху имају нарочита одећа кројена по мери. Дакле, у случају било какве опасности, постоји могућност да посада напусти станицу у „чамцу за спасавање.“ Ипак, ово би било само крајње решење, које нико не прижељкује јер то би значило остављање станице без људске посаде, први пут од 2000. године. Посада свемирске станице

има веома важне задатке око редовног одржавања станице, њене доградње и богат програм научних истраживања, и то нико не жели да прекине.

Највећа невоља на свемирској станици убудуће ће бити снабдевање водом која се користи за производњу кисеоника, купање и пиће. До сада је снабдевање било везано за посете шатла јер је вода нуспроизвод његових горивих ћелија. То би могло да се надокнади чешћим испорукама помоћу ракете „Прогрес“, али то захтева изградњу нових ракета,

У СВЕМИРУ

ном Петитом, који је пореклом из ове лепе северозападне америчке државе. Током кратког разговора Петит је испричао да је на пут понео пластичну боцу како би после скоро три деценије коначно одговорио на питање које му је поставио професор Октав Левенспил, један од великана и легенди хемијског инжењерства, током студија на Универзитету државе Орегон. Задатак је гласио: Ако се боца пуна течности заротира у бестежинском стању око своје осе, да ли ће наставити да ротира око те осе или ће, после кратког времена, почети да се окреће преко својих крајева. У току телефонског разговора са новинарима Петит је саопштавао: „Ево, поново сам је завртео и – обрће се преко својих крајева.“ „То је“, објашњава он, „последница ефекта течности унутар боце због чега се мења оса ротације...“

Астронаут је замолио новинаре да обавесте професора, уз извињење што му је требало толико времена да реши задатак. „Можда ми након допише поене за оцену“, нашалио се Петит.

Професор Левенспил, иако у пензији, и даље пише књиге и уџбенике, а сарадницима и колегама износи занимљиве идеје и поставља задатке. Када су му пренели поруку из свемира, гласно се насмејао. „У ствари, ни ја нисам знао одговор! Само, то му никада нисам рекао! Па, сада знамо обојица!“

Члан посаде у последњем тренутку

Астронаут Петит, доктор наука из области хемијског инжењерства, на свемирској станици задужен је за научне експерименте, понекад мање забавне, али свакако много сложеније од описаног. Овај четрдесет седмогодишњи астронаут са одушевљењем прича о тим опитима. „Сваки од њих је задивљујући на свој начин, почев од оних у којима ми астронаути служимо као заморчићи на којима се испитују дуготрајни утицаји микрогравита-

ције на људски организам, па све до оних из физичко-хемијских и инжењерских наука.“

Петит се увежбавао као члан резервне посаде и није било предвиђено да борави у космосу у овој мисији. Како су посаде мешовите по националном саставу, припреме се обављају наизменично у Русији и САД. Током једног боравка у Русији, Петит је добио поруку да због болести једног од астронаута он одлази у васиону и то на четири месеца са задужењем да на станици изводи научне експерименте. Иако није имао много времена да припреми своју породицу – жену и двогодишње близанце – одушевљено се спремио за свој први лет у васиону. То је било испуњење његових давнашњих жеља.

Како сам каже, овај научник – астронаут од младих дана имао је истраживачки дух. То је пре неколико деценија запазио и чувени профе-

сор и задао му необичан задатак, какав се обично не задаје студентима. После дипломирања и доктората из области хемијског инжењерства, Петит се запослио у чувеној Националној лабораторији у Лос Аламосу. Поред осталих пројеката на којима је радио, већ тада је изводио и експерименте у бестежинском стању. Али, запитаћете се, како се на Земљи изводе експерименти без утицаја гравитационог поља? То се ради у авиону, који се пење на велику висину, а када је експериментатор спреман, пилот усмерава авион ка Земљи тако да се елиминише утицај Земљине гравитације. Када истраживач јави пилоту да је опит завршен, пилот мења курс и подиже авион. Наравно, експеримент мора да траје врло кратко... Прилично узбудљиво! Ипак, недовољно за Дона Петита који се 1996. године пријавио за свемирски програм и изабран за астронаута■

Дон Петит у својој свемирској лабораторији

међународни договор о финансирању таквог подухвата, а то даље увлачи и политику у целу причу.

Међу разним могућностима о начину замене шесте посаде на свемирској станици размишља се и о промени програма нове посете ракете „Сојуз“, која је предвиђена за април. Један од предлога јесте да уместо астронаута који долазе у кратку посету том ракетом

МЕЂУНАРОДНА СВЕМИРСКА СТАНИЦА

Ова свемирска станица плод је сарадње шеснаест земаља, САД, Русије, Канаде, Јапана и Европске свемирске агенције. Вредност пројекта процењује се на 95 милијарди долара, а станица се стално дограђује. Предвиђено је да буде завршена до 2006. године. Наводимо неке од важнијих података:

- У новембру 1998. године Руси су лансирани први модул будуће станице, а Американци убрзо други део. Када су у децембру астронаути спојили ова два модула, почела је историја међународне свемирске станице.

- Станица се гради у орбити на око 400 километара изнад површине Земље.

- Када буде завршена, биће тешка 455 тона, са унутрашњим простором од 1300 кубних метара, и величине фудбалског игралишта.

- Енергију за напајање компјутера обезбеђиваће крила са око 200 квадратних метара соларних ћелија.

- Први људи боравили су на станици 1998. године, а стално је настањена посада које се смењују од новембра 2000. године.

- До сада су ту боравила и двојица свемирских туриста ■

стигне нова, седма посада свемирске станице, а да се шеста посада старом капсулом „Сојуз“ врати на Земљу.

Које ће решење однети превагу, за сада се не зна. У међувремену астронаути настављају да раде, а у слободном времену не могу довољно да се нагледају задивљујућих приказа океана и континената са висине од око 400 километара, како бар каже капетан Кен Бауерсокс. ■

А. Дудуковић

осам

ЗАБАВНИКОВ ИСТОРИЈСКИ ЗАБАВНИК

- Људи жељни раскоши, лењи и похлепни све донедавно називани су сибарити. Назив су, још у 8. веку пре наше ере, добили по граду Сибарису који се налазио на обали Тарантског залива на југу Италије.

Плашећи се да неко не поремети њихов спокој, доколицу и уживање, богати грађани Сибариса почели су борбу против буке: чак ни псима није било дозвољено да лају, ни петловима да кукуричу. Данас се на месту старог Сибариса налази град Теранова ди Сибари.

- Француски краљ Луј XIV издао је 1665. године наредбу по којој се дугачки мундири какве су носили племићи и дворани не смеју улепшавати тракама, чипкама, златним и сребрним украсима без претходне дозволе самог владара названог Краљ Сунце.

- Прве свилене чарапе имала је, сматра се, енглеска краљица Елизабета I.

- Године 1356, у време Тридесетогодишњег рата, између Француза и Енглеза одиграла се чувена битка код Поатјеа у којој су Французи доживели страховит пораз. У тој бици овењао се славом сер Хауел који је својим копљем начинио прави покољ међу непријатељским војницима. После битке његово копље пренето је у град Крикијет у Велсу где је чувано као светиња. Више од две стотине година грађани Крикијета стављали су пред копље, у знак захвалности, три obroка хране дневно.

- Француски књижевник Александар Дима правио је лутке које је ређао по свом радном столу, а представљале су личности романа који је у то време писао. Природњак Бифон никад не би седао за радни сто док се не би лепо обукао, напудерисао, ставио на рукаве манжете од венецијанске чипке и припасао мач. Енглески хуманиста Томас Мор, пак, писао је у кожним рукавицама.

- Плус (латински: више), математички знак за сабирање, као и његова су-

КРАЉ БЕЗ ЧАРАПА

Чарапе су, иначе, настале од платнених трака којима су, као завојем, римске госпође обавијале ноге. Крајем 16. века већина отмених госпа и госпode носила је чарапе. Мушке чарапе биле су знатно скупље јер се на мушкарцима, који су носили панталоне до испод колена, видео већи део ноге него код жена. Џејмс I, краљ Шкотске, писао је богатом ерлу од Мара молећи га да му пошаље пар лепих чарапа у којима би примио шпанског краља „пошто их он, краљ, нема, а ерл тешко да би желео да његов краљ изгледа као сиромашни ђаво“.

протност знак минус за одузимање, настали су 1489. године, и првобитно су примењивани у трговини. Извесни Немац Видман користио их је да би обележио тежину сандука напуњених робом. Знаци на сандуцима преузети су временом и за обрачунске листе да би, најзад, из трговине прешли у алгебру.

- Познатог француског филозофа и енциклопедисту Дидроа (1713–1784) позвала је руска царица Катерина Велика 1765. године да на њеном двору буде библиотекар. Верујући да ће га на тај начин што дуже задржати, платила му је унапред за 50 година. Међутим, после 19 година Дидро је једноставно нестao ■ К. В.

СМИЉЕ, ВИЛИНСКО БИЉЕ

Смиље спада у полугрмове из породице главочика и има га око три стотине врста. На подручју Средоземља расте око двадесет пет врста смиља, а у Африци око стотину педесет. Због високог садржаја етеричних уља смиље има јак мирис, те се употребљава у народној медицини и као зачин. Толико из ботанике

А сада романтика, обичаји и бајке и мало позитивних враџбина. О томе налазимо записе у књизи „Главније биље у народном веровању и певању код нас Срба“ Павла Софрића Нишевљанина:

„Неувелост смиља неминуно је падала у очи као ретка врлина код биљака и морала је пријемчиве душе наших предака раздрагати.“

У народу су посебно цењене биљке које и после брања дуго чувају лепоту, мирис или лековита својства. Осушено смиље годинама траје, па је тако постало симбол трајних, непромењивих осећања. Припало је младим, неодатим девојкама.

Често се помиње са босиљком и ковиљем, а означава чисту и снажну љубав. Уплетено с ковиљем смиље има значење девичанске оданости драгоме, а ковиље је савршен одар нераскидивим везама повезаног пара.

У сватовским песмама невесте често носе име

Смиљана и треба да погледају младожењу кроз венчић од босиљка и смиља. Четрдесет дана по венчању или док не затрудни, невеста носи нарочиту капу – смиљевац – окићену смиљем како би била заштићена од злих сила.

„Ал’ је лепо младо закићено,

По ред смиље, а по ред ковиље,

Смиље ми се на ковиље смеје,

К’о ’но момче на младо девојче.“

Павле Софрић Нишевљанин сматра да је мит о смиљу настао после смрти неке девојке из угледне породице. Сеоба такве душе у смиље учинила је да „ова баш зато све непрестано живи и не вене“.

„Непобитно је да наш народ верује да у живом биљу постоји душа с истим особинама, као што је и човекова душа. Уз овакво веровање биље добија обележје светлости, као што је има и човекова душа.“

„Примитиван човек никако није могао да се помири с том страшном истином да смрћу тела престаје његов живот на земљи. На ову тешку истину било му је утолико теже пристати што никакве представе није имао о царству небеском које данашњег човека тако силно подржава у животу и у смрти. Кад је, дакле, на свој начин већ једном веровао у какав-такав загробни живот, онда је његовом детињем уму било близу да душе умрлих људи одлазе у биљни свет који је исто тако нем као и онај умрли човек, али свет који ипак живи и расте јер је у њему душа човекова. А никако не може да умре. Од оваквог веровања, идући даље, створио је уверење да душе добрих људи иду у добро биље, а душе злих људи у зло биље. Какво је дрво, такав му је и плод. Зло дрво не може дати добар плод.“

Смиље је и вилинско цвеће. Према једном старом српском предању, свраке одлазе у далеку пусту пла-

нину, где људи немају приступа, како би обрале смиље посејано за виле. Свраке онда обављају вршидбу у првој половини августа. Због тог посла вратови су им голуждрави јер су биле везане за стожер.

Народ се побринуо да смиље кроз песму одреди своје боравиште када га уберу:

Подајте ме девојкама,
Девојке ме лепо носе,
Лепо носе, па с’ поносе:
Дању носе са смиљевцем,
а у вече у чашицу, у водицу,
Те ја цвеће већма цватим.

Само изговарање речи смиље као да разлива топлину и блискост, па су се зато ваљда деци често обраћали са „смиље моје!“

И на крају: да ли је Смиљан, родно место Николе Тесле, добио име по смиљу и да ли се Тесла случајно родио тамо где је вилинског цвећа било у изобиљу? ■

Р. Леви

Откривена највећа лука Старог света

Када је 332. године пре наше ере Александар Велики кренуо у свој победоносни поход на Исток, прво је, како му главни непријатељ не би остао за леђима, Персијанце напао у Египту. После блиставе победе одлучио је да ту, на обали Средоземног мора, изгради луку из које ће моћи да се надгледа цео Медитеран. Изabrao је месташце Ракотис, старо 1500 година, и смештено северно од језера Марјут, а западно од делте Нила. Овај положај био је и близу пловног пута за Црвено море. Тада је, наиме, постојао плитак канал који је највећу светску реку повезивао са овим морем. То је била једина пловна веза са Истоком за коју се знало у античко доба. Оближње острво Фарос обећавало је погодно сидриште за бродове.

Настала је Александрија, лука названа по свом оснивачу, једном од највећих ратника које је свет имао.

Престоница

Девет година касније златни ковчег са Александровим телом ту је донео један од његових најбољих војних команданата Птолемеј. Тако се у Египту зачела једна од најмоћнијих грчких династија, а њен оснивач Птолемеј I пренео је престоницу из Мемфиса у Александрију.

Захваљујући овој династији, Александрија је постала не само највећи, него и најважнији град Старог света. У њој ће, поред трговине, процветати и грчка уметност и наука, нарочито природне које су тада биле без премца у свету. У овом граду стварали су Еуклид, Архимед, Хипарх, географи Птоломеј и Ератостен. Његовим

ГДЕ СЕ УБИЛА К

плочницама корачала је чудесна Клеопатра, а уз њу Јулије Цезар и Марко Антоније...

Ту је била и чувена Александријска библиотека са више од 500.000 свитака и седмо чудо Старог света – светионик на Фаросу виши од 120 метара, изграђен 280. године пре нове ере за време владавине Птолемеја II. Александрија је извесно време била и највећи дом за Јевреје, па није необично да је баш ту Библија први пут преведена са хебрејског на грчки језик. Староегипатску веру и културу коју су грчки владари вешто спојили са хеленизмом почетком првог миленијума постепено ће заменити хришћанство да би у 7. веку коначно заваладао ислам.

Поред политичких и верских промена и потреса, ово подручје погађали су и они прави, тектонски. Јаки земљотреси и велики цуна-

Велика лука Александрије дуго почива на дну њеног залива. Јединствена ризница, скривена под дебелим наслагама талоба из моћног Нила, поново ће угледати светлост дана

ми таласи, понајвише у деценијама на прелазу из првог у други миленијум, збрисали су са лица земље велики број знаменитих грађевина, а 365. године нове ере то се догодило и чувеном светионику. Александријска библиотека коју је још 330. године пре нове ере основао Птолемеј I имала је другачију судбину: њу су срушили људи. Римски владар Теодосије I наредио је рушење 391. године, а потпуно су је спалили арапски освајачи Александрије, 640. године.

Како је изгледао Portus Magnus

Данас је Александрија град са више од три милиона становника. Иако је главна лука Египта и његово највеће излетиште, далеко је од сјаја који је некада имала. Али, труди се да га макар делимично поврати. Недавно је отворена велелепна библиотека, највећа у арапском свету. Већ десетак година једна међународна ронилачка екипа покушава да открије како

Реконструкција изгледа Велике луке открила је постојање више малих лука, краљевских боравишта и храмова између рта Лохиас и острва Антиродос. Античка обала која је делимично остала видљива под водом била је прекривена насипима. Франк Годио сложио се да се светионик налазио између два пролаза.

Големи труд најзад се исплатио и после 10.000 часова роњења, геолошких и археолошких ископавања, мапа најславније античке луке била је готова. Показало се да је Франк Годио био у праву јер се она значајно разликовала од досадашњих! Све оне, било да су историјске или савремене, углавном су биле под утицајем карте коју је направио Махмуд ел-Фалаки 1866. године, а на основу записа Страбона и Плинија Старијег. По њима, потопљени квартави античке Александрије налазили су се у источном делу Велике

КЛЕОПАТРА?

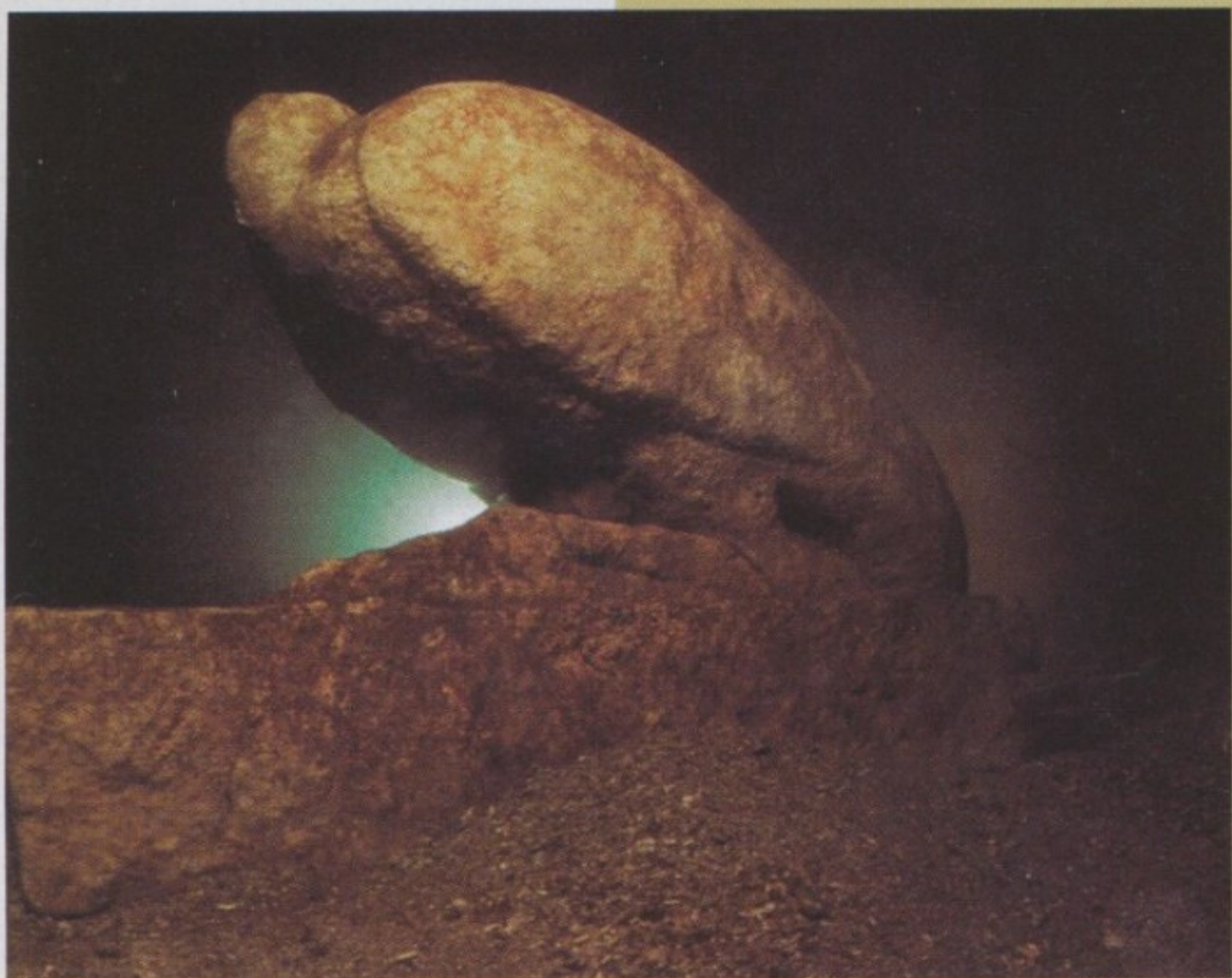
је заправо изгледала њена античка лука – Portus Magnus. Тај огромни посао сада је при крају. Многе знаменитости античке Александрије тако ће поново моћи да угледају светлост дана.

На замисао да се поново исцрта карта старе александријске луке дошао је Франк Годио, математичар који је закључио да с досадашњим мапама нешто није у реду пошто су изостала очекивана археолошка открића. Овај Француз радо се преобратио у археолога-рониоца, а нашао је и дародавце новца за овај велики, дуготрајни и скупи посао. Заинтересовао је и неколико врских научника, стручњака за геофизику, седиментологију и епиграфију (науку која проучава старе натписе на трајним материјалима – камену, металу, дрвету).

Ништа, ипак, не би могао да уради да својим сарадницима није обезбедио и најсавременију технику, у првом реду изузетно тачан магнетометар Комисије за атомску енергију. Овај уређај бележи све поремећаје магнетног поља Земље на основу чега може да се открије и било која затрпана или седиментима прекривена грађевина. Употребљавао је и врло тачне дубинометре који су омогућили да се открије прави рељеф морског дна. Јер, вода Александријског залива неизлечиво је запрљана отпадним водама ове египатске метрополе, а таложење морског материјала и блата из Нила трајало је скоро 2000 година. Зато није нимало лако у прљавој, замућеној води маслинасте боје наћи старе краљевске дворе, храмове, лучке докове, остатке светионика или дворца у ком је Клеопатра провела последње сате.

Свештениково лице озбиљно је и спокојно, а држање предано и заштитничко јер треба да изразе дубоко поштовање које он исказује према Озирису

луке. Годиоова карта сместила их је у западни део луке! Зато његова истраживачка екипа већ сада има толико открића да може да реконструише слику античке Александрије још од њених почетака!

Антиродос – археолошки сан

Прекрасна открића мамилу су рониоце попут морских сирена. Било је тешко одолети искушењу и не упустити се у детаљније испитивање појединачних митских места која су се после толико времена поново појавила пред људским очима. Пошто би то угрозило основни циљ истраживања, рониоци су углавном само обележавали нађена места различитим бовама. После свега, Велика лука подељена је на четири дела који заједно покривају површину од око 300 хектара: острво Антиродос, полуострво Посејдон, античку обалу и рт Лохиас.

Наћи острвце Антиродос на коме се убила Клеопатра 30. године пре наше ере био је неостварив сан многих археолога. Према записима, она је на њему имала и раскошно опремљен дворца украшен златом, ониксом, ебоновином, слоновачом и корњачевином; а све опточено смарагдима. До сада

Статуа Ибиса препознатљива је без обзира што му недостаје глава. Свету птицу бога Тота прихватили су и стари Грци

Неки предмети, као статуа свештеника који држи Озирисове остатке, проучавани су ван воде, а потом су враћени на место на коме су нађени

Одозго надолу: тканином натопљеном силиконом рониоци су најпре прекрили натпис, а затим су је обложили оловном фолијом. Под ударима дрвених чекића појавио се отисак хијероглифског натписа са преломљеног обелиска

На југозападној На југозападној трчава падини острва Антиродос нађена је ова краљевска сфинга од диорита. Можда је некада чувала храм посвећен богињи Изис?

нико није знао тачан положај острва које је потонуло после неког снажног земљотреса.

Екипа Франка Годиоа прва га је нашла помоћу магнетометра и успела да исцрта његове обресе. Мало је и састоји се од три крака. Оно не мери више од 350 m у дужину и 70 m у ширину. И управо на тој подводној површини рониоци су открили најлепше предмете и споменике. На југоисточном делу нашли су и малу приватну луку и остатке брода који је потонуо у првом веку наше ере. Претраживање олупине подарило је керамику и доста накита прекривеног муљевитим седиментима, а ту су нађена и два скупочена прстена која још крију тајну свог порекла.

Сфинге, свештеник богиње Изис...

На главном краку острва Антиродос откривен је и трг површине 6000 m² посут падалим стубовима чији су врхови – капители – од црвеног гранита и које је очигледно такође оборио неки земљотрес. Присутни су и видљиви трагови постојања једне краљевске зграде, саграђене око 250. године пре наше ере (дакле, можда чак

у доба Птолемеја II). Та грађевина вероватно је била и Клеопатрин дом.

Откривено је и седам стубова, изгледа постоља за статуе императора Каракале који је, осим по римским купатилима, упамћен и по суровости. Зато се претпоставља да су они тужно сећање на крваву одмазду коју је он овде наредио 215. године (од 16 чланова династије Птолемеја који су били владари Египта само прва половина била је независна од политике Рима).

На југозападу острва рониоци су чекала нова изненађења. Најпре су открили две камене сфинге дугачке око 1,5 m, које су биле удаљене само неколико метара. Једна је била од гранита и верно је одсликавала лик Птолемеја XII, Клеопатриног оца. Али, у непосредној близини чекало их је још лепше откриће. Била је то скулптура свештеника египатске богиње Изис, отелотворења брачне љубави и материнског пожртвовања, која је касније чак и у Риму слављена као божанство. Свештениково лице зрачи страхопоштовањем јер у рукама држи вазу попут оне за урну, а људски лик на њеном врху говори да је то

Главу од белог мермера рониоци су нашли на полуострву Посејдон. Можда је припадала статуи мајке римског војсковође Германикуса?

Безглава склупчана змија од камена нађена је на античкој обали. Овакви примерци нису уобичајени у египатској уметности

света ваза са остацима бога Озириса, брата и мужа богиње Изис. Зато је свештеник не држи голим рукама, већ их је увио у своју тогу! Према староегипатском миту, Сет, љубоморни брат богиње Изис и Озириса, прво је Озириса бацио у Нил, али га је Изис спасла. Кад се Сет поново дочепао Озириса, исекао га је на 14 комада и разбацио их по читавом Египту. Изис се дала у потрагу за њима, све их нашла и поново им удахнула живот...

Али, није Антиродос повлашћен да само он има вредна или лепа дела. И на античкој обали истраживачи су нашли непроцењиво благо: камене змије, свете птице Египћана, ибисе, за које се веровало да су реинкарнација бога Тота, главу краљевског дива... Неке скулптуре сведоче о спајању грчке културе са египатском. На њима је крути египатски став ублажен грчком коврцавом косом или набраном тогом.

Лохиас који затвара луку на истоку скрива многобројне стубове и поплочане површине, а ни полуострво Посејдон није још открило све своје драгоцености. Франк Годио прона-

шао је ту један велики, али оштећени споменик. Да ли ће то бити храм бога мора, по коме је ово полуострво и добило име? Према Страбону, полуострво треба да се продужује насипом на коме је Марко Аурелије наредио да се за њега подигне Тимонијум, пребивалиште у које се овај војсковођа, државник и Клеопатрин љубавник, повукао после пораза у бици са Октавијаном код Акцијума. Баш на том месту истраживачи су нашли мало здање које потиче из Клеопатриног времена и окренуто је према краљевској кући на Антиродосу. Годио је веома поносан на ово откриће: „Дрвени темељи и нађени предмети изгледа да заиста потврђују да се ради о Тимонијуму.“ Посејдон и Тимонијум већ сада се најбрижљивије прекопавају и испитују и за неколико месеци о њима ће се знати још више.

Међутим, постоји друга загонетка која заокупља археологе, а то је положај чувеног светионика. Остатке седмог чуда античког света стручњаци су често „налазили“ у темељима Каит Беј утврђења подигнутог у 15. веку. Али, топографска и геофизичка истражи-

вања које су спровели Годиоови сарадници показала су да је у античко доба место на коме је подигнута тврђава било окружено копном, а не морем као сада. Да је тло које је сада на дну мора било шест метара изнад његове површине. Поред тога, и стари списи помињу да је светионик био окружен водом, а не копном. Присуство великих каменних блокова од кречњака под садашњим насипом подстакло је Франка Годиоа да се сложи са претпоставком коју је 1892. године

изрекао Вилхелм Зиглин. Он је ову чувену античку грађевину сместио 500 метара источно од средњовековне тврђаве – између два морска улаза у Велику луку од којих је један био лажан! Само, да би се сазнала истина, требало би подићи читаву планину или бар продрети под тоне бетона...

Археолошка ископавања потрајаће вероватно још десетак година. Portus Magnus не одаје лако тајне које је чувао толико година ■

Г. Војиновић

Секутићи,
очњаци,
кутњаци,
кљове...

Прича из отворених уста

**Нарвал
има само
два зуба,
а бела ајкула
више од три хиљаде.
Најважније је:
правилно их користити**

Они не служе само да би се гризло и жвакало. Помоћу њих можемо да општим с људима, да пренесемо неку поруку, изразимо претњу, страх или пријатељство. А све то важи и за велики број животиња. Зуби у исто време могу да буду убитачно оружје или порука љубави, могу да обаве неочекиване задатке. То је приметио још Чарлс Дарвин, отац не само теорије о еволуцији, него и зналац многих других природних наука. У свом научном раду „Изражавање осећања код човека и животиња“, објављеном 1872. године, велики научник приметио је значај зуба

Немају сви биљоједи исте зубе. На слици (1) виде се зуби овце која, као и други преживари, за уситњавање хране користи преткутњаке и кутњаке, док зец (слика 2) више употребљава секутиће. На слици 3 је једна од кљова нилског коња из доње вилице. Ова животиња кљовама прети непријатељима, али може да нанесе и тешке повреде

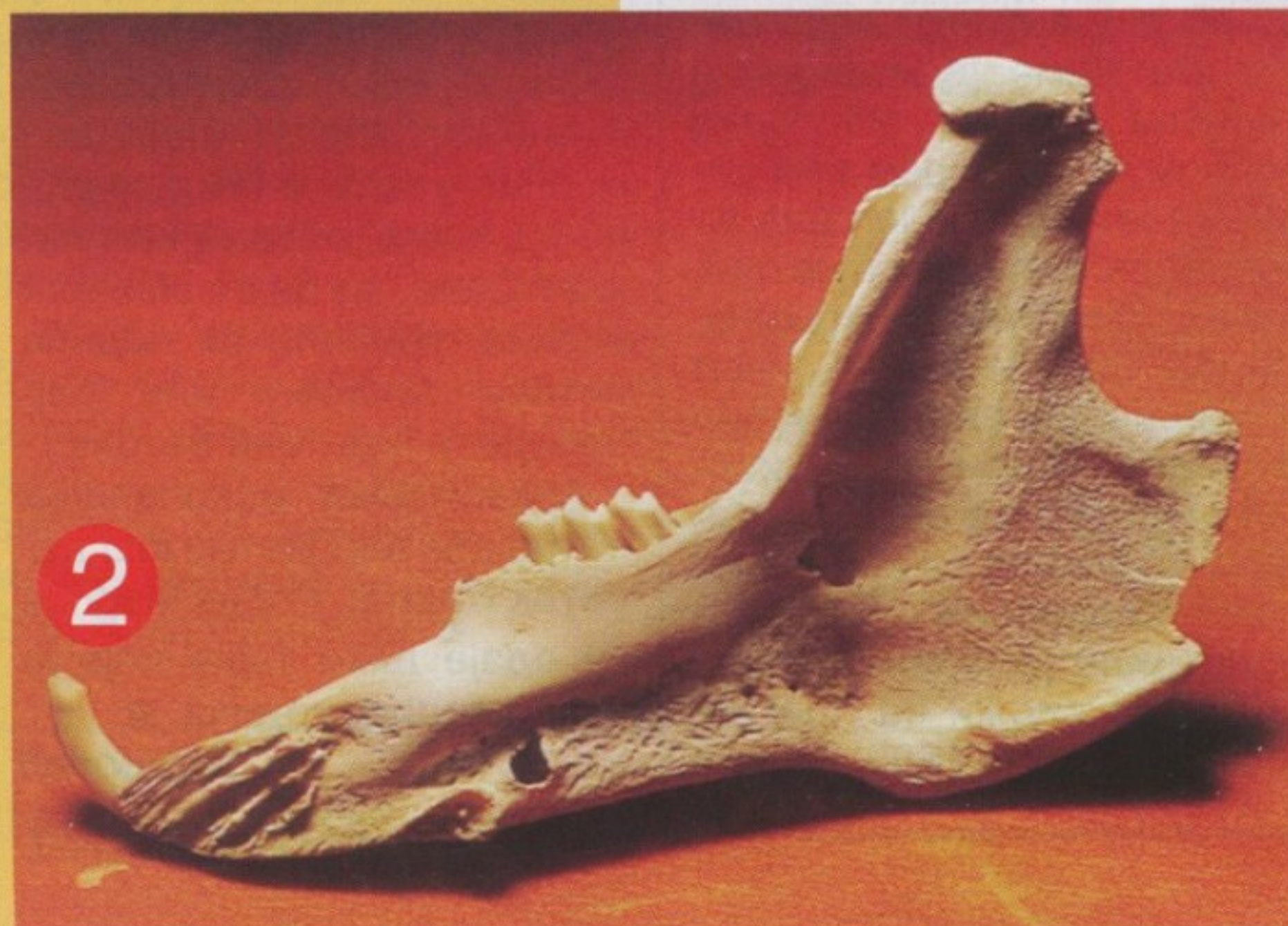
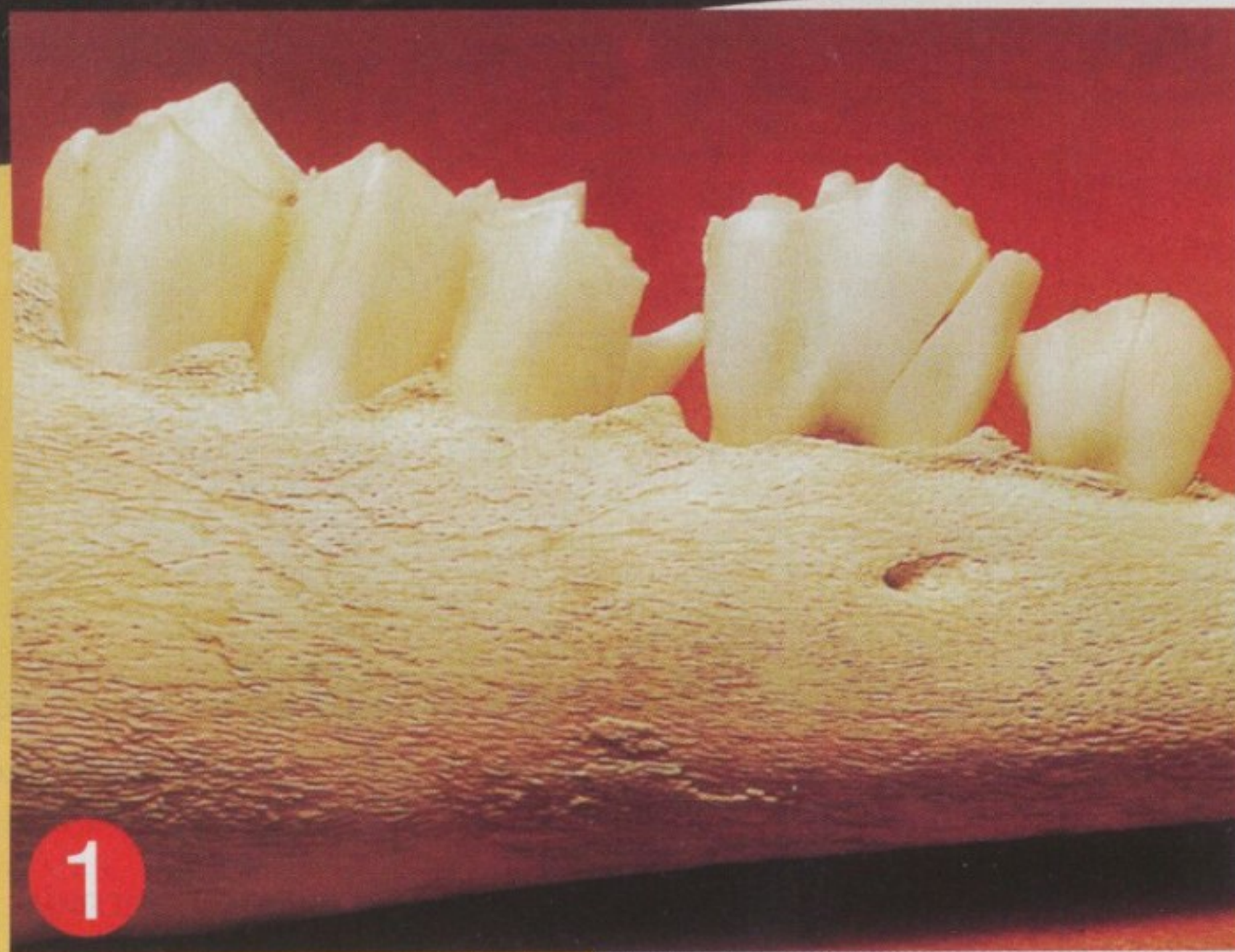
у преношењу неке поруке. Он каже: „Обичај да се у нападу беса повуку усне и искезе зуби као да хоћеш да уједеш, прилично је необичан с обзиром да људи мало кад користе зубе да би се борили.“

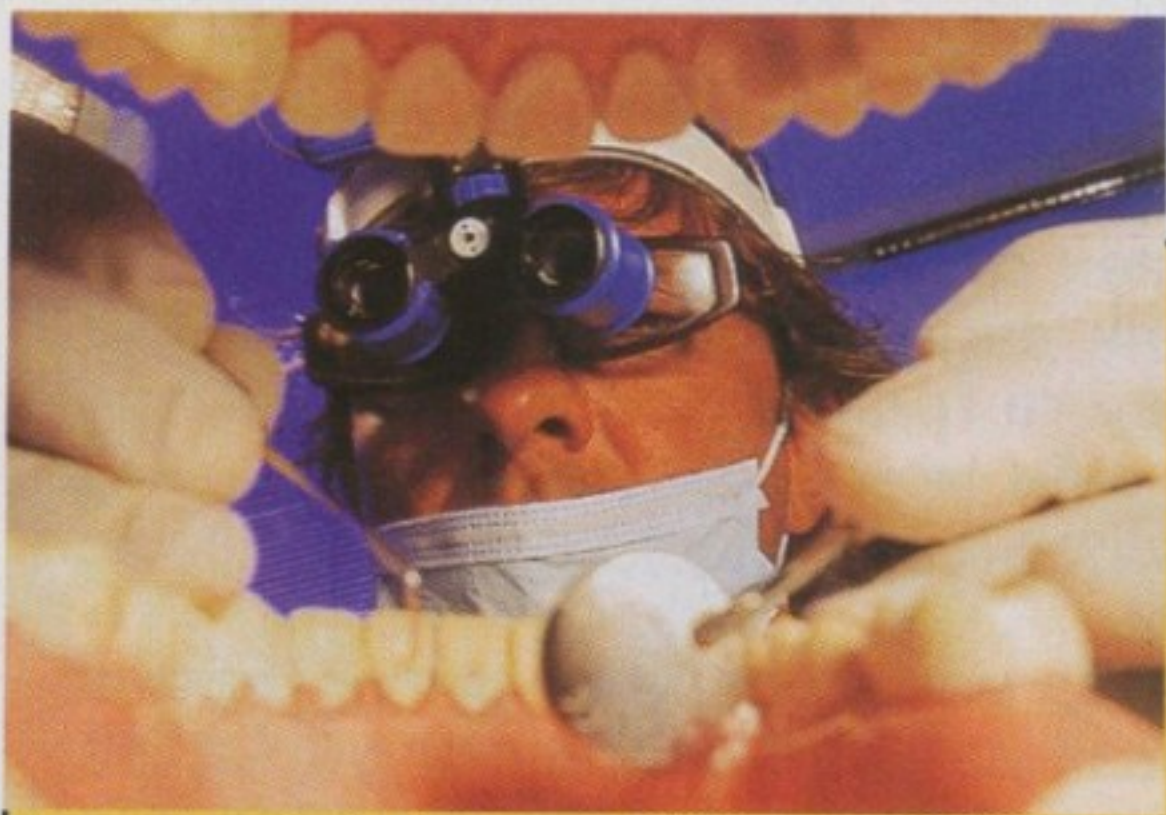
Необично је већ и то како зуби настају. Иако су они најчвршћи и најотпорнији део нашег тела, немају никакве везе са скелетом. Зуби су производ коже, или, боље речено, посебних ћелија које се налазе у епидерму, горњем слоју коже. Те ћелије, заправо, подстичу минерализацију калцијумових соли, пре свега карбоната и фосфата, које се претварају у кристале. У дубљим деловима коже ствара се дентин, док се у епидерму ствара глеђ, најчвршће и најотпорније ткиво свих кичмењака. Научници су дошли до сазнања да су кичмењаци од самог настанка били у стању да производе дентин, а та материја била је присутна и у коштаном плочицама које су штитиле главу најстаријим врстама риба, остракодермиса, које су се на Земљи појавиле пре 500 милиона година.

Зуби су део тела који се најдуже очува: највећи део нађе-

ПОДМТНН
ЗАБАВНИК

14.3. 2003.

● Дентин, материја слична кости, последњи је заштитни слој преко пулпе

● Средишњи део зуба зове се пулпа. У њој се налазе крвни и лимфни судови и нерви. То је једини део зуба који може да боли

● Глеђна маса најтврђа је и најотпорнија материја људског тела. Потпуно, као капсула, прекрива круницу, бели део зуба

● Цемент има задатак да покрива и штити корен зуба

КАКО ИЗБЕЋИ ЗУБНОГ ЛЕКАРА

У свету се већ увелико усавршавају две врсте вакцине против каријеса који је главни узрочник кварења зуба и велика мука за све људе. Једна ће бити на бази генетички модификованог дувана, а друга на бази ен-

зима који ће зауставити настанак каријеса.

Иако је данас оправање зуба далеко ус-

пешније и мање болно, све је још далеко од сна да се неким чаробним штапићем надокнади изгубљени зуб. Направити некакав „биотек“ зуб генетичким инжењерингом и даље је недостижан циљ, пре свега зато што се зуб састоји од неколико врста ткива које је још немогуће лабораторијски произвести. Засад се то решава на доградњом зуба, протезама или имплантима који су, додуше, све квалитетнији и трајнији. А ево и зашто је природан зуб тешко заменити: завирите у његову унутрашњост ■

Зуби различитих животињских врста, који су иначе још једна од заједничких особина свих кичмењака

них фосила заправо су зуби. Њима се палеонтолози највише обрадују јер су зуби права благодет, по њима много тога може да се сазна. Они у највећем броју случајева указују на породицу којој животиња припада, а често и на врсту – чак и ако се нађе само један зуб. Истрошеност зуба говори да је реч о старијој јединки, док млечњак указује на младу. Укратко: зуби много говоре о узрасту примерка који се проучава као и о врсти исхране. Присуство различитих зуба указује на разноликост у исхрани иако је до праве поделе ових алатки за жвакање дошло тек са појавом сисара. Разлог је јасан: топлокрвне животиње имају бржи метаболизам, па им је важно да варење хране почне већ са жвакањем. Ето зашто су се код сисара појавили и секутићи и очњаци и кутњаци.

Код диносауруса и других група праисторијских животиња, као и код оних хладне крви, сви зуби служе истој сврси, а такви су чак и они који нам изгледају другачије. На пример, диносауруси с кљуном као код патке, адросауруси, били су биљоједи, с неком врстом кљуна који је у задњем делу имао посебне зубе. Они су били тако распоређени да су правили жрвњеве, као створене да се на њима уситни храна. Ипак, њих још не можемо сматрати зубима с тачно одређеном улогом зато што су појединачни зуби који су чинили те плочице сви били једнаки.

Иста је прича и када је реч о најчувенијем диносаурусу, застрашујућем тираносаурусу рексу. У Природњачком му-

зеју у Милану постоји огроман скелет ове животиње, а палеонтолог Кристијано дал Сасо, који ту ради, објашњава: „Уочљиво је да су предњи зуби заравњенији него остали, што наговештава секутиће. Ипак, занимљивија су експериментална истраживања са овим зубима која откривају неке занимљивости о начину на који је ова звер ловила. Сада смо сасвим сигурни да би тираносаурус зграбио своју жртву ужасним угризом, задавши јој дубоке ране, а затим би сачекао да жртва потпуно искрвари. Могуће је и да се у том раздобљу крв загађивала бактеријама. Јер, положај зуба тираносауруса указује да су се у његовим чељустима задржавали комади меса, као што се то сад догађа са вараном са острва Комодо. То месо је трулило и развијало отрове који су били подједнако велика опасност по живот жртве.

Стручњаци тврде да, уколико се испитивање уради ваљано, тешко може доћи до грешке у процени порекла зуба. Током еволуције зуби су добијали све корисније облике, а у случају диносауруса месождера то су били зуби у облику пробојца, тестерасто поређани. Код каснијих врста, вероватно развијенијих, зуби веома личе не оне претходне. Чак су и троугласти зуби ајкула у суштини остали непромењени милионима година. Ипак, постоје ситнице по којима могу да се разликују.

И зуби сисара били су подложни сталним променама. То видимо по великим биљоједима, као што су слонове: код њих је развој од кутњака са четири корена ишао ка све већим зубима изграђеним од густих

слојева плочица, савршеним за жвакање кожасте хране.

У погледу претеране величине, занимљив је пример тигрова са сабљастим зубима. Очњаци су им порасли упдљиво више него код других животиња из тадашње породице мачака. Палеонтолози претпостављају да се то догодило зато што тигар није ловио тако да жртву зграби за врат или њушку да би је задавио. Вероватније је да је ловио на сличан начин као и тираносаурус рекс наносећи тешке ране жртвама и чекајући да искрваре. Када су се појавиле окретније дивље мачке, које су брже долазиле до пле-на, тигрови са сабљастим зубима почели су да изумиру.

Чак и данас, кад се скелети ових животиња налазе само у музејима, њихови очњаци, дугачки и до 18 центиметара, уливају страх. Уосталом, једна од основних улога зуба, као што је већ установио Дарвин, јесте да изазивају страх. То не важи само за велике мачке и животиње грабљивице јер се с том појавом суочавамо и код мајмуна и човека: разним гримасама које користе за лакше споразумевање, зуби могу мање или више да се покажу, а израз лица умногоме зависи од тога колико се зуби виде. Уопштено говорећи, код претећег израза лица они су изло-

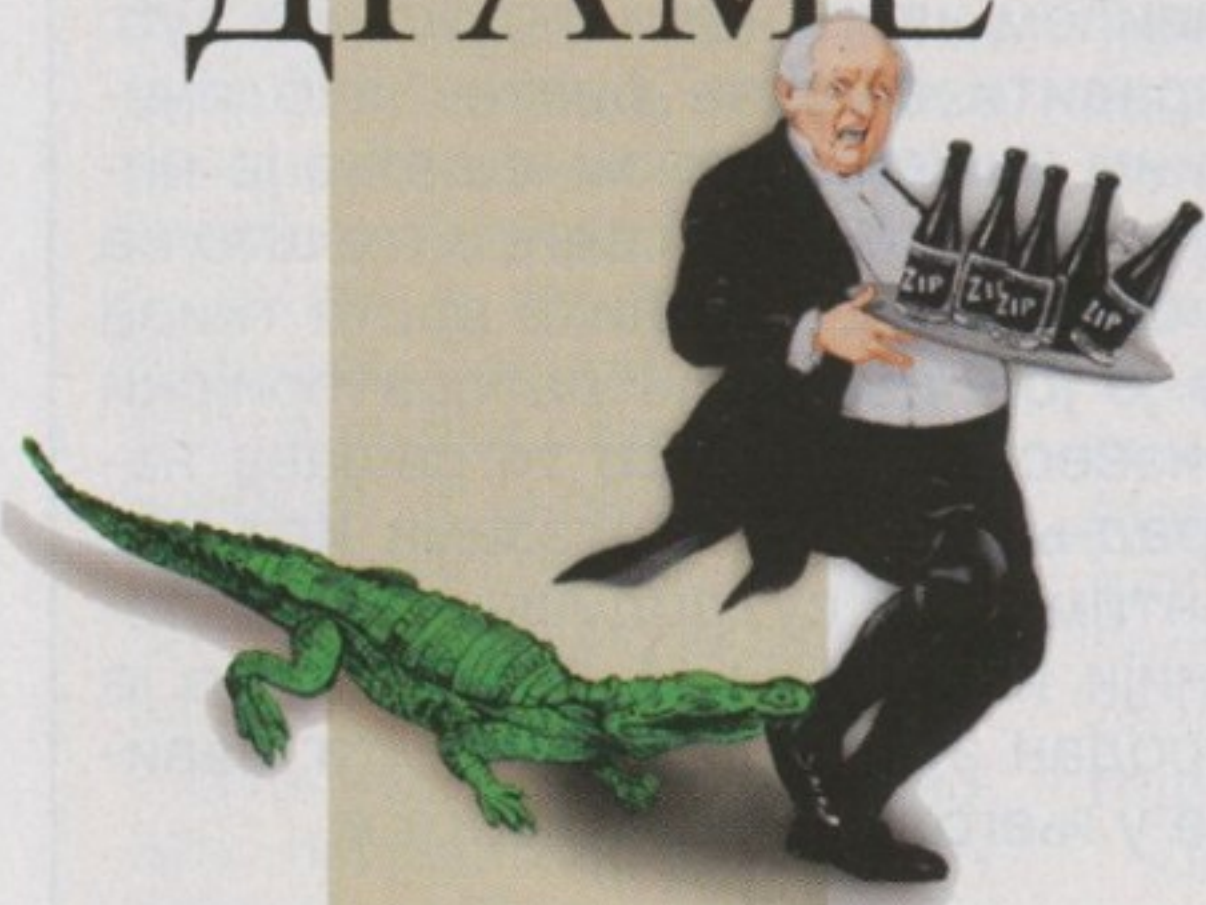
жени, а очњаци који су код неких врста, посебно павијана, веома развијени, могу нанети и тешке ране. С друге стране, гримасе које показују страх или су својствене такмичарским играма, потпуно или делимично покривају зубе.

Човеколики мајмуни, посебно шимпанза, изгледају као наш сопствени одраз у огледалу, што објашњава и порекло неких наших понашања. Многе гримасе које прави човек потпуно одговарају шимпанзиним у истим околностима.

Доказујући да је показивање зуба код човека наслеђено од наших прапредака, Чарлс Дарвин навео је и заго-нетни пример „киселог (по-другљивог, циничног) осме-ха“, онај посебан израз лица када се усне искриве на једну страну и открију само један очњак. „Изненађујуће је да људи то могу да изведу“, писао је Дарвин, „будући да нико заокупљен борбом на живот и смрт не би ни покушао да уједе једним зубом.“ Једино објашњење овог израза лица је, по Дарвину, „еволуција“ од гримасе јасне претње до префињеније порук о над-моћности ■

З. М.

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Није лако одгајити дете. То је било савршено јасно и Душановим родитељима. Међутим, овде није било речи о уобичајеном родитељском пожртвовању и напору. Од 23. септембра 1967. године када је дошао на свет у једном београдском породилишту, Душан Радосављевић, од милоште назван Тима, претворио је живот оца и мајке у неку врсту непрекидног стреса. Дању као и ноћу. Нека деца једноставно су таква – немогућа, говорили су Тимини мама и тата, уморно се смешкајући, сматрајући да је њихова огромна љубав довољна да све преброди.

Осим што је одбијао сваку храну, док је био мали, Тима никада није спавао преко ноћи. Тек нешто мало током дана. У глумо доба ноћи увек би неко морао да му прави друштво, да га носи, љуља, пева му, игра се, а касније, када је проходао, спречава да се за време ноћних тумарања по стану не повреди. У супротном, вриштао би до изнемоглости најпискавијим бебећим сопраном. Некада би дежуррао тата, некад мама. Али, ноћна дежурства нису била равномерно распоређена: беба је оштро заповедала с киме жели читаве ноћи да се игра. Најчешће би одабрао маму, вероватно зато што му се чинило да је издржљивија и веселија од тате. А она је, у ствари, била ужасно уморна. Више није ни покушавала да увече легне у кревет, већ је заборавила шта значи обући спаваћицу. У шест сати само би се очешљала, ставила руж, да изгледа свежије, и упутила се у апотеку где је радила као фармацеут.

Тима је био толико мршав да су га сви старији готово сажаљевали. Можда га због тога нису ни грдили за учињена неваљалства. Заиста није волео да једе, али га је занимало каквог је укуса, на пример, ракија. Имао је три године када је, истражујући тамо где не треба, нашао разређивач за боју и нагнуо боцу замишљајући да као каубој пије „ватрену водицу“. Било је то веома опасно: у болници су морали да му испирају желудац.

Бекство од куће

У то време Тимино тело било је прекривено модрицама и ожиљцима, а глава чворугама. Колико су само пута лекари морали да га „ушивају“. У че-

шеснаест

ПАД

СА

ДРУГОГ

СПРАТА

затим дуго јецао јер би се скачући редовно повређивао... Његове црне очице увек су биле пуне суза. Или су га терали да једе, па је морао да плаче, или су га грдили што је био неваљао, па је опет морао да плаче. Никако није налазио у себи снагу да постане добар дечак.

Очева мајка одважно се прихватила обавезе да чува несташног унука, верујући да ће школа у коју је следеће јесени требало да пође од Тиме направити узорног дечака. Наравно, није било

Кад су је колеге позвале да се хитно јави на телефон, знала је да се догодило нешто страшно: „Јело, Душко је пао са терасе...“ чула је кроз јецај свекрвин глас. Тај позив био је остварење најцрње слутње...

твртој години побегао је од куће. Али, не намерно. Добивши на поклон мали „Кодаков“ фотографски апарат, искрао се из стана и кренуо улицама да фотографише. Свет посматран кроз сочиво фотографског апарата лично му је на бајку. И тако, улица за улицом, отишао је далеко... Толико далеко да је једино милиција могла да га нађе. Родитељи су били изbezумљени.

Видевши како ствари стоје, у помоћ је, из Сивца, стигла бака по мајци. Нажалост, није се дуго задржала. Престрашена Тиминим бројним експериментима, вратила се назад, миру свога дома. Тачније речено, побегла је. Између осталог, није могла да поднесе чињеницу да Тима добар део дана проводи претурајући по полицама библиотеке са које би самоубилачки скакао када би га неко позвао. Онда би урлао, а

ЗАБАВНИК

14. 3. 2003.

тако. Сви су стрепели како ће тако мршав и слаб, мајушан као четворогодишњак, успевати да савлада школске обавезе.

Пролеће 1973. године било је у Београду као створено за уживање и добро расположење. Дрвеће олистало, липе миришу. У дворишту старе четвороспратнице где је Тима живео, у Улици краља Милутина, расла је дивља шљива. Како су данни постајали топлији, ринглови – како су деца звала плодове ове шљиве – постајали су мекши и слађи.

Тима је закључио да су ринглови оно једино што би могао да једе и зато је вребао тренутак када ће се попети на дрво. Али, нана је била строга, није дозвољавала да се удаљава од ње. Зато му се чинило да би било добро уколико би са кухињске терасе дохватио бар једну грану. Док је нана постављала сто за ручак, Тима се као муња искрао на терасу. Знао је да мора брзо да делује. Попео се на ограду терасе и погледао доле. Било је веома високо, али није се поколебао. Њихов стан нала-

зио се на другом спрату, заправо на трећем, јер је постојао и међуспрат. Неустрашив какав је био, мислио је да ће успети да одржи равнотежу и посегнуо за граном. Истог трену приметио је да од равнотеже нема ништа и да ће пасти. Страх који је у том тренутку осетио био је једнак ужасу: било му је јасно да је дошао крај.

Црна вест

За то време Душанова мајка проводила је своје најбезбрижније часове – у апотеци. Имала је поверења у свекрву, али понекад би ипак са зебњом помислила шта ради њен неваљали синчић. А онда су је колеге позвале да се хитно јави на телефон. Знала је да је нешто непријатно:

– Јело, Душко... Пао је са терасе – чула је кроз јецај нанин глас.

Тај позив био је остварење најцрње слутње. Као да јој је неко ишчупао срце из груди. Облио је хладан зној. Тетурајући се, истрчала је у белом мантилу и папучама из апотеке на улицу и појурила кући. Није примећивала ни пролазнике, ни аутомобиле. Сузе су јој се сливале низ лице.

– Знала сам, знала сам да ће се ово напослетку догодити – јецала је...

За то време у стану је владао тајац. Комшије и Тимини другови са баком су беспомоћно стајали поред кревета на ком је Тима лежао непокретан и не дишући. Шта се заправо догодило?

Када је чула тресак, нана је истрчала на терасу и позвала унука. Знала је да је пао. Одмах је почела да запомаже. Дотрчале су комшије... Са другог, односно трећег спрата Тима је пао, али не на земљу, већ на кров старе шупе у дворишту. Кров је био толико труо да је и он, онако лак, ипак пропао и – упao право у канту за ђубре...

Жив, наравно. Само, жестоко га је заболело када је пао на кров, а онда је ударио главом у нешто метално. Убрзо је осетио смрад љуски од кромпира, лука, поквареног сира... Није знао где се налази и да ли је уопште на овом свету. Али, било му је савршено јасно да је претерао.

Онда је чуо глас комшија. Одлучио је да се направи мртав како би се спасао од заслужених батина. Задржао је дах и затворио очи...

Чим га је угледала, Тимина мајка знала је да је жив, али је лекарима хитне помоћи допустила да га прегледају.

Наравно, није добио ни батине. Сви су били срећни што је преживео пад са терасе.

Тима је у међувремену порастао и прилично се опаметио. Мада... његове црне очи понекад засијају оним истим, помало злочестим сјајем, посебно када се нађе у друштву деце. Постао је судија. Бавећи се својим послом, сусретао се са многим трагичним догађајима у којима су страдала деца. Сматра то најмучнијим и најтежим делом свог занимања. И, наравно, не може да објасни зашто је као дечак био толико неваљао и непромишљен ■

М. О.

Илустровао Драгутин Њежић

КАКО ПОСТАТИ ПОЗНАТ ПИСАЦ

ГОЛОВИ ЦЕНТАРФОРА ХОРНБИЈА

Одавно се сматрало да писци поседују нешто тајновито, нешто што је још у Хомеровом добу подразумевало присуство муза, у хеленској традицији – дух или бескрајно, а у новијем времену владавину несвесног – маште и сна. Међутим, свако ко је прочитао неку књигу енглеског писца Ника Хорнбија, једног од најпревођенијих и најчитанијих савремених књижевника, вероватно не очекује ништа тајновито. А чини се да и он сам мало тога крије.

„Моја основна намера јесте да пишем једноставно, паметно и с осећањем за хумор“, нагласио је приповедач једном приликом. „Сврха књижевности и јесте да забави. Али, ова врста забаве укључује и осећања. Када се људи смеју, најчешће мисле да је реч о књижевном делу ниже врсте. Натерати људе на смех не сматра се нарочито важним послом. А ја мислим да то није нимало неважан посао!“

Фудбал доноси успех

Четрдесетшестогодишњи писац популарних романа „Стадионска грозница“, „High Fidelity“, „Како бити добар“ и „Све о дечаку“ (сви су преведени на наш језик), већ годинама свакога јутра око десет сати излази из свог стана у северном делу Лондона: кратка шетња води га до његове канцеларије. То је заправо један мали и прилично

неуредан стан недалеко од куће у којој живи. Према сопственом признању, тамо пуши више него што би требало, прави неред, трага по Интернету, одговара на електронску пошту и, што је најбитније – пише. Уз себе увек има примерке часописа „Њујоркер“ чији је критичар, као и обавезне таблете за побољшање варења. Писцу брзо пролази време и у шест сати после подне он је у школи за децу са посебним потребама: тамо га очекује његов синчић Дени који је аутистичан. Заједно се враћају кући. Искуство оца аутистичног детета учинило је Ника Хорнбија посебно осетљивим за питања дечјег срца, о чему сведочи и његово књижевно дело.

У ствари, Ник Хорнби је знао да ће бити писац. Није му се свидело оно што су му професори књижевности давали да чита, а енглеску књижевност, једноставно, није осећао. Волео је стрипове и романе Филипа Рота, Селиндера, Рејмонда Карвера, Ен Тајлер... Веровао је да ће писати филмска сценарија, али до тога је дошао тек недавно, и то уз помоћ глумице Еме Томпсон са којом заједно ради на једном сценарију. Рођен у Лондону 1957. године, Ник Хорнби је

Дуго ми је требало да нађем свој стил писања. А онда, док сам писао „Стадионску грозницу“, замишљао сам типа који је мање-више сличан мени и који навија за

ИСТИ ТИМ – „Арсенал“...

дипломирао на Кембриџу. Извесно време био је новинар, али је тај посао сматрао мање вредним од подучавања деце. Пре него што ће објавити свој први роман, бестселер „Стадионска грозница“ о младићу опседнутом фудбалом и навијањем, предавао је енглески језик и књижевност у школи. Роман је објавио чувени издавач „Пингвин“ и књига је одмах освојила читаоце. Посебно оне млађе. Био је то, како су извештавали енглески листови – „комерцијални динамит“. С друге стране, критичари су давали

БОЉИ ОД ШЕРЛОКА

Енглески писац Артур Конан Дојл (1859–1930) често је препричавао шта је доживео када је први пут дошао у Швајцарску. Тек што је изашао из воза, пресрео га је таксиста и љубазно понудио да га повезе на жељено место. Када су стигли, Конан Дојл је упитао колико треба да плати.

– Не треба уопште да платите. Био бих срећан када бисте ми поклонили неку од ваших књига.

Писац је био врло изненађен:

– Како сте знали да пишем?

– Било је више него лако – одговорио је таксиста. – Сада сте у Цириху, а ваше ципеле су прашњаве. Та прашина не потиче из нашег уредног Цириха. Дакле, долазите из иностранства. Већ летимичан поглед био је довољан да погодим како носите енглески модел ципела. Осим тога, прсти су вам умрљани мастилом. Закључио сам да сте енглески писац.

– Па, ви сте способнији од Шерлока Холмса! – узвикнуо је Артур Конан Дојл не скривајући да је задивљен.

– Хвала вам, господине, али нисам баш толико вичан детектив као што мислите. У ствари, највише ми је помогао натпис на вашим путним торбама. На њима пише: Артур Конан Дојл!

најбоље оцене овој недвосмислено модерној прози.

— Знао сам да ћу постати писац. И пре него што сам било шта написао. Изгледало ми је као да ће се неко једнога дана јавити и рећи да има понуду за романописца. Кад сам видео да се тако нешто не дешава, схватио сам да морам нешто да учиним. Дуго ми је требало да нађем свој начин писања. Сматрао сам да прозу нећу

умети да пишем јер све што сам после факултета покушао да напишем личило је на лош семинарски рад. А онда, док сам писао „Стадионску грозницу“, замишљао сам типа који је мање-више сличан мени и који навија за исти тим — „Арсенал“...

Све о дечаку

Следећи Хорнбијев успех био је роман „High Fidelity“, прича о младићу који такође има једну опсесију: сакупљање плоча рокенрол музике. Он је толико посвећен томе да му се чини како живот изван плоча и музике не постоји. Тако нешто заиста му се и дешава. Све што није део Робове дискографске збирке претвара се у пропаст. Када су новинари једном приликом упитали Ника Хорнбија коју поруку носи главни лик романа, он је ре-

као да роман говори о томе колико се наш живот изменио последњих двадесетак година. Човек чини све да би свуда уплео доколицу: пре свега телевизију, али и друге начине да одмакне од сопствене суштине. Свакодневно гледање телевизије уништава наш смисао да осећамо живот.

Сличан је и лик Вила у роману „Све о дечаку“. Због прекомерне „употребе“ популарне културе, једне врсте зависности од њених многобројних производа, Вил је заостао у емоционалном развоју. Оно што чита, слуша, купује, како живи, толико је обично, свакидашње, да и читав његов живот постаје такав. Ипак, роман „Све о дечаку“, који је попут претходна два убрзо послужио за филм, потврдио је Хорнбијеву светску славу. У сре-

дишту приче је дечак Маркус који је необично дете будући да му животне прилике стално наносе бол. Напослетку ће се Маркус избавити из животних недаћа, али ће прерано престати да буде дете, а можда изгубити и сећање на то какав је дечак био.

О томе да није лако бити родитељ, а камоли дете, говори и роман ироничног наслова „Како бити добар“. Написан је у првом лицу као исповест Кети која намерава да се разведе и напусти мучан живот поред циничног и увек нерасположеног мужа. У тренутку када она решава да то учини, догађа се преображај. Муж, као за инат, постаје добар, деца подношљива и Кети остаје у свом брачном затвору. Описујући како је писао књигу као женску исповест, Ник Хорнби је напоменуо да је данас сасвим изводљиво да мушкарац пише у првом лицу као жена јер је разлика између мушкарца и жене готово ништавна. Уосталом, наша морална обавеза према ближњима једнака је и за мушкарце и за жене, сматра писац.

Ипак, да није постао писац (као што је, наводно, знао да ће постати), како би другачије волео да је живео свој живот Ник Хорнби? Одговор не крије мада је било лако погодити... Ник Хорнби најрадије би био центарфор свог омиљеног тима — „Арсенала“. Волео би такође да је постао добар рок гитариста, али не сада, у 21. веку, него између 1972. и 1982. године... А можда и трубаач у оркестру Џејмса Брауна шездесетих година. То би вероватно било и најужбудљивије. Уживао би у наступањима: сваке ноћи у другом клубу■

М. Огњановић

КЊИЖЕВНОСТ ЗА ФИЛМ

До сада су снимљена три играна филма према романима Ника Хорнбија. Године 1997. енглески редитељ Дејвид Еванс по роману „Стадионска грозница“, делимично аутобиографском, снимио је истоимени филм са Колином Фиртом у улози професора опседнутог фудбалом, страственог навијача „Арсенала“. Три године касније у америчкој продукцији, али поново са енглеским редитељем на челу — Стивенем Фрирсом, и Хорнбијев бестселер „High Fidelity“ постао је филм. Скупљача плоча заљубљеног у рокенрол играо је Џон Кјузек, а у осталим улогама појавили су се Тим Робинс, Кетрин Зита Џонс и Лили Тејлор. Коначно, прошле године, енглески редитељи браћа Крис и Пол Вајц направили су филм по роману „Све о дечаку“. Хју Грант блистао је у улози недодирљивог Вила, али га је по мишљењу критике надмашио дечак Николас Хулт у улози Маркуса. Занимљиво је да је копродукцент овог филма био Роберт де Ниро, и сам поклоник дела Ника Хорнбија■

НЕ МОГУ
ДА ЈЕДЕМ
СУПУ!

Док је једном приликом ручао у угледном ресторану у Ници, француски књижевник Тристан Бернар (1866–1947) позвао је келнера и бесно му рекао:

— Па, ја не могу да једем ову супу!

Келнер је без речи узео тањир и убрзо се вратио с другом врстом супе за коју је веровао да ће се свидети госту. Али, овај је, са још више беса, узвикнуо:

— Ни ову супу не могу да једем!

Келнер је побегао и одмах потражио управника ресторана. Прилазећи госту, управник га је замолио да објасни зашто не може да једе супу којом су одушевљени готово сви гости ресторана.

— Зато што немам кашику — одговорио је Бернар■

Илустровао Зоран Петковић Петкановић

Рекламни ваљак

Добри стари рекламни стубови и панои полако излазе из употребе. Замењују их електронски ваљци са светлећом сликом површине 8 до 10 квадратних метара.

Постављени на висину од три метра, захваљујући високој технологији омогућавају одличну прегледност и јасност слике и дању и ноћу чак и са удаљености од 30 метара.

Ваљак је изнутра осветљен са 18 водоравно постављених диода. Слика се састоји од три милиона тачкица међусобно удаљених само 2,5 милиметара, па је слика савршено јасна, а контраст и сјајност изражени. Да би реклама у целисти била добро сагледана, ваљак се окреће брзином од 270 обртаја у минуту ■

двадесет

Воденим млазом кроз гранит

За разбијање дебelih камених наслага више неће бити потребне велике, тешке бушилице с носачима, већ ће их заменити водене, сачињене од металне цеви и невеликог мотора. Изумели су их аустралијски инжењери и предочили њихове предности – уштеду у производњи бушилица и повећање учинка бушења.

Зашто су ове бушилице назване водене? Зато што уместо металног сврдла воденим млазом под притиском пролазе кроз гранит као кроз бутер. Мотор на нафту или земни гас заврти цев из које, попут ракете, излеће млаз воде ко-

Водена
бушилица,
изум
аустралијских
инжењера,
млазом воде
под притиском
продире кроз
гранит као
кроз бутер

ме експлозија капљица даје убрзање. Да би снага млаза, или више млазева из више цеви, била већа, бушилица се поставља десетак метара од стене и њоме се управља даљински.

Брзина бушења износи два метра у минути, а правац бушења може да се мења и до 90 степени чак и на бушотини дубокој 1500 метара водоравно или 500 метара под земљом ■

За сада у овом
јединственом
возилу уживају
посетиоци
аустралијских
летовалишта

Летећи брод

Необичним укрштањем брода и авиона инжењери аустралијске фирме „Флајт-шип“ направили су јединствено возило за воду и ваздух. Покреће га пропелер који брзином од најмање 70 километара на сат летећи брод носи изнад саме површине. Тачније, између кри-

ла и водене масе ствара се ваздушни јастук по коме возило као да клизи. Отпор воде је мали, па брод може да достигне и брзину од 180 километара на сат што му омогућава брзо подизање у ваздух.

Као што се то често дешава, и за овај проналазак

узор је нађен у природи. Летећи брод oponaша лет албатроса, птице која се спушта на водене таласе да би искористила ваздушне јастуке што настају између њих и тако се одморил ■

ПОПУТНИК
ЗАБАВНИК

14. 3. 2003.

Подрум обасјан Сунцем

Мрачне подрумске просторије ускоро више неће служити само као оставе, већ ће постати пријатан радни простор обасјан Сунчевом светлошћу. То је заслуга групе тиролских стручњака, на челу са Кристијаном Анселмом, који се баве испитивањем Сунчеве енергије, па су дошли на замисао да је искористе за осветљавање просторија под земљом. Да би се то постигло, није потребно много. На кров зграде поставља се велико параболично огледало површине 2,6 квадратних метара, два мања огледала и цеви од плексигласа пресвучене фолијом.

То велико огледало три мотора окрећу у правцу Сунца тако да се Сунчеви зраци одбијају од његове површине и падају на друго, мање огледало које садржи систем сочива. Сочива сакупљају светлост и одашљу је на треће огледало од кога се поново одбијају и

улазе у цев чија је улога да их спроводи све до подрумских просторија.

Иако се 30 одсто сакупљене Сунчеве светлости изгуби на путу до соларних

светиљки, учинак је ипак задовољавајући. Просечна јачина расветних уређаја у подрумским просторијама износи око 880 лукса.

– Уштеда је велика јер се

драгоцена електрична енергија не троши, а што је најлепше, простор заиста изгледа као да је обасјан Сунчевим зрацима – каже Кристијан Анселм ■

Параболично огледало (1) одбија Сунчеве зраке на друго, мање огледало које их сакупља (2), а затим усмерава на треће. Оно их одбија право у дугачку цев све до подрумских просторија (3)

Даљински прекидач за сијалицу

– Улазак у мрачан стан је прошлост. Захваљујући нашем изуму моћи ћете да укључите сва светла још испред зграде – каже Андреас Шнајдер, један од електроинжењера минхенске фирме „Енокеан“ која је недавно произвела свој бежични прекидач за светло. Сам се напаја енергијом, а користи се као и сваки даљински управљач неког електричног уређаја. Притисак на одређено дугме производи бежични сигнал (као што се код обичног прекидача на тај начин произведе струјни импулс), који уређај за пријем у грлу сијалице активира и она засветли.

Срж бежичног прекидача је пиезоелектрични кристал који изазива електричне појаве када на њега делује неки притисак, односно механички притисак малих струјних импулса. Ти импулси претварају се у радио-таласе фреквенције 869 мегахерца. Иако је сигнал кратак, његов домет је од 30 до 300 метара удаљености ■

Електроника и генератор за самонапајање енергијом толико су мали да се могу извадити само алатом величине чиоде

„Хладна глава“ Мекларен чува

Лед у ранцу расхлађује ваздух који струји кроз радну одећу „Мекларенових“ механичара

Гледати трке „формуле 1“ право је задовољство. Не зна се шта више задиљује – вештина возача, савршеност возила или спретност механичара у боксу.

Познаваоци брзе вожње кажу да је за трку, ипак, од пресудног значаја умешност људи који мењају гуме, пуне резервоар горивом и на брзину обављају поправке на болиду који застане у боксу. Од њиховог рада зависи исход трке, али и живот возача.

Да би својим механичарима обезбедили „хладну главу“, а тиме и сигурну руку, руководећи људи из „Мекларена“

уложили су новац у израду посебних радних одела која телу обезбеђују температуру од 20 степени Целзијуса и сакупљају зној. У подухвату учествују и стручњаци за васионску опрему који су направили вештачки материјал испреплетен мрежом цевчица дебљине два милиметра.

Комбинезони сашивени од тог материјала готово херметички покривају и тело и главу, али механичарима је пријатно у њима јер кроз цевчице струји ваздух који се расхлађује ледом из ранца на њиховим леђима ■

Драгуљ
ватрене страсти

РУБИН КАМЕН

Необрађени
рубин у својој
матрици из
приватне
збирке у
Авганистану

ЗАЉУБЉЕНИХ

Рубин Звезда
Росер Ривз из
Шри Ланке.
Налази се у
Смитсоњан
институту
у Вашингтону

Луди су одувек опчињени драгим камењем – тајанственим минералима пријатним на додир, необичних облика и задивљујућих боја које светlucaју и преливају се у безбројним нијансама. То, вековима необјашњиво, камење очаравало је и наше прапрапретке и зато што је било веома ретко и зато што је дубоко задирало у симболику древних цивилизација. И никада није изгубило магичну привлачност.

Овом камењу приписивана је готово божанска природа, тим више што је до 15. века велики број драгуља за Европљане још био права тајна. Њихово порекло налазило се негде далеко у непознатим земљама, а из тих готово митских крајева стизали су као чудом – с краја света доносили су их трговци, путници и емисари без икаквих података о месту где су нађени и начину на који су настали.

Рубин, један од најскупочијих драгуља, црвене је боје. Име дугује минералу корунду, како му и гласи минералогски назив, алуминијум-оксиду Al_2O_3 . Реч корунд је из санскрита и у ори-

*Постоји црвена боја без премца,
савршено чиста, дубока и јарка,
јединствена у природи, коју имају само
понеки драгуљи величанствене лепоте
из рудника Могок у Мијанмару.
Она није имала имена пошто није могла
ни са чим да се упореди све док је
швајцарски гемолог није тачно описао
као „боју голубије крви“. Ти драгуљи
најтраженији су на свету*

гиналу гласи курувинда одакле потиче и латинска реч rubinus, рубин. Боју добија од хром-оксида из састава корунда.

Само на левој руци

У цивилизацији Запада симболично значење драгуља повезивано је с њиховом бојом која је преносила разне моралне особине, добре и лоше, и којој су приписиване магичне моћи.

У античко доба, а и касније, рубин је служио као моћан камен: када би променио боју, знало се да се спрема нешто опасно и злокобно, а чим би несрећа прошла, враћала му се првобитна пурпурна боја и сви су могли да одахну. Због те особине носили су га владари.

Слично веровање налазимо и у исламским веровањима. Аврамов рубин

Круна светог Венцеслава од злата, бисера и драгог камења. Ту је чувени рубин од 250 карата, највећи таквог квалитета на свету. Круна се налази у катедрали светог Витуса у Прагу

који је донео архангел Гаврило поцрнео је од људских грехова. Тај легендарни камен, прича се, има очи, уши и језик, па ће на дан Страшног суда моћи да сведочи у име праведника.

Овај камен највећа је светиња ислама и налази се у Таби, малој, коцкастој грађевини направљеној да га чува у Меки где муслимани иду на ходочашће и у чијем правцу клањају.

Веровало се, понегде то још траје, да рубин отклања тугу, одвраћа зле мисли, сузбија похоту и штити од отрова. Поседовање рубина чини човека добрим, помаже му да напредује, да стиче богатство и титуле. И стишава му бес и чува га од завођења.

Све те моћи претварају

Брушени рубин с Тајланда у коме се види честица кристала. Налази се у приватној збирци

санскриту се зове ратна рац што значи „краљица драгуља“.

Славни италијански ренесансни песник Франческо Петрарка забележио је да је средњовековни француски краљ Жан Добри за срећу увек носио прстен с неколико рубина. Као драгуљ који има и верску и световну моћ рубин се често истиче величином у крунама хришћанских европских монарха да би подсећао на Христову крв проливену за љубав људи.

Рубин тако симболизује и жртву суверена који је себе ставио у тешку, часну и верну службу својој земљи и народу. У Круни светог Венцеслава, владара Чешке из

Копча у облику хералдичког орла Пољске из 17. века, немачки рад, припадала је збирци француског краља Луја XIV, а данас је у музеју Лувр у Паризу. Велики, црвени камен у средини је циркон, а сви остали мањи, има их 150, брушени су рубини

10. века, која се тако зове јер је у њој и реликвијар с његовом лобањом, налази се највећи од свих досад познатих драгоцених рубина. Величина му је 39,5 x 36,5 x 14 милиметара, тежина 250 карата! Ову круну никада није носио свети Венцеслав по коме је названа. За себе ју је 1346. године наручио

Карло IV, немачки краљ и цар и краљ Чешке.

Осам пута вреднији од дијаманта

У историји човечанства и укуса нису дијаманти увек важили за најдрагоценије драго камење. У античко доба људи су највише ценили тиркиз, лапис лазули, аметист. У Кини и преколумбовском Мексику волели су жад. У старом Риму сафир и смарагд.

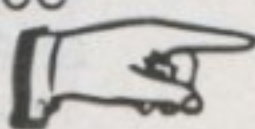
Дијаманти и рубини били су изузетно ретки и морали су да сачекају 20. век да би званично били описани и сврстани у драго камење.

Чувени уметник у злату и вајар Бенвенуто Челини (1500–1571) из Фиренце тврдио је да су рубини од једног карата навише, без иједне грешке, чисте боје, двоструко вреднији од смарагда истих тежина и особина, а осам пута вреднији од истих таквих дијаманата!

Постоји црвена боја без премца, савршено чиста, дубока и јарка, јединствена у природи, коју имају само понеки рубини баснословне вредности и лепоте из чувених рудника Могок у Мијанмару, како се сада зове Бурма.

Та нарочита боја није имала имена јер није могла ни са чим да се упореди све док је један швајцарски геолог није савршено описао као „боју голубије крви“. Од тада се рубини такве боје зову „голубија крв“.

Двадесет мијанмарских рубина голубије крви, тешки до 10 карата сваки, красе копчу појаса који се налази у Централној иранској

двадесет три

У британској империјалној државној круни, изнад славног дијаманта Калинене II, налази се Рубин Црног Принца од 170 карата који уопште није рубин већ полудраги камен спинел. На поклон га је у 14. веку добио Едвард од Вудстока, принц од Велса, Аквитаније и Гаскоње, звани Црни Принц (1330–1376)

Диван рубин на турбану румунског владара из 15. века Влада IV Цепеша, рођака чувеног вампира Дракуле. Слика је у Галерији портрета у Инсбруку

се у своју супротност ако се рубин носи на десној руци!

Опија без додира

Као камен крви рубин се употребљавао за припремање лекова против крварења. Према руском народном предању, добар је за снагу, мозак, крвоток и памћење.

У ширем смислу рубин је камен заљубљених који опија без додира. Али, он је и црвено око што га сред чепа имају змајеви и гује и тада се назива тамноцрвеним рубином.

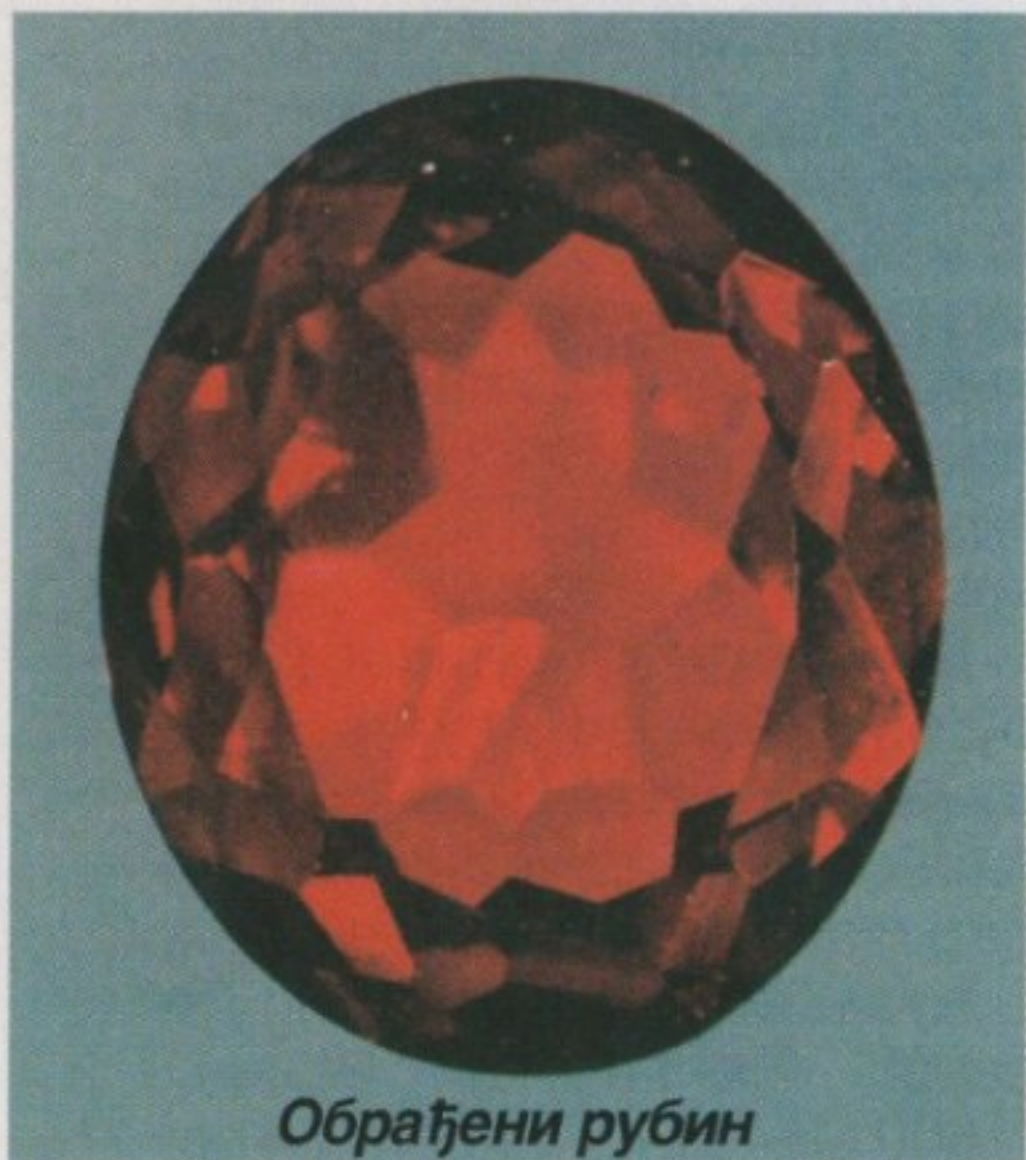
Филип де Валоа у свом трактату „Драго камење“ назива рубин „принцем драгуља“. У Индији, у хиндуистичком веровању, рубин важи за најдрагоценији камен и у

банци у Техерану. Обрађени су као кабошони, у употреби је само ова француска реч, што значи да су брушени обло са испупченом горњом површином и глацирани без фасета тако да личе на праве капи крви. Та копча један је од најлепших драгуља у једној од највећих збирки драгог камења на свету.

Рудари су их ломили

Рудници Могок у Мијанмару зову се и Долина рубина. Из њих се већ петнаестак векова добијају најлепши рубини на планети и они су дали 5/6 свих рубина на свету. Само у њима постоје и драгуљи голубија крв.

Прича се да је краљ коме су рудници припадали наредио радницима да њему дају највеће драго камење, а ситније задрже као плату. То је рударе навело да најлепше и највеће рубине ломе да би њихове комадиће узели. Тако су велики рубини из Могока постали веома, веома ретки.

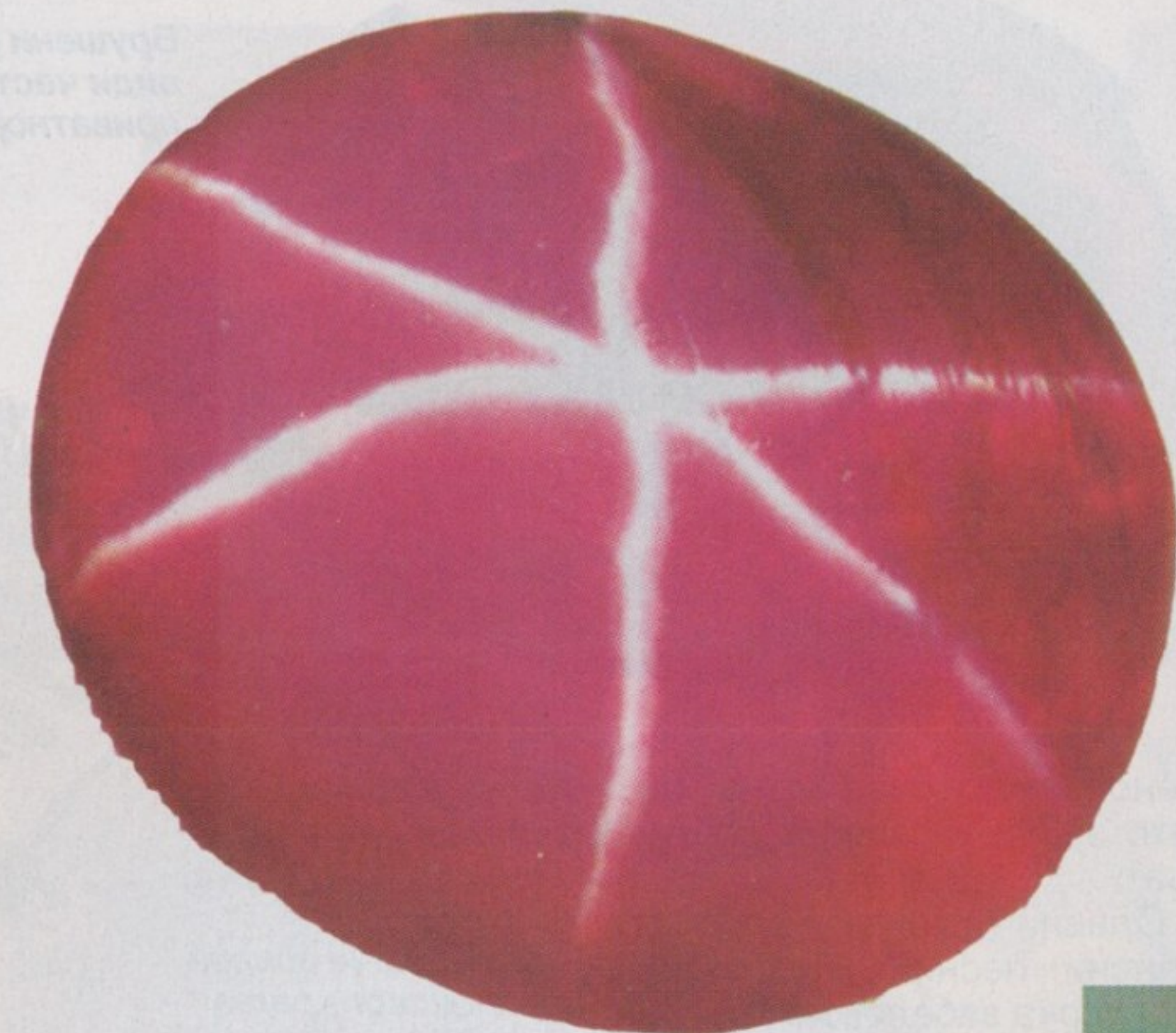
Обрађени рубин

Када је у јесен 1792. године у по бела дана опљачкан француски крунски накит чуван у палати Гард-Мебл у Паризу, са чувеним дијамантима и осталим драгуљима однета су и 82 оријентална рубина.

Они су били права реткост јер се у оно доба често није правила разлика између рубина и спинела, такође црвеног камена, али далеко мање вредности, који се називао и балас рубин.

Један од украдених био је велики рубин од око 24 карата, описан у каталогу збирке као „велики, широк оријентални рубин у облику лире, ружичасте боје, с доста примеса леда и засечен на доњем делу, који тежи 22³/₄ карата, процењен на 25.000 ливри“ што је била знатна сума.

Неки од тих рубина нађедвадесет четири

ни су касније на обали Сене, на месту где су пљачкаши делили плен.

Град драгог камења

Драго камење често садржи страна тела „заробљена“ за време њихове природне кристализације. Она могу бити у чврстом, течном и гасовитом стању. Ако нису видљива голим оком, драгуљари их налазе само помоћу јаких лупа.

Ти природни уљези, осим код дијаманата јер им смањују сјај, не обарају вредност драгуља. Јер, те честиче могу да буду гаранција аутентичности и порекла драгуља. Природне честиче су за четири врсте драгог камења каталогизиране према типу и догађа се да се по њима препознаје неки чувени драгуљ.

Унутрашњост сваког рубина прича причу о његовој кристализацији и геолошким условима настајања и тиме и о географском пореклу. Ако рубин, на пример, у себи садржи иглице минерала рутила које под микроскопом личе на ткану свилу, сасвим је сигурно да потиче из Мијанмара.

Азија је постојбина највећих количина драгуља у боји, па и рубина. Највећи „произвођачи“ су Мијанмар и Шри Ланка. Град Амарпура у Мијанмару зове се и Град драгог камења.

Најскупоценији су рубини из Могока, северно од Амарпуре. Необрађени мијанмарски рубини излажу се за продају по одређеном поступку једном годишње. Продају приређује влада у Рангуну. Она је затвореног типа и прима само врхунску професионалну клијентелу,

Ово је рубин Звезда Делонг из Мијанмара боје голубије крви од 100,30 карата. Поклоњен је 1938. године Смитсонијан институту у Вашингтону и име добио по дародавцу и свом звездастом одсјају. Нисмо нимало сигурни да иједна репродукција, поготово на новинском папиру, може да дочара боју голубије крви.

„Златно руно“ направљен од оријенталних гарнета, брилијаната, рубина и злата, немачки рад из 1760. до 1770. године. У Резиденцијалној ризници у Минхену

не више од 60 трговаца и драгуљара.

Најређи, најтраженији

Драго камење у боји има безброј нијанси, тонова и сјаја, па су јувелири који желе да од њих направе врхунску огрлицу или наруквицу на великим мукама јер је тешко наћи комаде који су слични и могу добро да се уклопе.

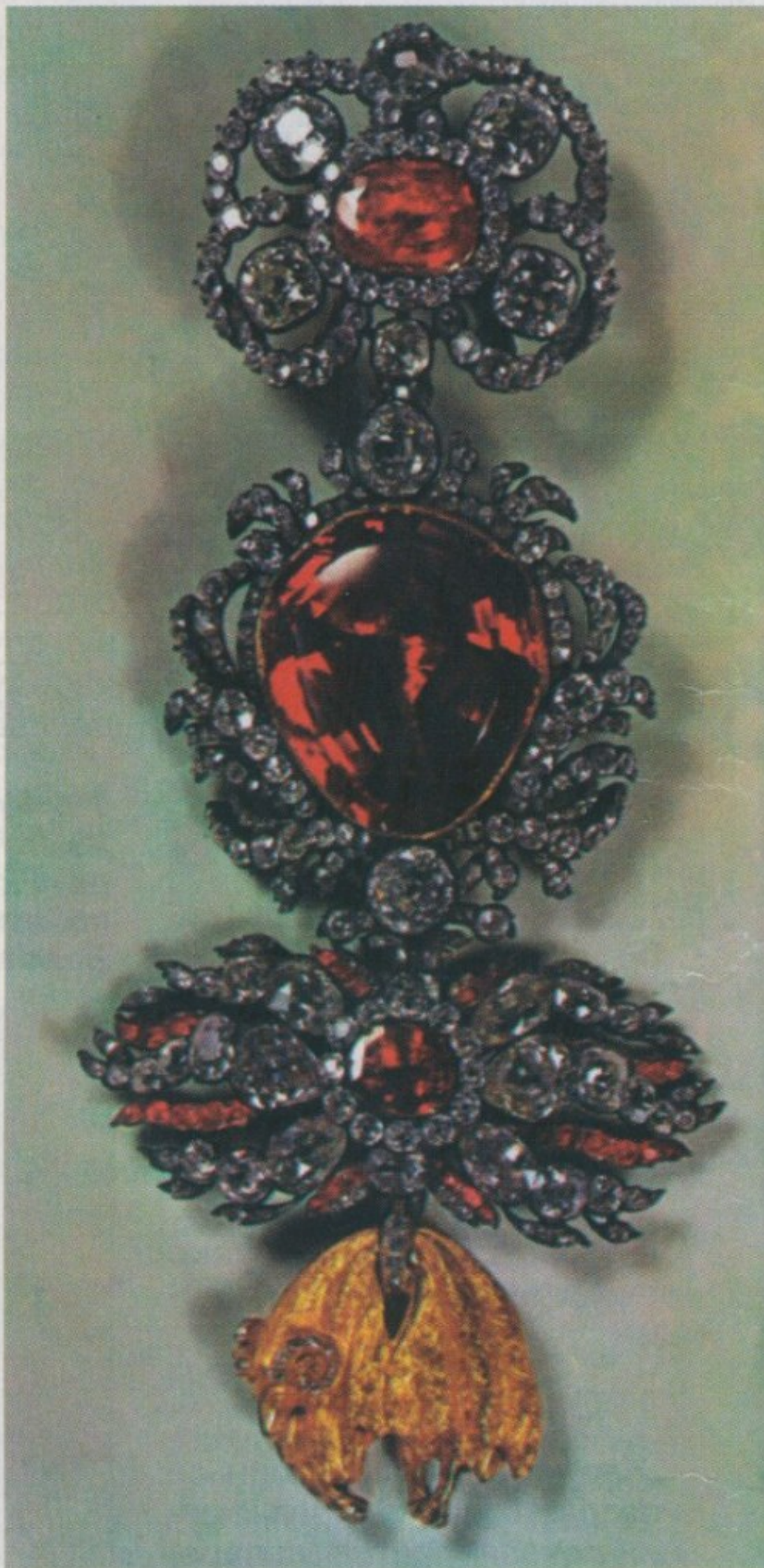
Такви драгуљи не налазе се преко ноћи и јувелир мора да уложи много труда,

стрпљења и упорности, да одлично познаје изворе, да има везе и да се ослони на срећу. Трагање траје месецима, понекад годинама.

Године 1958. фирма „Ван Клеф & Арпелз“ тражила је месецима седам рубина голубије крви да би направила кратку огрлицу која иде уз сам врат. И била је, на крају, принуђена да два таква рубина извади из минђуша да би се огрлица употпунила.

И још важи оно што је о рубинима у 16. веку рекао велики уметник Бенвенуто Челини.

Рубини су далеко ређи од дијаманата, смарагда и сафира и због тога су највише тражени и цењени. Чисти

рубини добре боје продају се по тако вртоглавим ценама да се могу поредити једино са сумама за сликарска дела старих мајстора.

Године 1988, на пример, прстен с мијанмарским рубином од 15,97 карата продат је на аукцији код „Сотбија“ за тадашњих 228.252 долара док је исте године диван дијамантски прстен од 52,59 карата на аукцији код „Кристија“ донео само 142.232 долара! ■

Бојана Дожић

ПОДПИСНИК
ЗАБАВНИК

14.3.2003.

Декалој КЛЕТВА ЈЕ БАЧЕНА II ДЕО

Ф. Жиро – Ђ. де Вита

ТИ СИ ЈЕДНА ПРАВА
СВИЊА! ОСУДИЛИ СУ
ТЕ НАЈМУДРИЈИ И
НАЈСВЕТИЈИ ОД НАС!

ИЗДАЈНИК! ВАРАЛИЦА!
ШТЕТОЧИНА! САУЧЕСНИК
БЛУДНОГ ЗАПАДНОГ
ДРУШТВА!

ДОБРО СИ НАУЧИО
ЛЕКЦИЈУ... ИМАМИ СУ,
ЗНАЧИ, И У ФРАНЦУСКОЈ
ИМАЛИ УСПЕХА!

АЛИ ТИ? КАО МЕРВАН
КАДЕР ИЛИ КАКО СЕ ВЕК
ЗОВЕШ... ШТА МИ ТИ
ПРЕБАЦУЈЕШ?

ШТО СИ НАПИСАО
ПРАВШТИНУ
КОЈА СЛУЖИ
НЕПРИЈАТЕЉИМА
ДА ОМАЛОВАЖЕ
НАШУ ВЕРУ!

ГОВОРИШ О
„ПОСЛЕДЊОЈ СУРИ“,
ПРЕТПОСТАВЉАМ...
ЧИТАО СИ ЈЕ?

НЕ... АЛИ, ЈЕСУ ОНИ КОЈИ
СУ МНОГО УПУЏЕНИЈИ ОД
МЕНЕ! ИМАМ ПОВЕРЕЊА У
ЊИХОВ СУД!

ИПАК! ДА БИ СЕ ОСУДИЛО НЕКО
ДЕЛО, ПА ЧАК И УБИО ЊЕГОВ ПИСАЦ,
ТРЕБАЛО БИ ДА СЕ МАЛО РАЗМИСЛИ
И О ЊЕГОВОЈ СУШТИНИ, ЗАР НЕ?

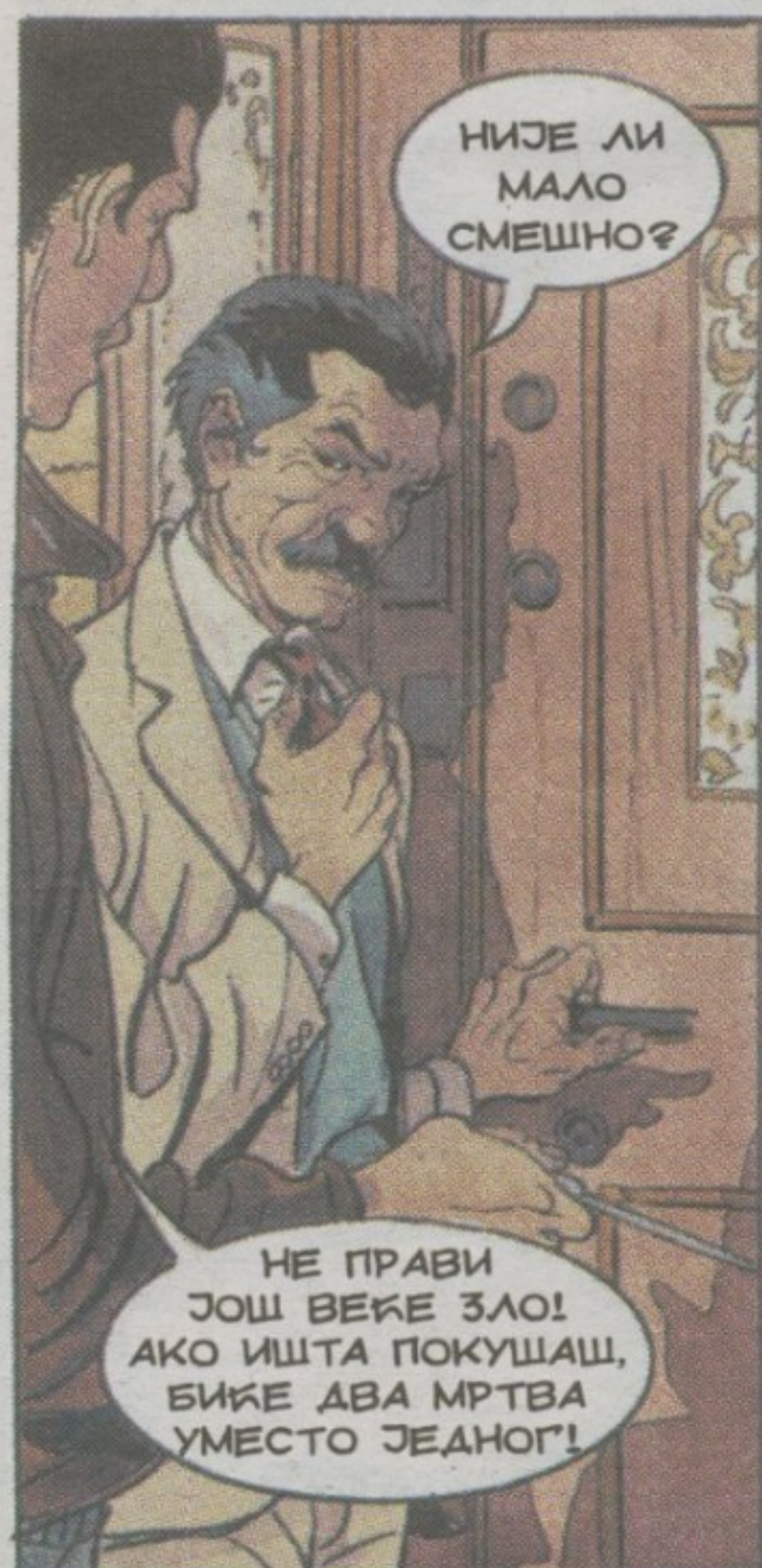

ЗАШТО? ПРАВИ
ВЕРНИК НЕМА ШТА
ДА МИСЛИ! ТРЕБА
ДА СЕ ЗАДОВОЉИ
СЛЕДЕЌИ...

ХУЉЕЊЕ!!

??!

ГДЕ СМО СТАЛИ?
АХ, ДА! ДАКЛЕ, ТИ,
У СТВАРИ, НЕ ЗНАШ
ЗАШТО ТРЕБА ДА МЕ
УБИЈЕШ?

ЗНАМ! ЗБОГ
ДЕКАЛОГА, ТЕ
БЕЗБОЖНИЧКЕ
ИЗМИШЉОТИНЕ ОКО
КОЈЕ СЕ ВРТИ
ЦЕО РОМАН!

РОМАН? ИЗМИШЉОТИНА?
АКО ГА ТАКВИМ СМАТРАЈУ,
ЧИМЕ ТО ЈЕДНОСТАВНА
УОБРАЗИЛА УГРОЖАВА
ВЕРНИКЕ?

С ВЕРОМ
СЕ НЕ
ПОИГРАВА!

ДОЗВОЛИ
ДА ТИ НЕШТО
ПОКАЖЕМ...

НЕ БОЈ СЕ! ЗНАШ
КАКВО МИ ЈЕ
ЗДРАВЉЕ! НИШТА
НЕ МОГУ ПРОТИВ
ЉУДИНЕ КАО ШТО СИ
ТИ... НИ НАОРУЖАН!

ВИДИШ, АКО БИ СЕ
ПОМУЧИО ДА ОТВОРИШ
МОЈУ КЊИГУ, МОГАО
БИ ДА ЗАПАЗИШ
ОДЛОМАК У КОМЕ
НАВОДИМ СВОЈЕ
ИЗВОРЕ!

НАРАВНО, „ПОСЛЕДЊА
СУРА“ ЈЕ РОМАН, АЛИ...
ДЕКАЛОГ СЕ САСВИМ
УКЛАПА! ПОГЛЕДАЈ
ОВУ КЊИГУ!
„НАХИК“...

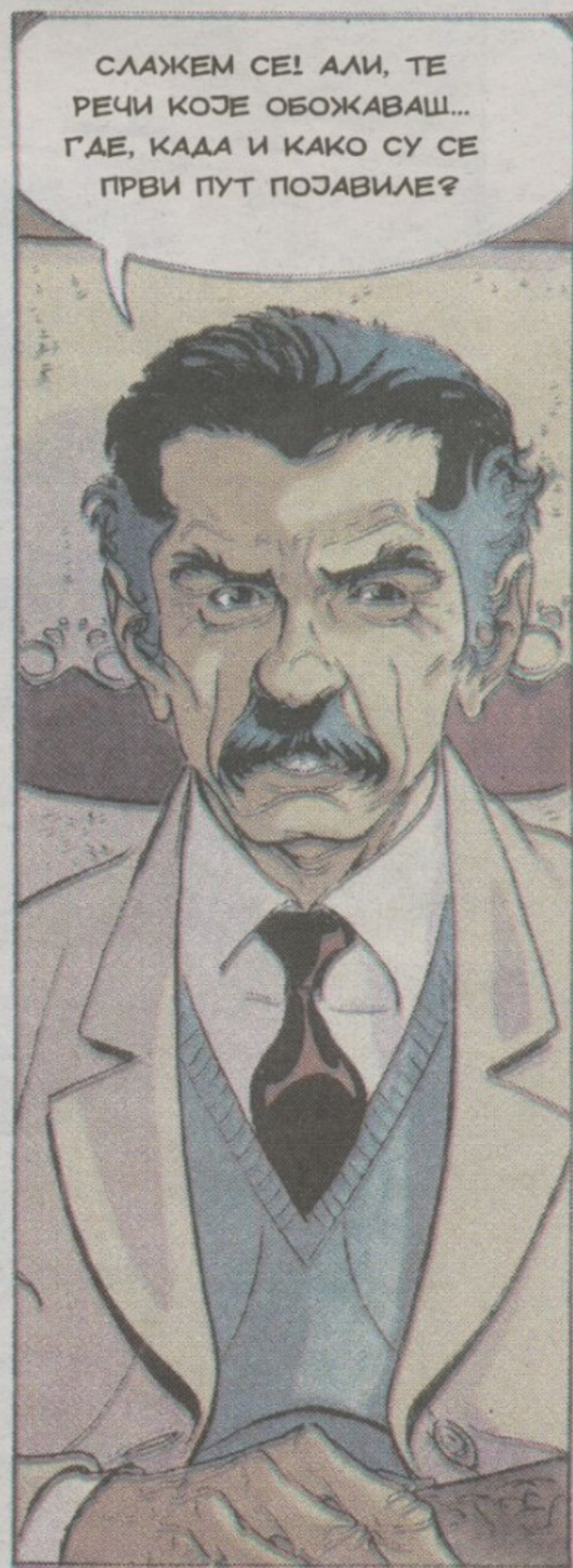
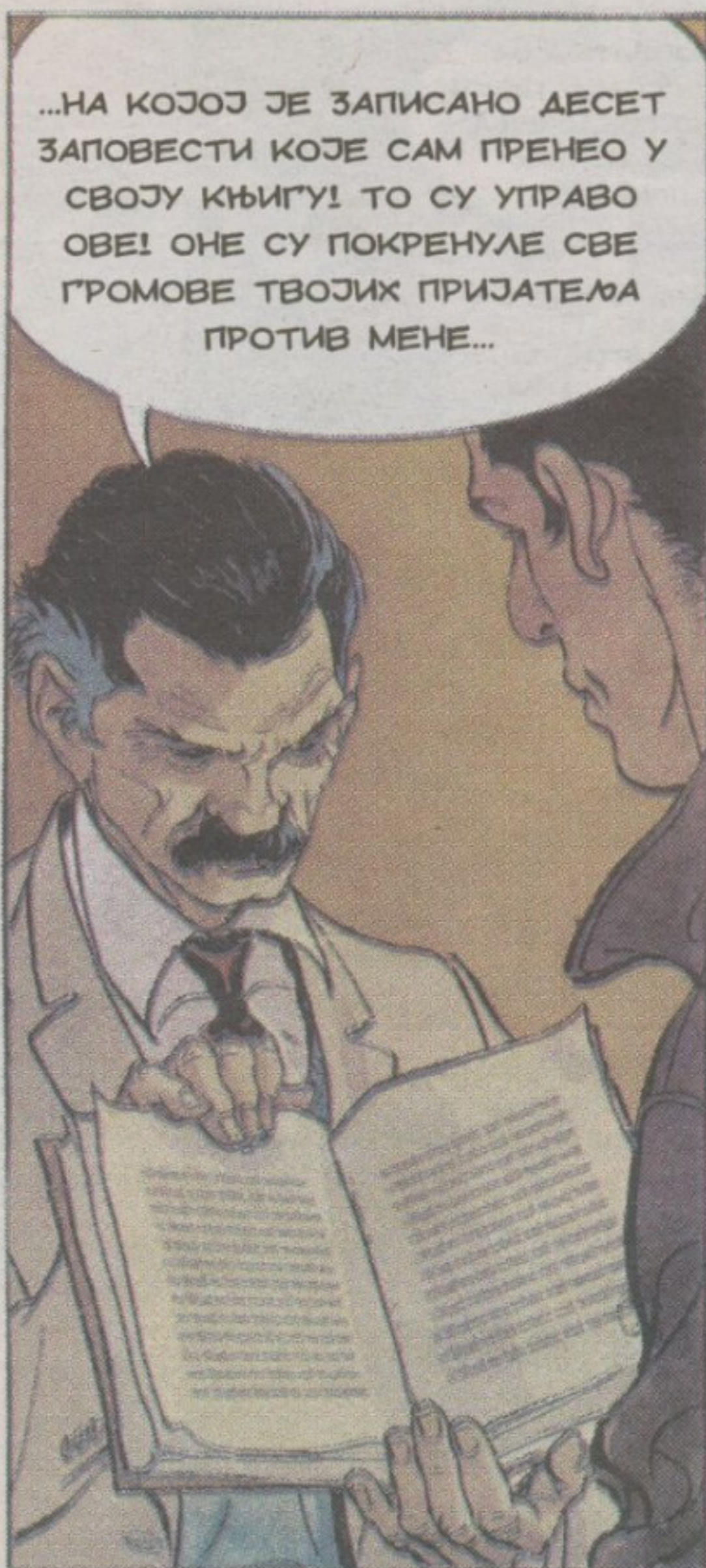

ОНА ЈЕ И
УОБРАЗИЛА, АЛИ У
ЊОЈ СЕ НАЛАЗЕ
ЦРТЕЖИ НАЧИЊЕНИ
У ЕГИПТУ У
18. ВЕКУ!

ИЗМЕЂУ
ОСТАЛОГ, ЦРТЕЖ
ЈЕДНЕ ЧУДНЕ
КАМИЈЕ
ПЛЕККЕ...

1. Не убиј.
2. Непрестано величати своју
савест да би у тој чини
какој било некаква елика доју
3. Не пријетиш никакву елика доју
4. Не евеочи лажно.
5. Одредиш непријатељу своје.
6. Пошлеш оца своја и мајку своју.
7. Не варај оне који те воле.
8. Буди милосрдан према немощним
и славим духом.

АКО СЕ ТА ЖЕНА
ПОНАША КАО ПРОСТИ-
ТУТКА, ТРЕБА ДА ЈЕ
ДРЖИ ЗАТВОРЕНУ У
СВОЈОЈ КУКИ СВЕ
ДОК НЕ ИЗДАХНЕ!

ДАКЛЕ, КАКО ЋЕ
ЈЕДАН ДОБАР
МУСЛИМАН ДА СЕ
ПОНЕСЕ ПРЕМА
НЕВЕРНОЈ ЖЕНИ?

ПОД УСЛОВОМ
ДА ЧЕТИРИ СВЕДОКА
ПОТВРДЕ ЊЕНУ
НЕВЕРНОСТ! ИЛИ
ДОК СЕ НЕ ПОКАЖЕ...

...БАРЕМ, ПРЕМА ЧЕТВРТОЈ СУРИ!
АЛИ, АКО ЖЕЛИШ ДА ПОШТУЈЕШ 24.
СУРУ, ОНУ О СВЕТОСТИ, НЕЋЕ
ТИ ТРЕБАТИ СВЕДОЦИ, АЛИ ЋЕШ
МОРАТИ ДА ЈЕ ИШИБАШ БИЧЕМ
СТО ПУТА! ДАКЛЕ?

АХ, НЕ
ПОКУШАВАЈ
ДА МЕ ЗБУНИШ!

ДА ТЕ ЗБУНИМ?
НАПРОТИВ, ЖЕЛИМ
ДА ТИ ОБЈАСНИМ...

СЛУШАЈ... СВАКИ
ОСУЂЕНИК ИМА
ПРАВО НА ЈЕДНУ
ЖЕЉУ, ЗАР НЕ?

ШТА БИ
ХТЕО? ЈЕДНУ
ПЛЕСАЧИЦУ?

НИСАМ У ГОДИНАМА!
И ДА ТЕ ВИШЕ
НЕ БИХ ИЗАЗИВАО
СВОЈИМ ЖЕЉАМА
ЗА ЦИГАРЕТОМ ИЛИ
ПИЊЕМ, ЖЕЉА МИ ЈЕ...

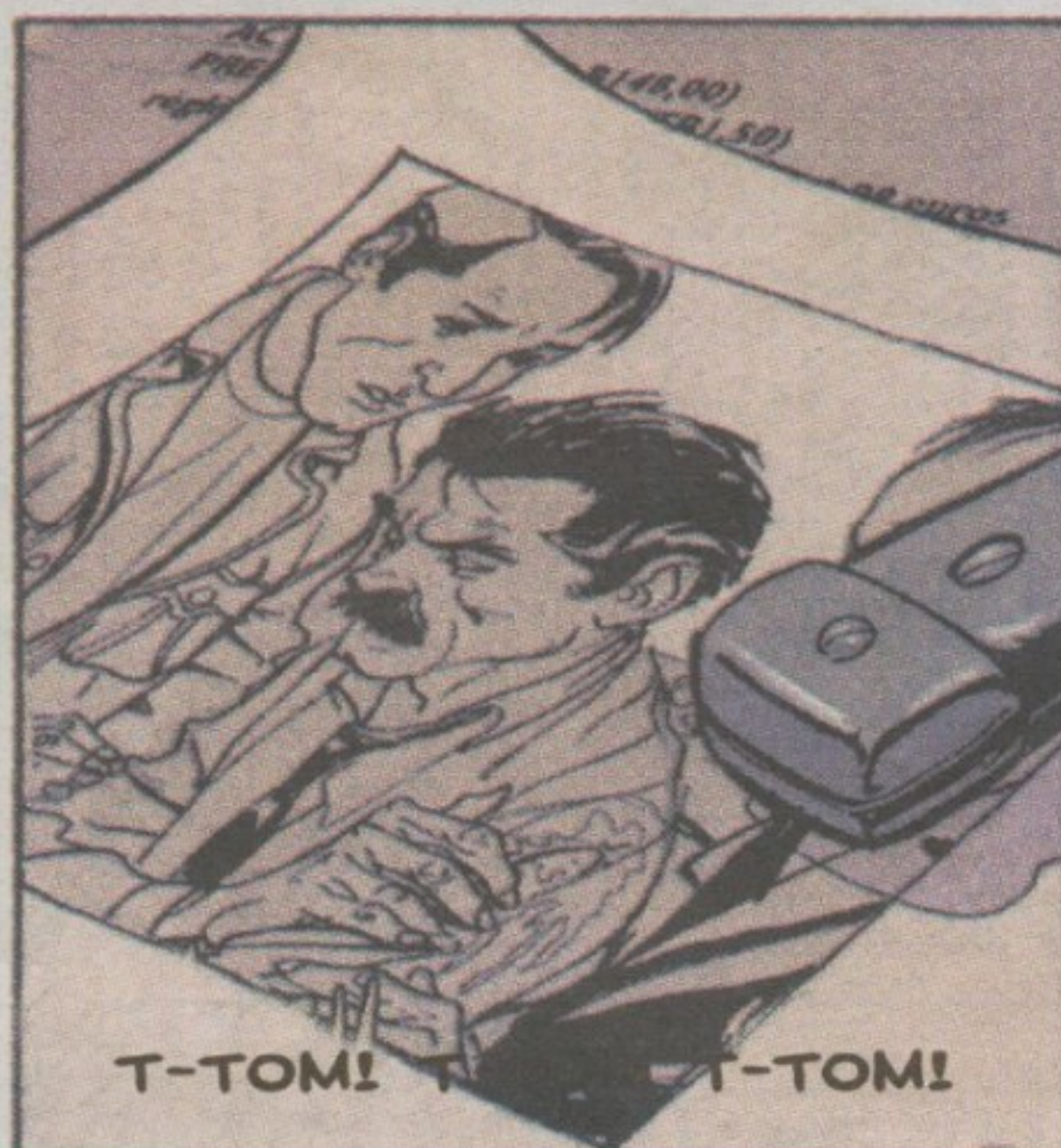
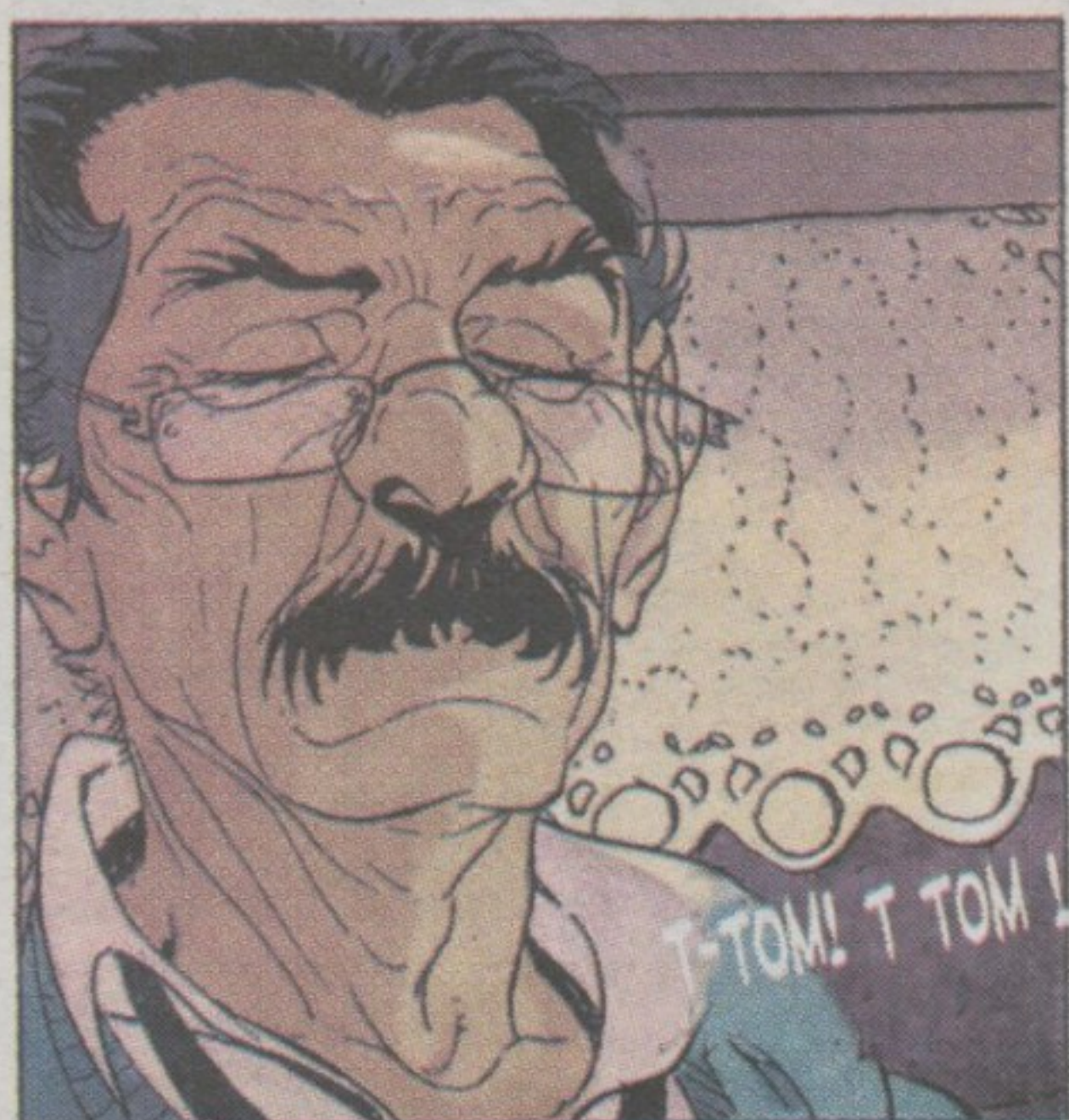
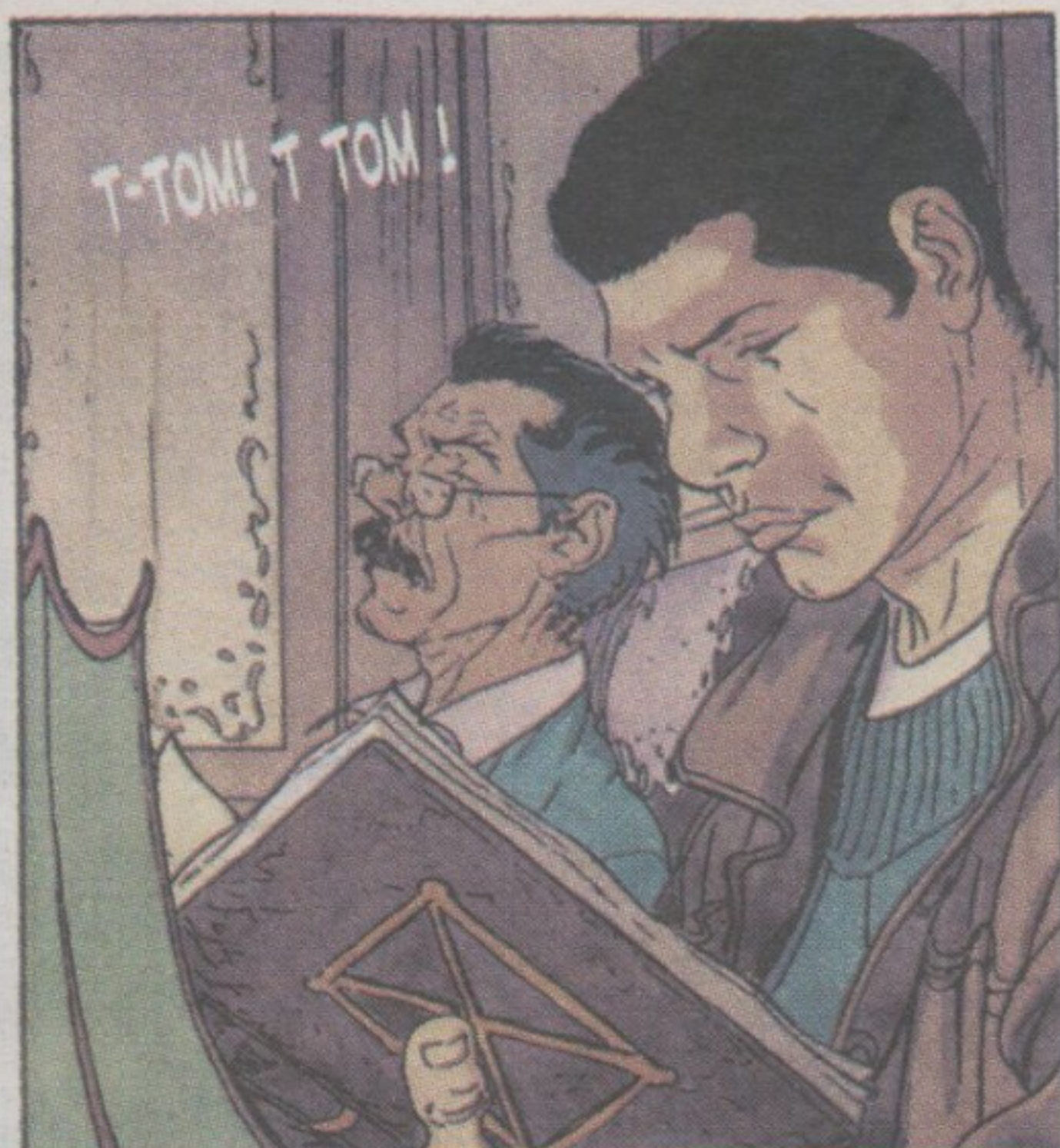
...ДА ПРОЧИТАШ ОВО
ПОГЛАВЉЕ! МОЖДА ЋЕ
ТЕ „НАХИК“ ОДВРАТИТИ
ДА ПОСТАНЕШ УБИЦА?
АЛИ, АКО И ПОСЛЕ ТОГА
ОСТАНЕШ ИСТОГ МИШЉЕЊА,
ОБЕЉАВАМ ТИ ДА ТИ
СЕ НЕЋУ ОПИРАТИ!

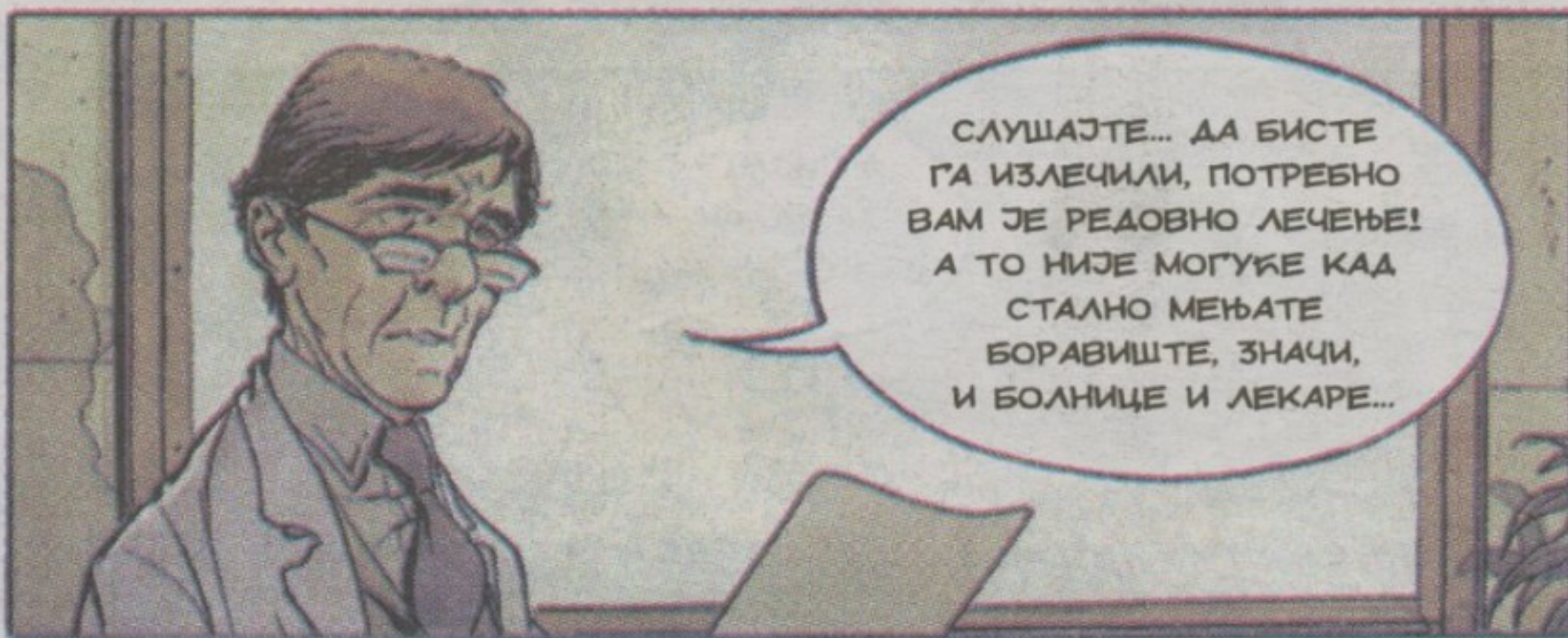
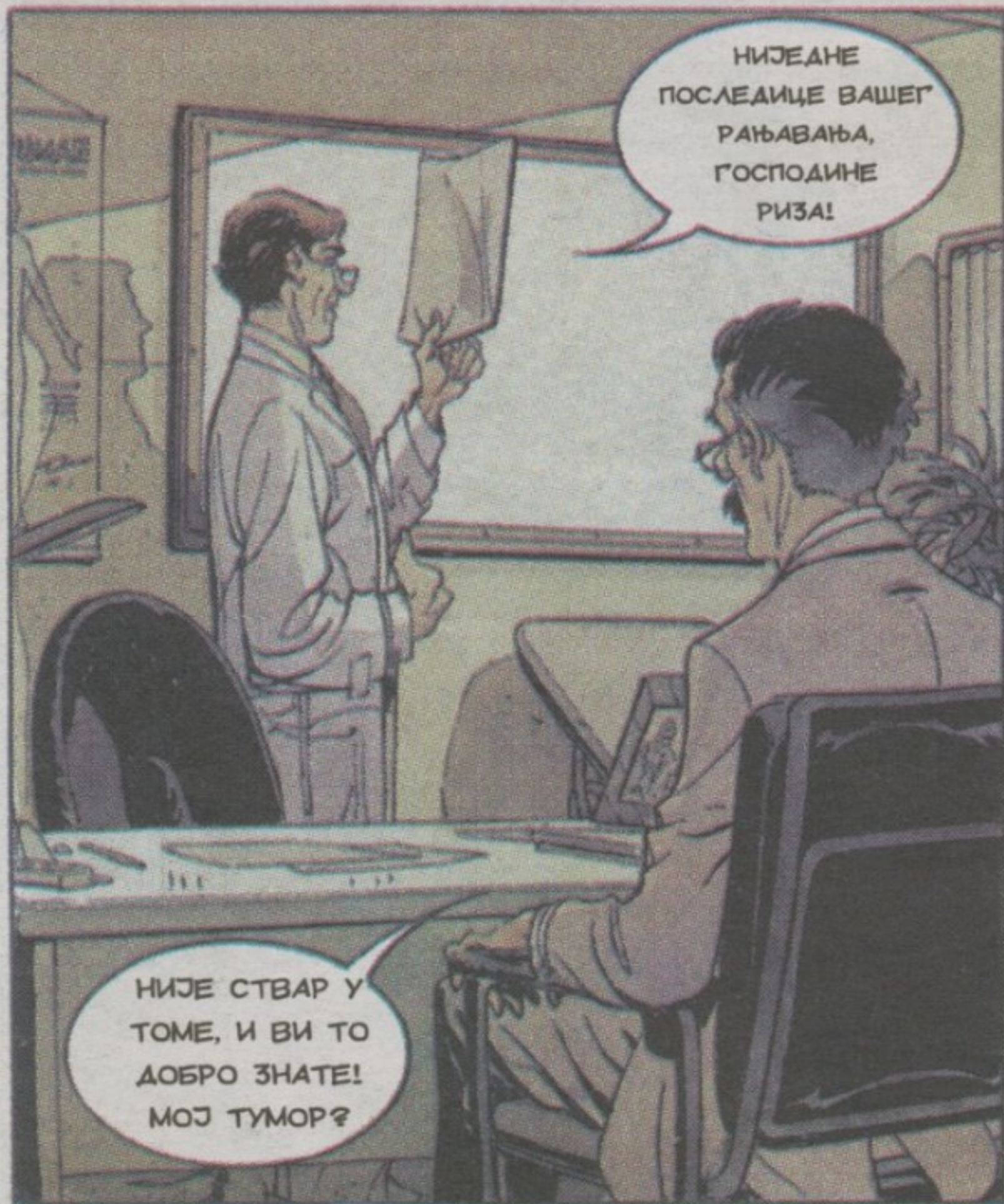
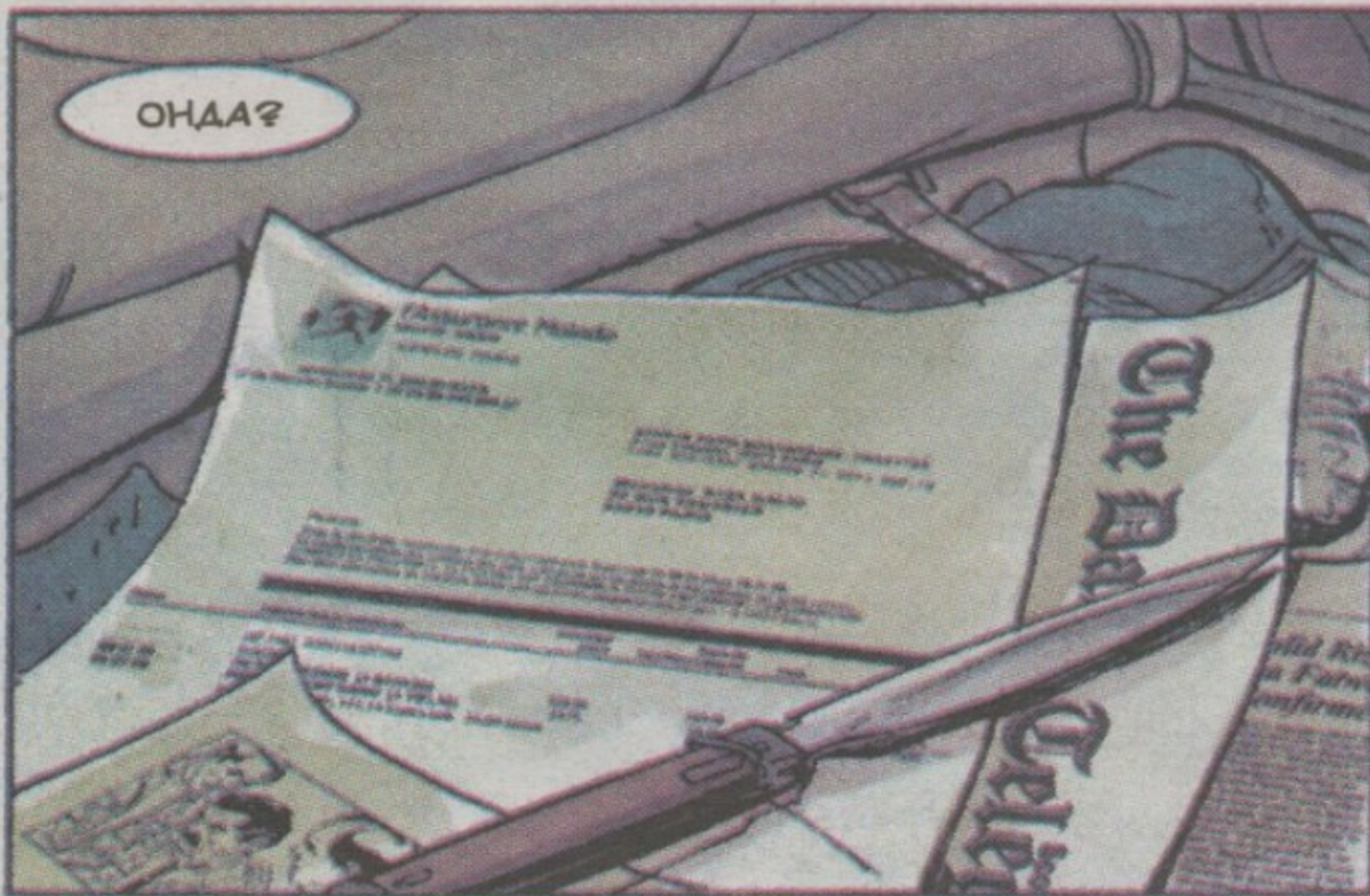
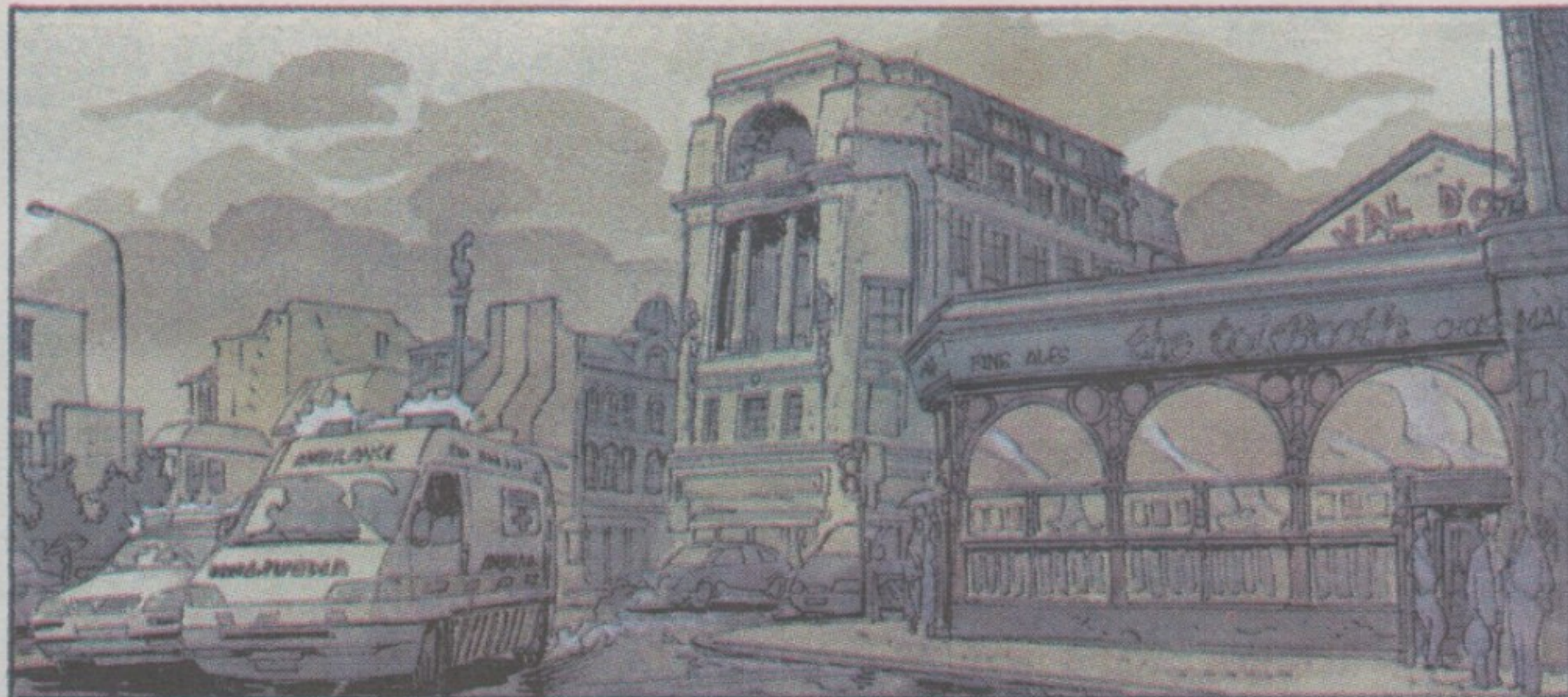
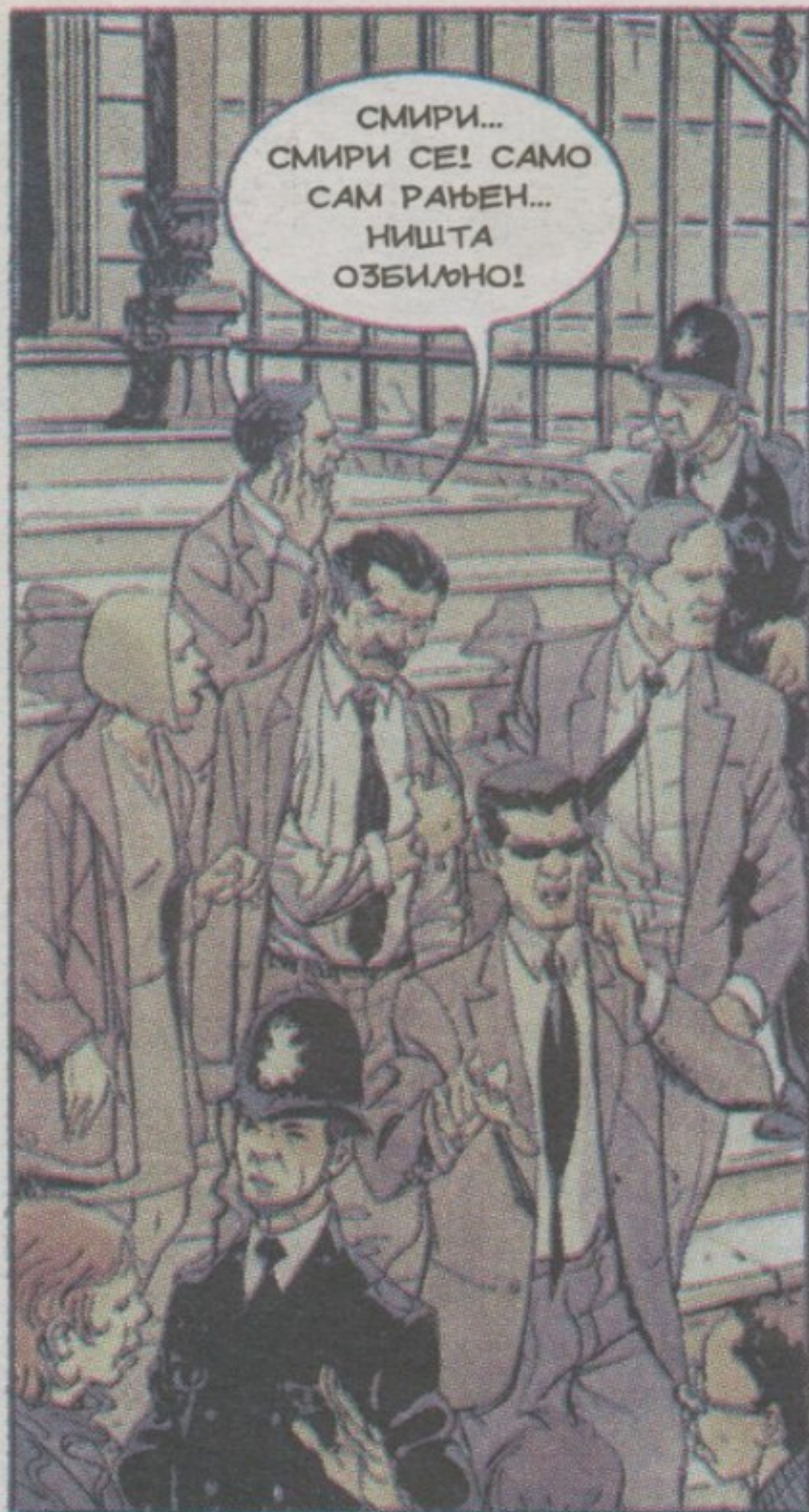

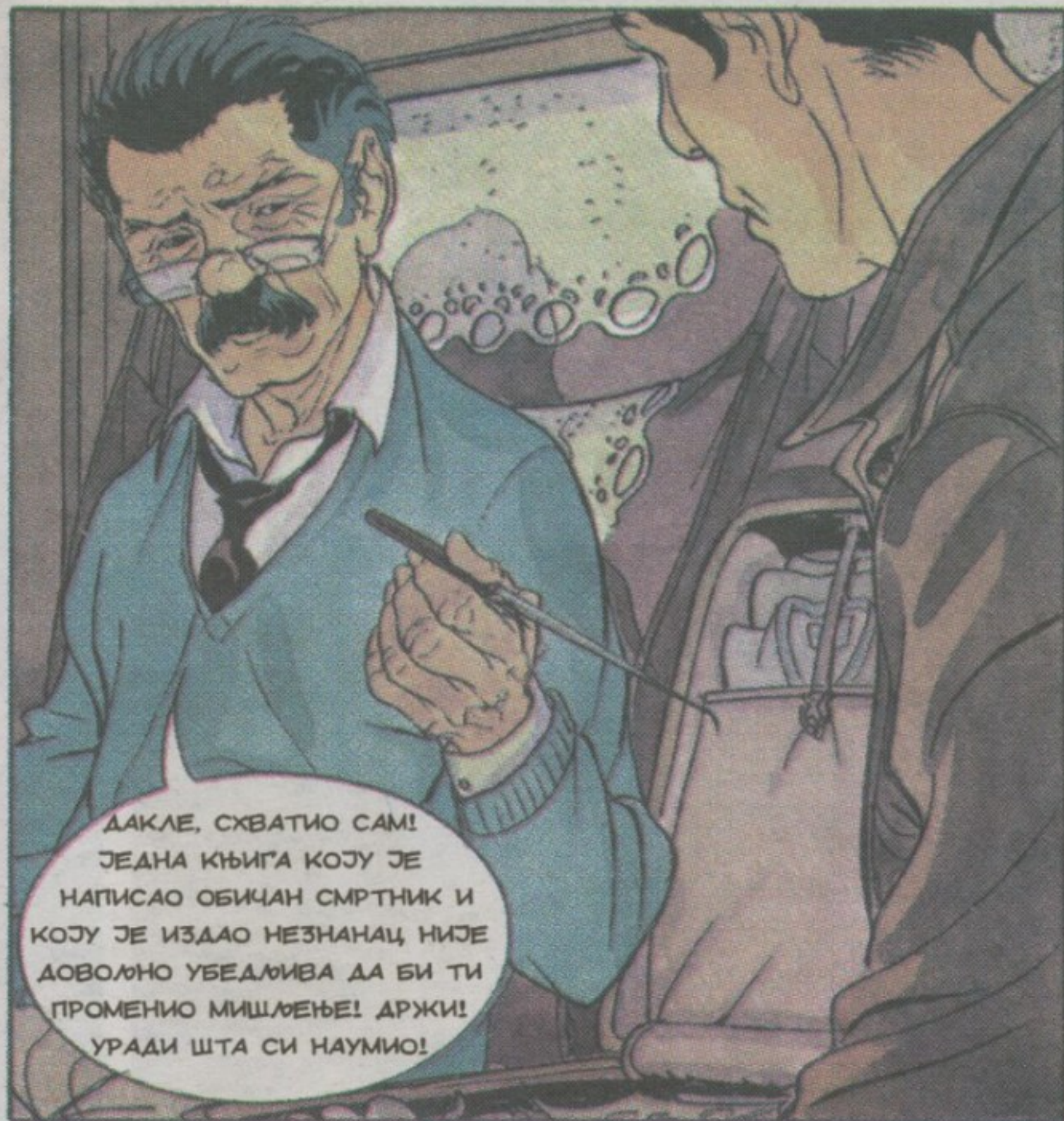
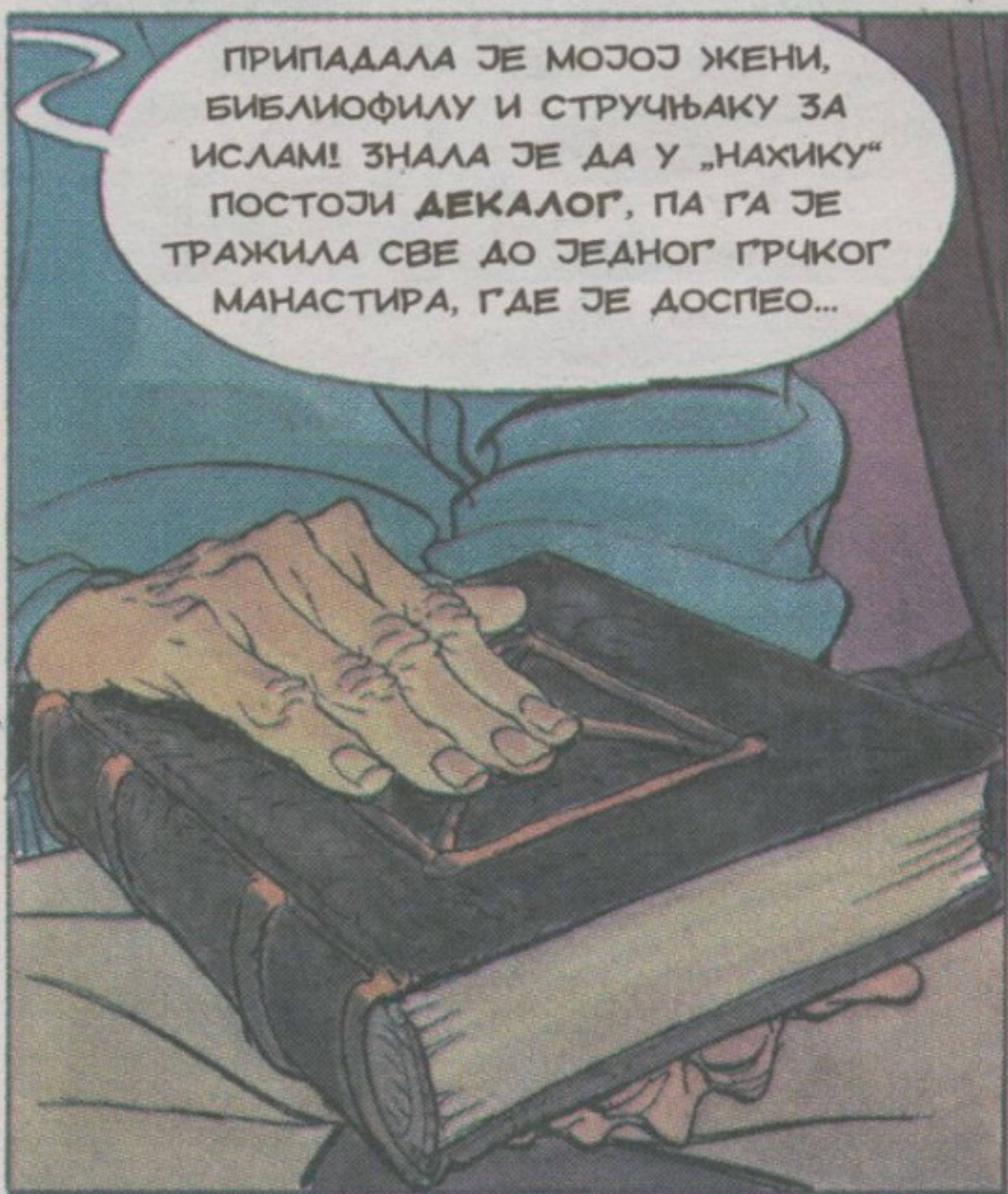
Т-ТОМ!
Т-ТОМ!
Т-ТОМ!
Т-ТОМ!

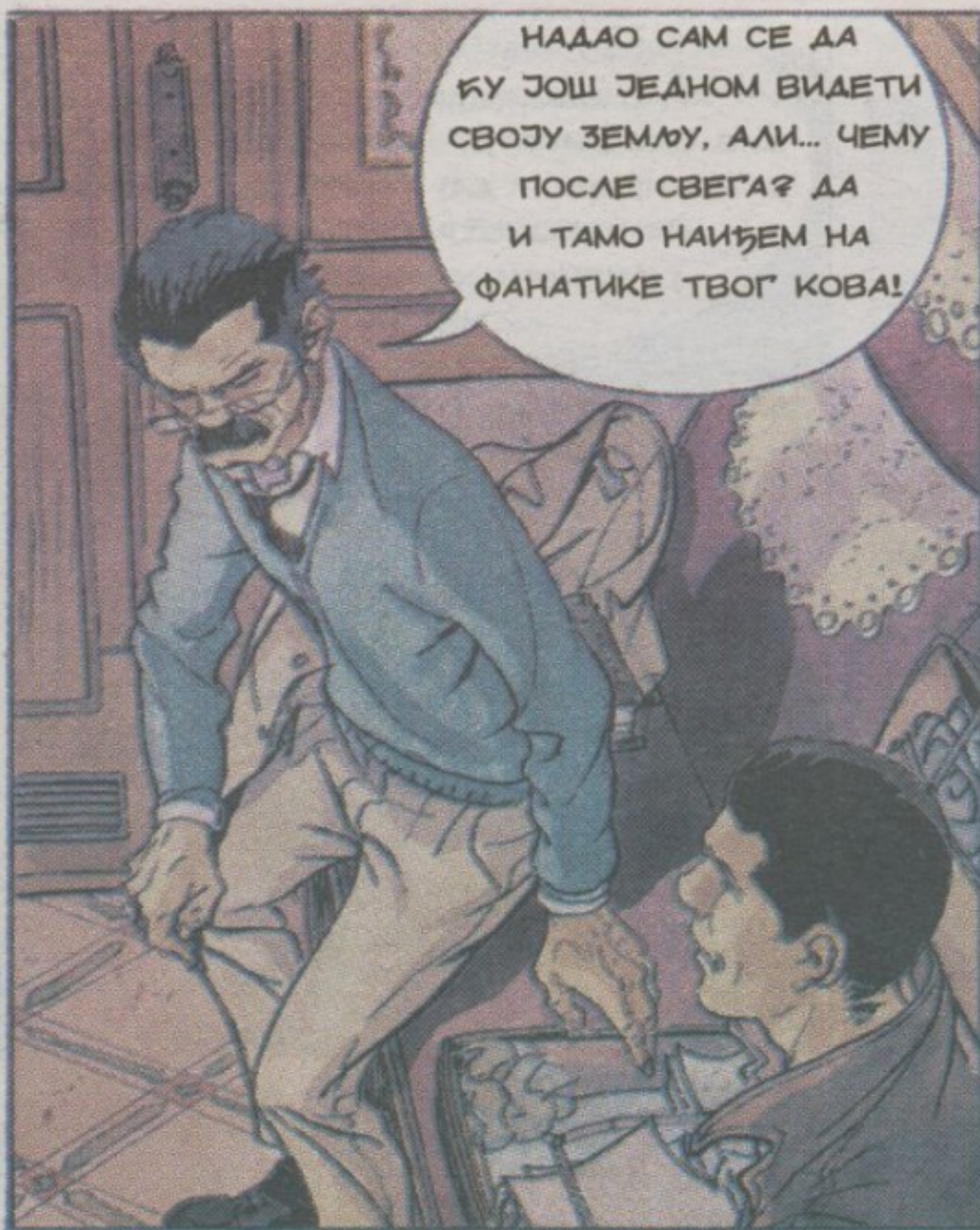
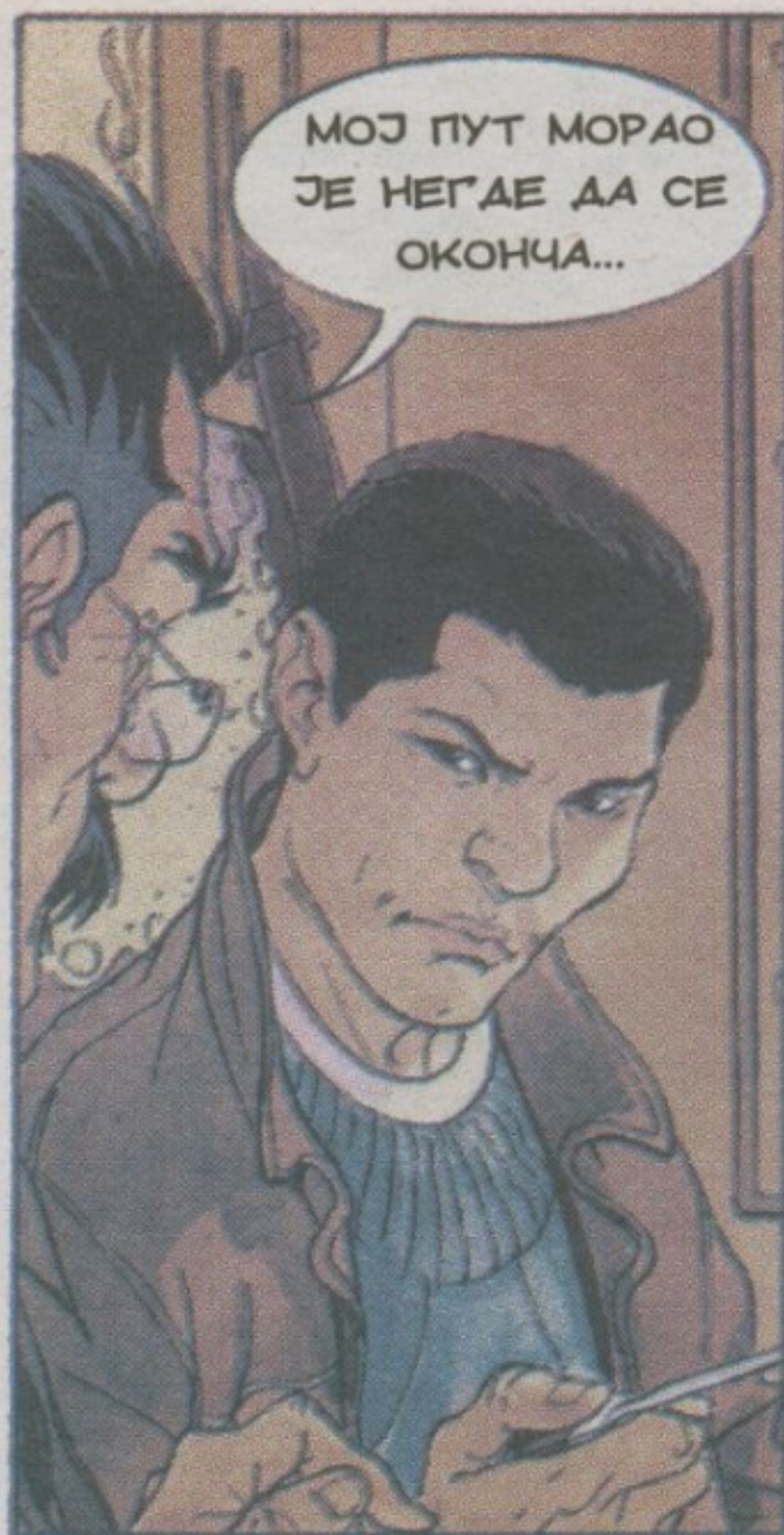

ПА, ДОБРО... НИКУДА
СЕ НЕ ЖУРИМО!
ПРИСТАЈЕМ! ДА
ВИДИМО НА ШТА
ЛИЧИ ТА БАЈКА!

ДО ЂАВОЛА! НЕ МОГУ!
ВИ ТО ДОБРО ЗНАТЕ!
НИКАДА НИКОГА
НИСАМ УБИО!

КРАО САМ РАДИО-АПАРАТЕ ИЗ КОЛА,
БИО САМ МАНГУП - ДА! ПАЛИО АУТОМОБИЛЕ
У НЕМИРИМА - ДА! ТУКАО СЕ С ПАЈКАНИМА
НА ДЕМОНСТРАЦИЈАМА - ДА! АЛИ,
ДА НЕКОГА ХЛАДНОКРВНО УБИЈЕМ
- НЕ! НИКАДА!

ПОШТО ЈЕ И ДОБИТ
БИЛА МАЛА... АЛИ,
ПОМИСЛИ САДА: **ДВА**
МИЛИОНА ДОЛАРА!
СХВАТАШ?

ОНА МАЛЕЦКА...
ЗАР МИСЛИШ ДА БИ СЕ ОНАКО
ПОНАШАЛА ДА СИ ЈОЈ ПОНУДИО
КОЛА, ШЕСТ МЕСЕЦИ
НА СЕЈШЕЛИМА ИЛИ ЈОЈ
ЧАК КУПИО КУЉУ СА
САЛОМ ЗА ПЛЕС?

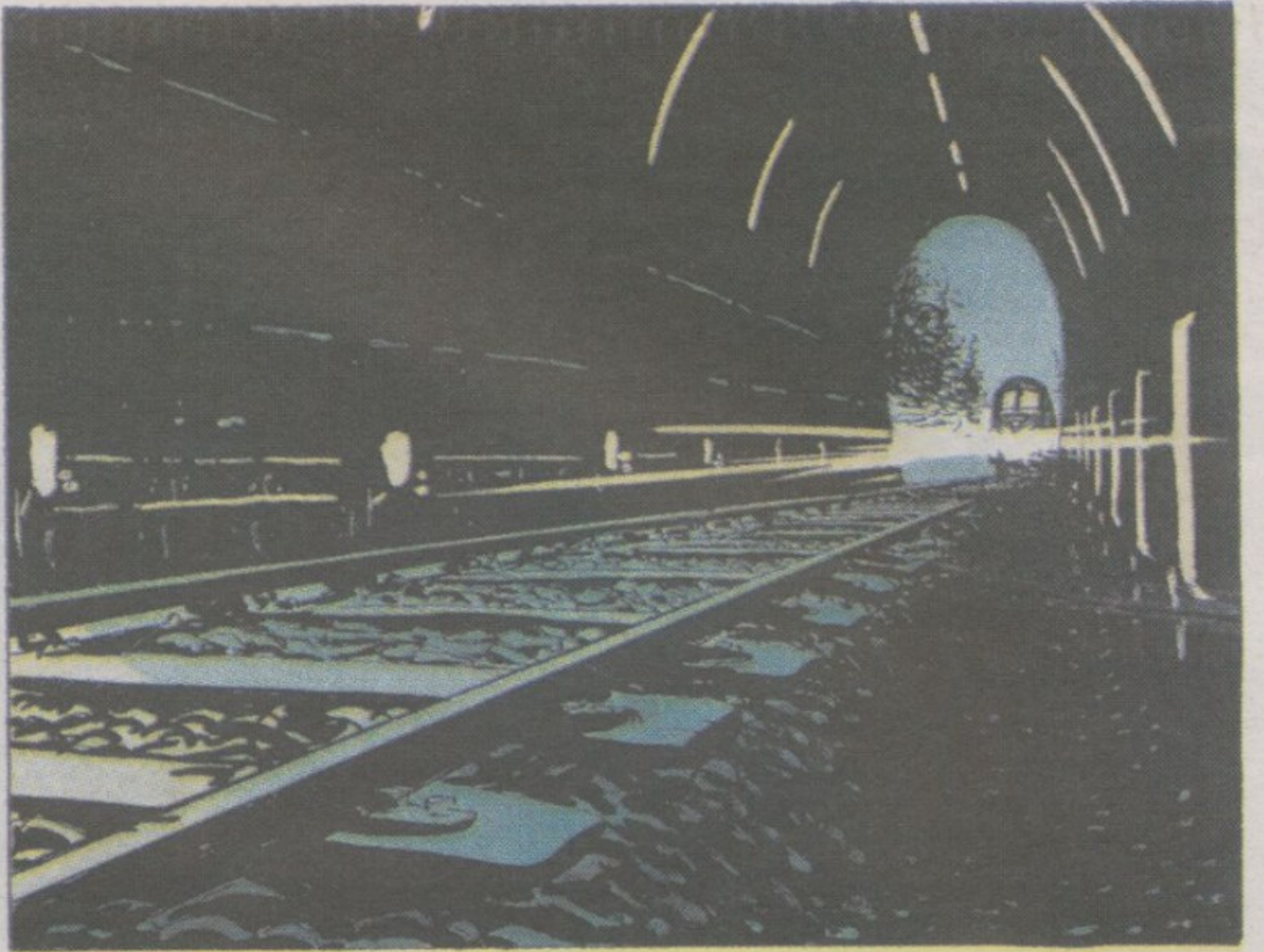
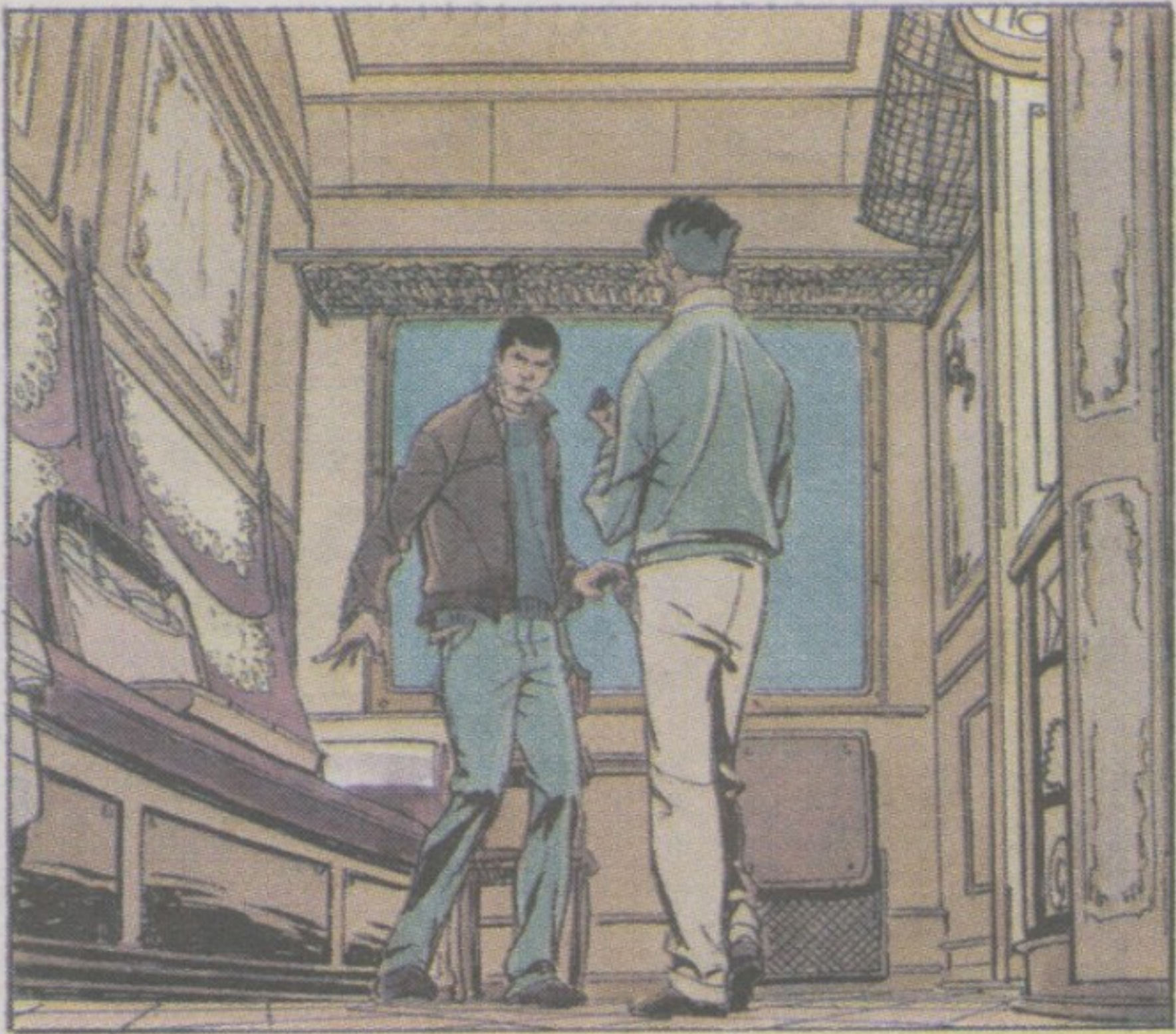
ВАРВАРСТВО
ПОСТУПАКА, ЈЕ Л' ТО
РАЗЛОГ? ПОГЛЕДАЈ!

СА ОВИМ
ЌЕ БИТИ
МНОГО
ЛАКШЕ...

УСКРОРО ЋЕ ВОЗ УЋИ
У ТУНЕЛ КОЈИ ЈЕ ПРЕД
САМИМ ЦИРИХОМ... ТУТЋАВА
И ПИСАК ВОЗА ПРИГУШИЋЕ
ПУЦАЊ!

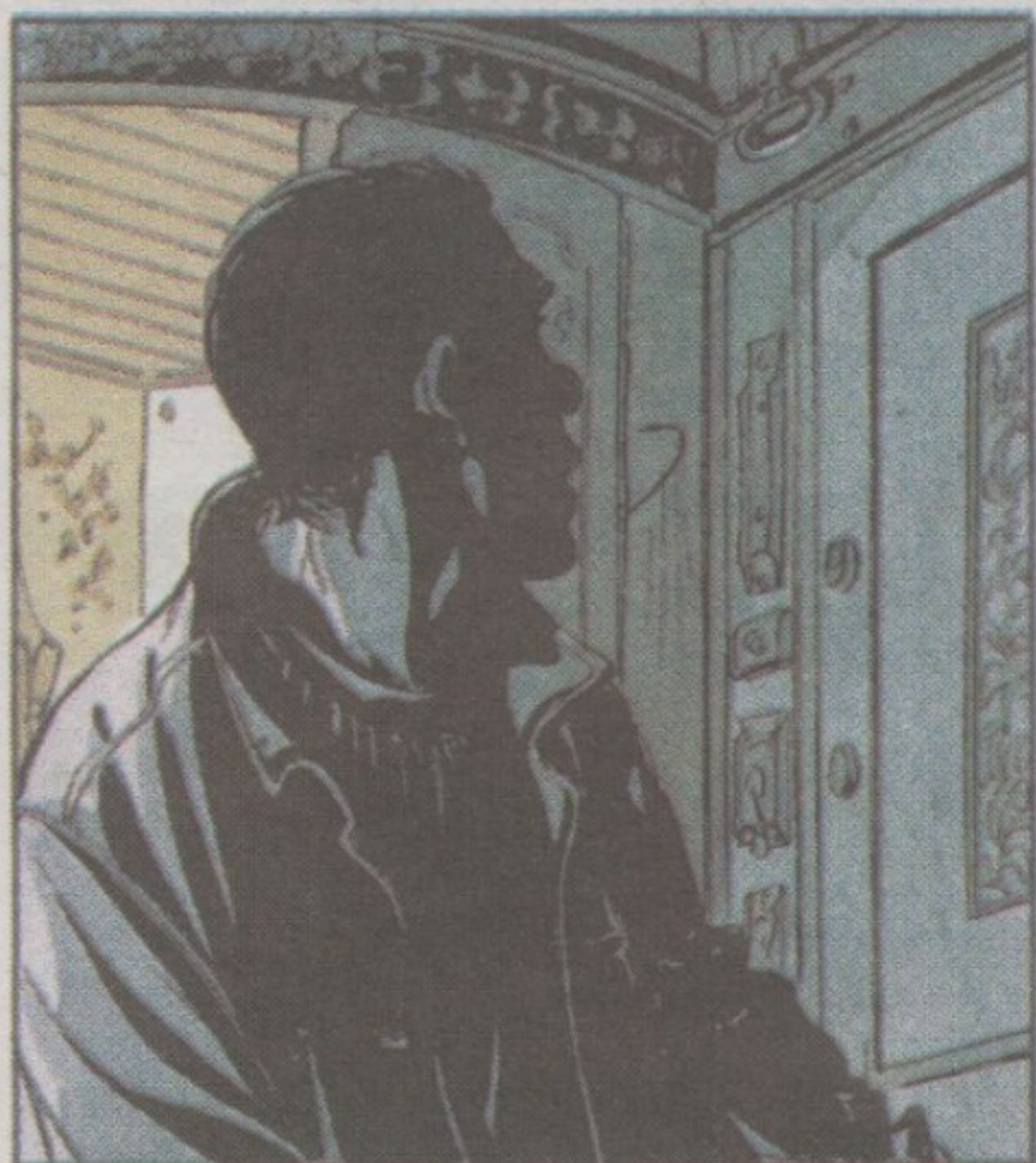

ХАЛИДЕ?!
ХАЛИДЕ?!
ОДГОВОРИТЕ
МИ, ЗАБОГА!

ОХ, НЕ!
ЈА САМ
ГА... ОН
ЈЕ...

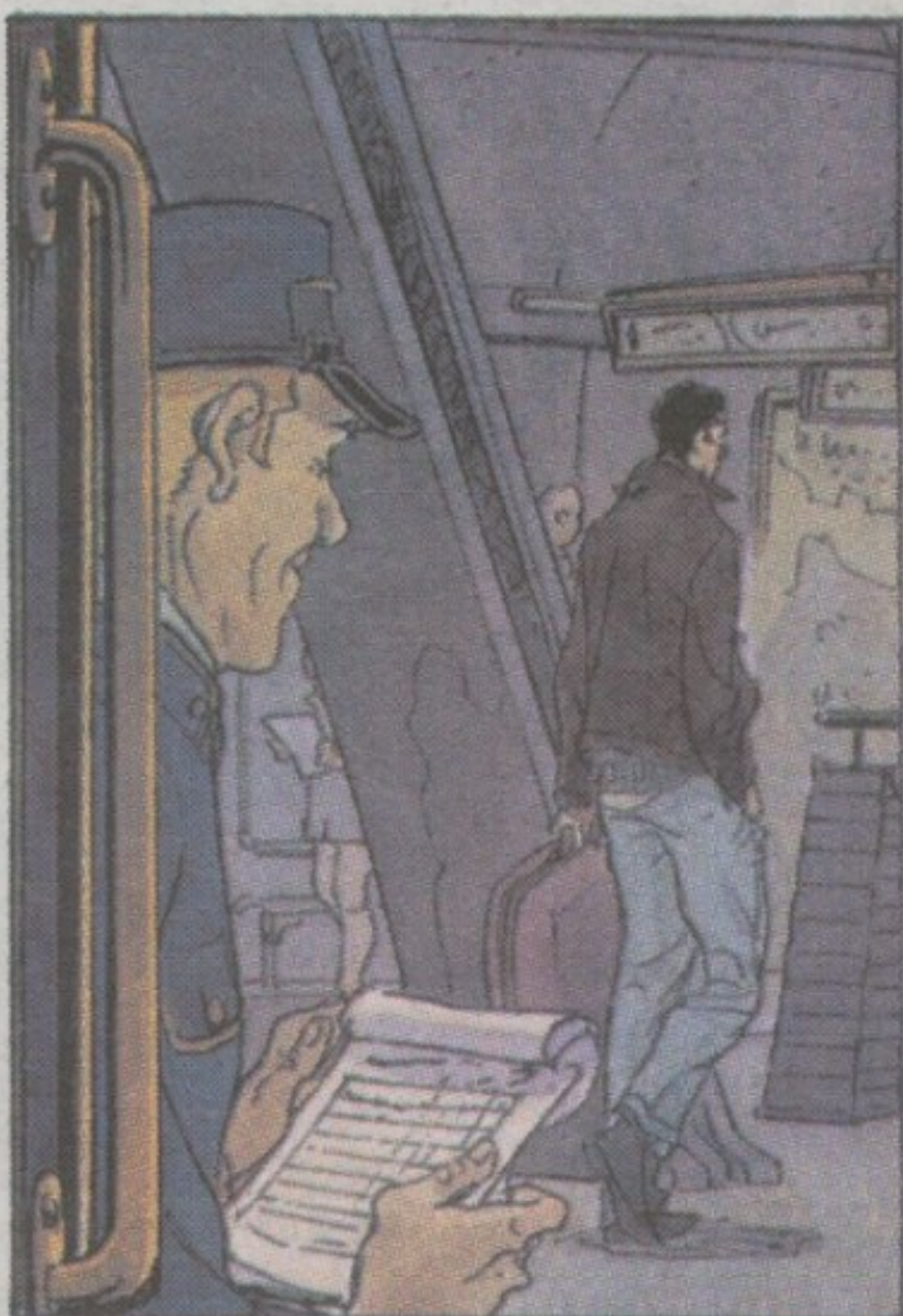

НЕ... ТО ЈЕ
ГЛУПОСТ!
КО БИ МИ
ПОВЕРОВАО?

ОХ, ГОСПОДЕ!
ШТА САМ ТО
УЧИНИО?! ШТА
САМ ТО ПОСТАО?!

НАСТАВАК У СЛЕДЕКЕМ БРОЈУ

КО
ЧИТА

ПОЛИТИКИ

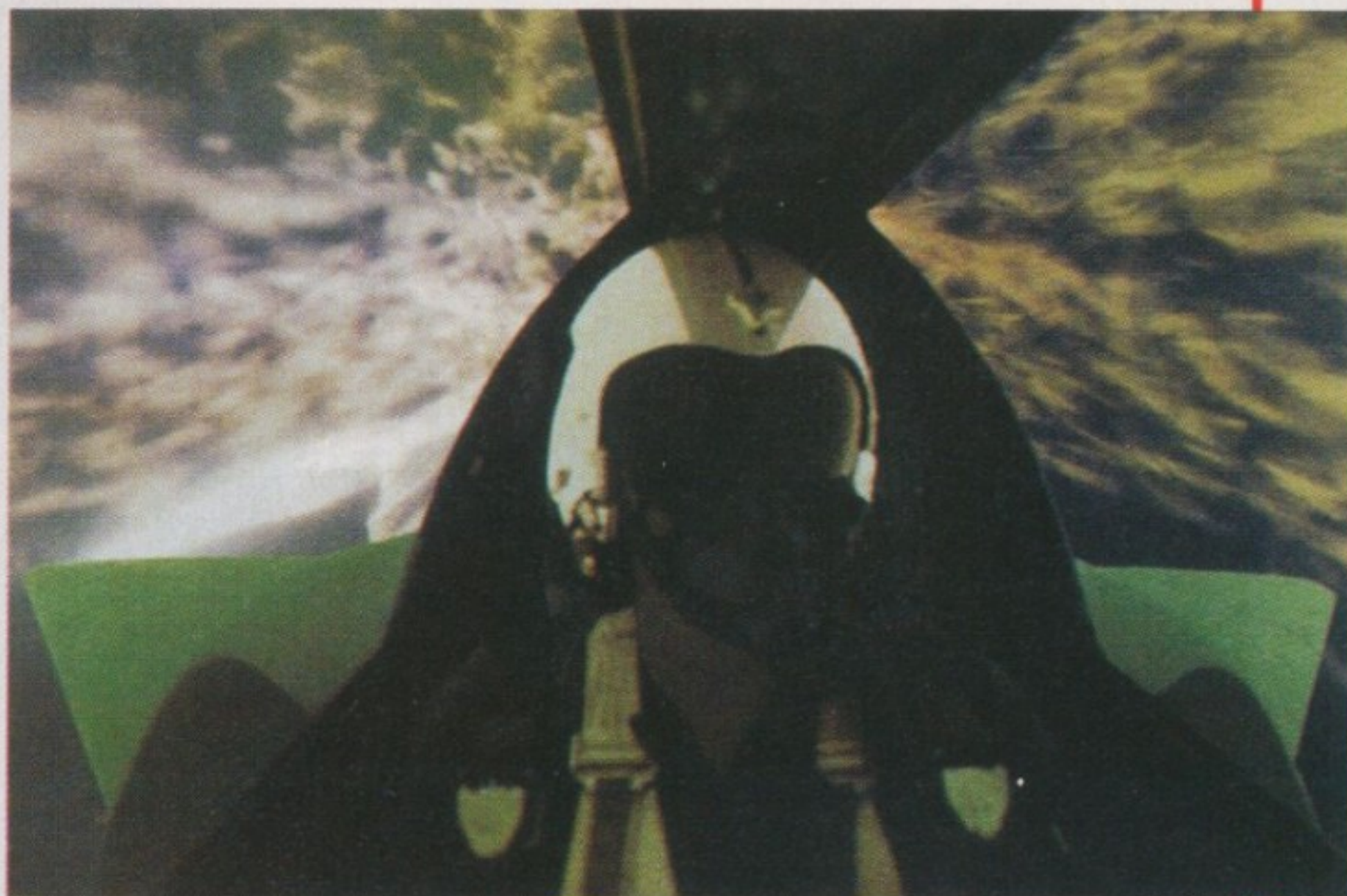
ЗАБАВНИК

ТАЈ
И
ЗНА

ГДЕ СУ ЦВРЧКУ ОЧИ?

ДОТУКЛА ВАС ДУГА ЗИМА?
ЖИВНИТЕ!
РАЗМРДАЈТЕ МАЛО
ЗАРЂАЛЕ
ВИЈУГЕ!

Ловац
пресретац
„F-106“
пролеће
кроз
олујни
облак

8

Шта раде пилоти када улете у ураган?

- А) Притисну гас
- Б) Прате кружна ваздушна струјања како би остали на ободу вртлога
- В) Запуте се у само срце урагана где је мирно

Ваздушни
тунел у
Истраживачкој
лабораторији
Насе у
Вирџинији

9

Када је изграђен први ваздушни тунел?

- А) 1931. године
- Б) 1957. године
- В) 1901. године

Ледена
пећина на
Антарктику

10

Глечери су плаве боје:

- А) Због плавог пигмента који садрже
- Б) Зато што ледници упијају плаву светлост
- В) Зато што упијају све боје видљивог дела спектра изузев плаве коју одбијају

М. И.

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

14. 3. 2003.

● РЕШЕЊА НА СТРАНИ 61 ●

четрдесет један

Поло је краљевски спорт

ЛОПТАЊЕ

Иако су поуздани подаци о коренима и настанку пола изгубљени у тами векова, сасвим је сигурно да је његова постојбина средња Азија. Наравно, нико не може са потпуном сигурношћу да тврди у ком је од племена тог поднебља први пут дрвеним штапом била хитнута кожна лоптица, но, извесно је да се то догодило тек након што су ратници из тих крајева открили да могу да буду много опаснији уколико узјашу коње. Чим су прве коњаничке јединице у Малој Азији, путем од Ирана до Кине, нашле своје место, почела је да се шири и игра коју су као свој најдражи спорт усвајали краљеви, цареви, шахови, султани, канови и калифи древне Персије, Индије, арапских земаља, Монголије и Кине.

У то доба од владара и њихових војника очекивало се да буду не само храбри ратници, већ и вешти коњаници, а играње пола било је најбољи начин да постану и једно и друго. Први велики владар уз чије име поуздано може да се веже играње пола јесте Дарије I који је, захваљујући својој коњици, основао прво велико персијско царство у 6. веку пре нове ере. Персијска књижевност и уметност тог доба пружају много доказа за тврдњу да је на двору Дарија I поло био најважнија спортска игра.

Шта каже Фирдуси?

Иранска уметност кроз своју историју пружа различита сведочанства о игрању пола. Најпознатији персијски песник и историчар Фирдуси (око 940–1020) оставио је бројне записе о краљевским турнирима пола у свом епу „Шахнаме“ насталом у 10. веку. На једном месту, на пример, Фирдуси романтично описује међународно надметање између туранијских и одабраних играча следбеника Сајавуша, легендарног персијског владара из најранијих векова царевине. Ту са много жара описује Сајавушову вештину у игрању пола. На другом месту Фирдуси нас извештава о Сапору II, сасанидском краљу из 4. века, који

четрдесет два

Поло некад...

је учио поло већ од своје седме године.

Најбољи подаци о полу у персијској поезији долазе из Рубаија Омара Хајама. Овај песник често је, позивајући се на поло, износио своје филозофске ставове. А Низами, славни ирански романтичарски песник из 12. века, приповеда занимљиву љубавну причу између краља Косроа и његове лепе супруге Ширин. Низами описује краљичину вештину на игралишту за поло као и утакмице између ово двоје супружника и њихових дворана.

Ипак, највећу част полу у старим временима указао је, крајем 16. века, персијски шах Абас I Велики из династије Сафавида, подижући читав један град око игралишта за поло. То је Исфахан, који је постао нова престоница Сафавидске краљевине. За основу читавог урбанистичког плана узет је простран средишњи трг, дуг 510, а широк 165 метара, чија је основна намена била да се користи као краљевско игралиште за поло. Трг је назван „майдан-и-шах“, а каменим стубовима оивичен је про-

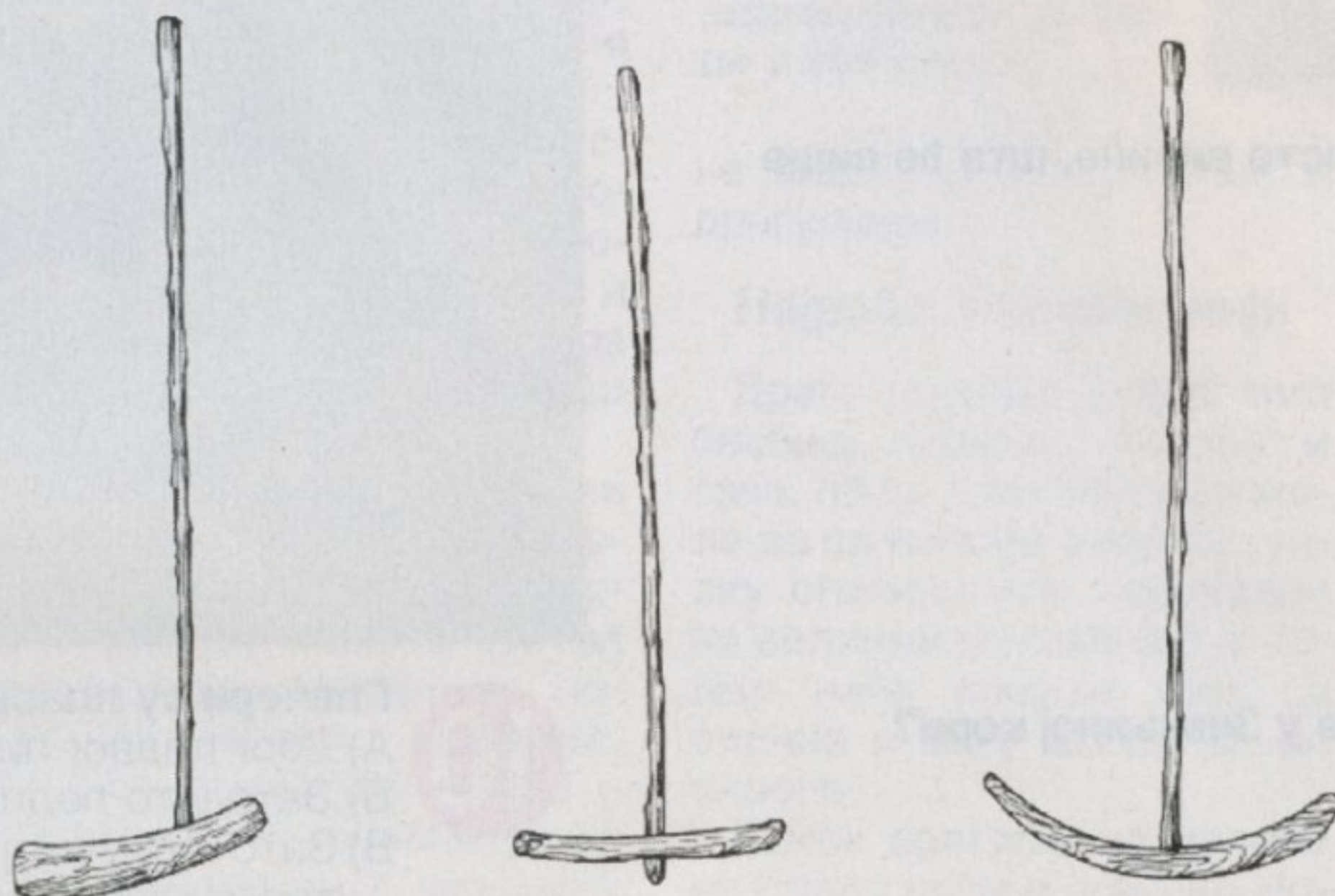
стор за игру. Да би краљевски удобно могао да посматра утакмице, шах Абас подигао је свој дворца Али капу, изграђен на осам спратова, тик уз трг, са савршеним прегледом игралишта. Али кап се, од тог времена, сматра најлукузнијом спортском ложом на свету, а непрегледни „майдан-и-шах“ и данас је један од највећих градских тргова.

Под светлошћу бакљи

Сматра се да су ову игру на Индијски потконтинент пренели муслимански освајачи, а потом је прихватили и тамошњи краљеви и принчеви. Као пример страсти коју су тадашњи владари Индије осећали према полу у Лахореу, главном граду покрајине Панџаб, на северу Пакистана, и дан-данас у једној прашњавој, забаченој алеји близу Анаркали базара, стоји велики споменик султану Кутабудину Аибаку, владару који је у 13. веку погинуо током утакмице пола незгодно павши с коња.

И у 16. веку, када је Тимуров потомак Бабур основао Царство Великог Могула у Индији, поло је важио за нај-

Штапови за праполо. Реконструкција на основу старих цртежа

ПОДМТНИК
ЗАБАВНИК

14. 3. 2003.

У СЕДЛУ

„Препустите обичним људима да играју обичне спортове. Краљ спортова још је спорт за краљеве.“ Ове речи, уклесане на каменој плочи поред игралишта за поло у кашмирском граду Гилгиту, можда најбоље говоре о величини и значају пола – игре која се већ више од 2500 година негује у многим земљама дуж чувеног Пута свиле

омиљенији краљевски спорт. Акбар Велики, на пример, посебно је волео ову игру, толико да ју је понекад играо и ноћу, под светлошћу бакљи. У његовим пространим шталама, које се и данас могу видети у близини Агре, престонице Бабуровог царства, била је одгајана посебна врста понија за поло.

Мада су краљевске штале сачуване, правила за поло из доба Акбара Великог много су се изменила. Мада је овај спорт током своје дуге повести претрпео многе промене, још постоје оазе у којима се игра на исти онај начин као и вековима раније. Један такав град је Гилгит, смештен на северу Кашмира, између Каракорума и Хиндукуша. Игралиште за поло у овом граду, поред кога је подигнута већ поменута камена плоча, дугачко је и уско и оивичено стрмим планинама. Сву опрему за поло, штапове и седла, тамошњи играчи још праве на начин који припада другој епохи, а за игру, уместо коња, и данас користе посебно увежбане поније.

Играње пола у Гилгиту вео-

ма је опасан спорт, не само због стена у које коњи, у пуном трку, могу да налете, већ и због веома грубих правила игре. А у њој, понекад, учествује и по десеторица играча у једном тиму. Две екипе надмећу се за традиционални трофеј, живописно украшеног овна. Целу утакмицу прати мали оркестар бубњева и фрула, а након игре победници и поражени придружују се једни другима у заједничком слављеничком плесу.

Игра се 10 сетова

У освајачки поход из Персије на Запад поло је кренуо још у 8. веку, у време арапских освајања, и тада се проширио све до Египта. Ова игра имала је изузетно важно место у исламском дворском животу, а забележено је да је Харун-ал Рашид, чији је лик правичног владара идеализован у персијској збирци приповедака „1001 ноћ“, био први велики калиф који је и сам играо поло. Поред тога, највештији играчи имали су положај

... и сад

значајних чланова калифовог најближег окружења, а штап за поло постао је важан мотив у исламској хералдици. Исти мотив често се може срести и у кинеској хералдици јер је, у једном историјском раздобљу, и у овој земљи поло био најпопуларнији дворски спорт.

Сматра се да је поло у Кину доспео током 7. века, у време династије Танг, отворене за различите стране утицаје. Популарност пола међу кинеским крунисаним главама имала је различите последице кроз историју. За златног доба старе кинеске културе, у време владавине цара Минг Ханга, „краља светлости“, који је био ватрени поборник витешких надметања, штап за поло био је део дворске одежде. Један историјски извор каже да је краљ Таи Цу, који је владао у 9. веку и био, такође, страствени навијач пола, након утакмице у којој је погинуо његов омиљени играч наредио да се осталим играчима одрубе главе.

Као најсуровији навијач пола ипак је упамћен монголски владар Тимур, наследник Џингис-кана. Предање каже да је једном приликом својим коњаницима наредио да у утакмици пола коју су играли пред њим уместо лоптица употребе главе заробљених војника.

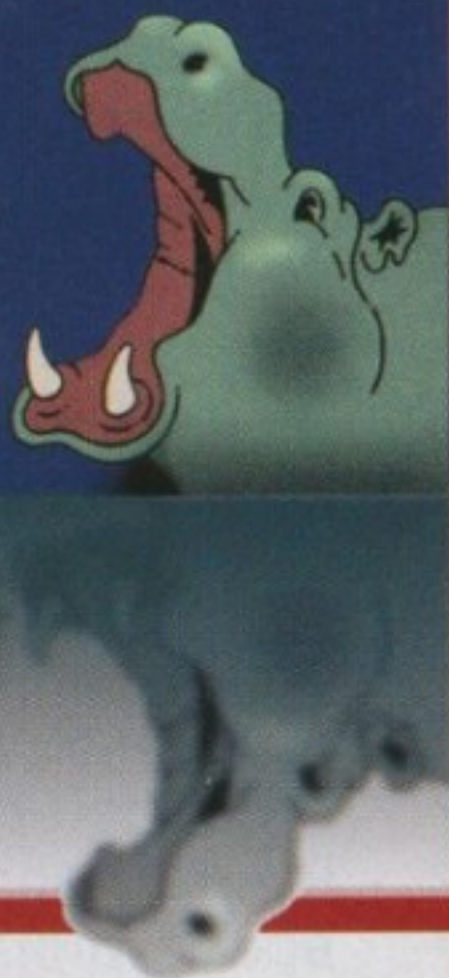
Поло, који је некада био спортско надметање краљева у земљама дуж чувеног Пута свиле, данас се, по новим правилима, игра у педесетак земаља света. Играју га тимови састављени од само четири играча, на пољу величине 274 са 182 метра. Циљ игре је да се лоптица ударцем штапа хитне кроз противнички гол чије су стативе размакнуте 7,5 метара. После сваког поготка мења се смер игре. Победник је екипа која, током 10 сетова од којих сваки траје 7,5 минута, оствари већи број погодака. Велик значај поклања се фер-плеју.

Средином 19. века Енглези су поло научили у Индији и одатле га пренели у земље у којима се данас игра. И док су се некада за првенство у овом спорту надметали Персија, Кина, Тибет, Монголија и Индија, данас то чине светски првак Аргентина, потом Сједињене Америчке Државе, Аустралија, Енглеска и Јужна Африка. Упркос свим променама кроз које је прошао, поло се и данас сматра спортом племства и симболом префињеног животног стила ■

Ивана Комадина

— четрдесет три

*Закони природе сурови су
према нежнима и нејакима,
а младунци слонова,
жирафа, носорога
и лавова, најмоћнијих
копнених животиња,
управо су такви*

НЕЈАЧ МОЋНИКА

У легендама које су се вековима испредале од Египта па све до Рта добре наде, житељи афричког континента дивили су се снази слонова, жирафа, носорога и лавова. Називали су их моћницима саване. И научници су са одобравањем прихватили имена која су овим животињама дала предања – слон је најкрупнија копнена животиња, висок 3 метра и тежак готово 7 то-

на, носорог је по величини одмах иза њега, жирафа је са својих 6 метара највиша, а лав неприкосновени господар у царству сисара.

Нажалост, ових животиња је све мање. Не само да нису успеле да умакну ловокрадицама, него ни суровим законима природе који опста-

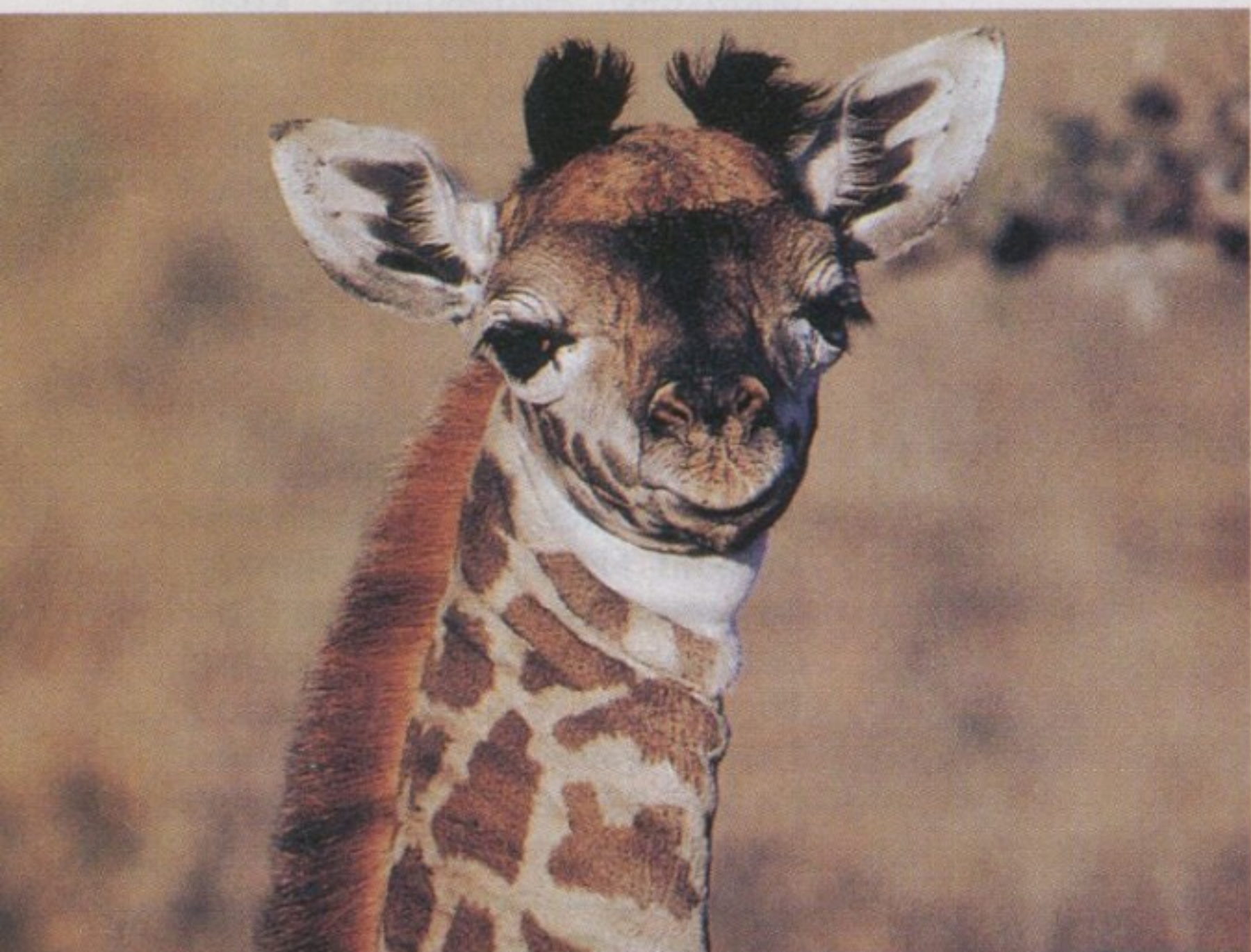
нак омогућавају само најснажнијима. Али, чак и моћници саване на свет долазе нежни и нејаки.

Сумрак – радост и опасност

Према слоновима, на пример, природа није била баш благодатна. Они су једина

преживела породица сурлаша, полно сазревају тек са седам, осам година, трудноћа траје 22 месеца, а на свет долази једно младунче, мало кад два. Пошто су права драгоценост, о њима, уз мајку, брине цело крдо штитећи их својим огромним телима од непогода и опасности. Иако окружени пажњом и љубављу, младунци слонова одрастају на посебан начин. У игри безбрижно уживају тек у смирај дана када умине врелина и утихну звуци сава-

Младунче жирафе тек са 17 месеци престаје да сиса и почиње да учи како се брсти лишће. Чим савлада ту вештину, одваја се од мајке и још нејако и неискусно креће путем опасности

Пут кроз савану најсигурнији је ако се мајка прати у стопу

не. Тада престаје и опасност од напада грабљивица.

Али, колико год да окриље мрака штити мале слонове од погледа непријатеља, толико и отежава њихово надгледање. Занесени игром и несвесни опасности, често непримећени одлутају далеко од крда. Када схвате да су се изгубили, тумарају тражећи познато појило или се укопају у месту тулећи у помоћ и стављајући сурлу у уста, што им даје осећај сигурности као на мајчиној дојци. Најчешће укус мајчиног млека никада више не осете јер њихове позиве у помоћ чују и друге звери, првенствено лавови.

Пад у живот

Жирафе подсећају на фантастична бића из повести наше планете не само због свог изгледа, већ и због самог чина доласка на свет. После више

Младунче слона мирно спава заштићено снажним ногама мајке

од 430 дана трудноће, женка рађа младунче стојећи на својим два метра дугачким ногама. Његов пад на земљу је почетак битке за опстанак, јер опасности прете са свих страна – од четири мајчине „штуле“ неусклађених покрета, оштрих зуба неког мужјака или чопора хијена и изгладнелих лавова који стадо жирафа лако натерају у бег. Матерински нагон у оваквим приликама не долази до изражаја. Оне спасавају себе тако да око 75 одсто тек рођених младунаца никада не закорачи у живот.

По неким особинама, носорози су врло слични слоновима. Последња су породица крупних копитара тешких две тоне, касно сазревају за парење, трудноћа траје 15 месеци, а на свет углавном долази једно младунче. Бригу о младунцима воде мајке, а мало стадо од четири до десет животиња само понекад припомогне. Младунци се не одвајају од мајчиног тела тако да ниједан њихов покрет не може

Кљове, оружје за одбрану, али и занимљива играчка

да прође неопажен. Све до треће године, када достигну тежину од око 1000 килограма, остају под њеном заштитом, главом приљубљени уз мајчине убојите рогове на носу којима ће, ако затреба, наслрнути на непријатеља. Ипак, често ни застрашујући кас целог стада не може да растера чопоре грабљивих мачака које се бацају на младунце и комадају их.

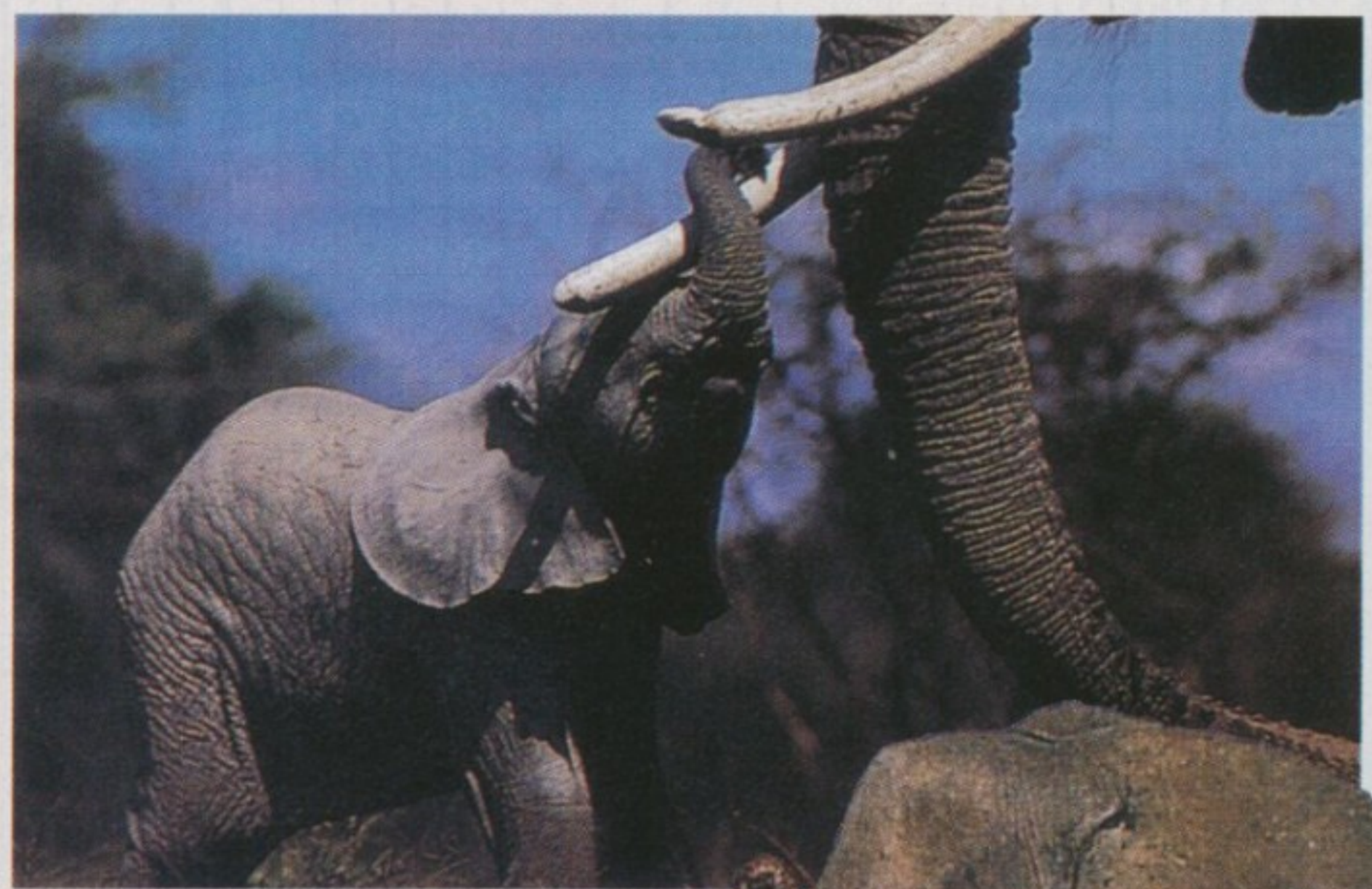
Сам свој непријатељ

Лавови су најпознатији од свих дивљих мачака. Природа им је подарила снагу и окретност којима могу да савладају и много веће и крупније животиње од себе и самим тим устоличила их као владаре животињског цар-

ства. Ниједна звер не сме да се дрзне и нападне их. Ипак, и они лагано изумиру иако на свет двапут годишње донесу по неколико младунаца. Као што насрћу на нејач других животиња, не заобилазе ни сопствене потомке. Готово 60 одсто младунаца лавова страда од одраслих мужјака.

Зоолози су дуго проучавали ову необичну појаву, али прави разлог нису открили. Претпоставља се да то чине када су гладни, па су им младунци лак плен или из урођене потребе да из својих редова одстране нејаке ■

С. Делибашић

ПОМИЦАЉКА

Наведене појмове по-
макните лево-десно та-
ко да у две узастопне
усправне колоне добије-
те називе спорта ■

СПРИНТ
ПОЛУВРЕМЕ
КИК-БОКС
КЛАДИВО
АМАТЕР
ВЕСЛАЊЕ
ДЕСЕТОБОЈ

Лавиринт

ТОБОГАН

Улаз је
горе,
излаз доле.
Између
улаза и
излаза
је
горе-доле ■

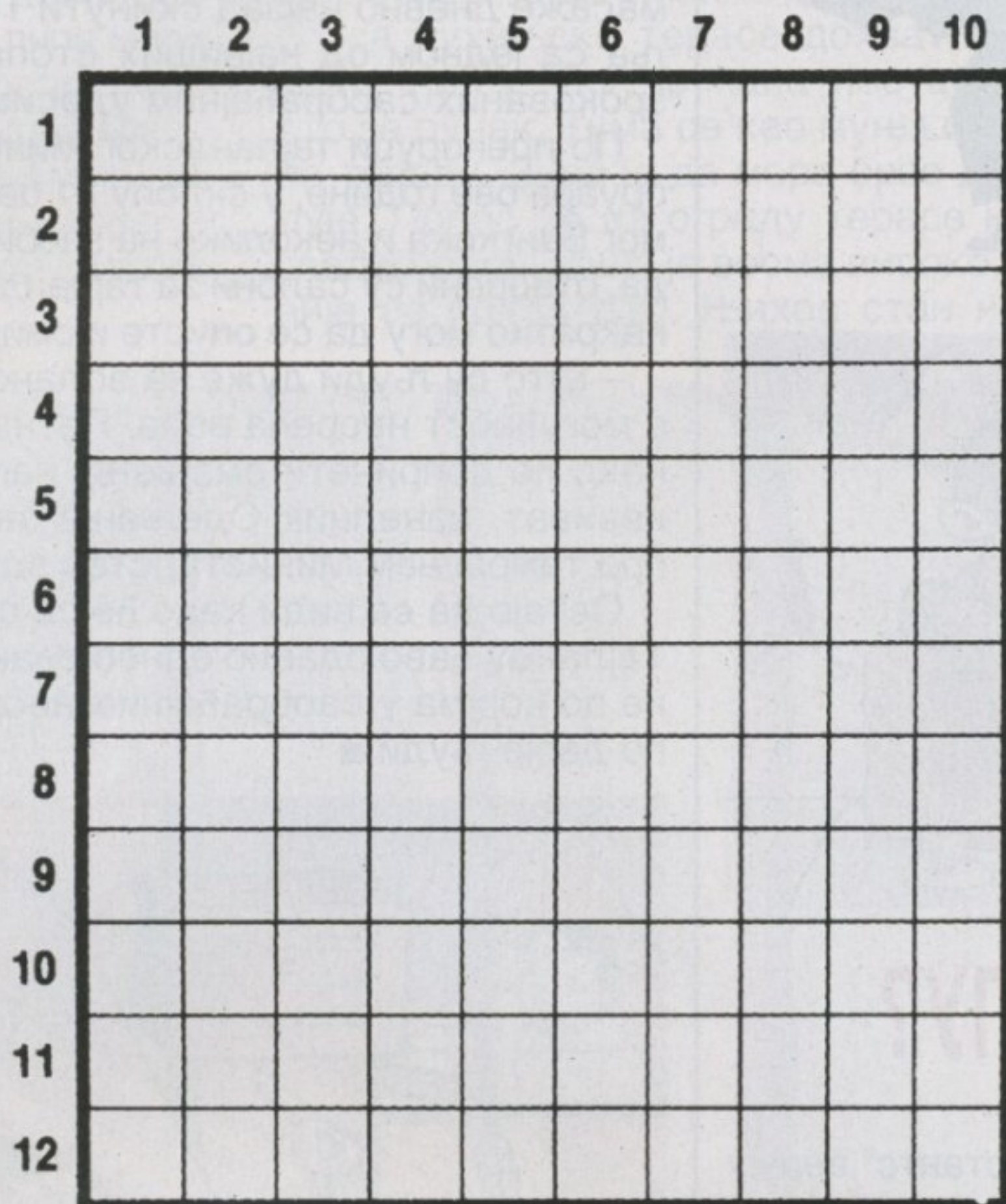
БЕЛА УКРШТЕНИЦА

Број црних поља означен је у загради на крају описа.

ВОДОРАВНО: 1. Роман писца са слике, награђен Књижевном наградом „Политикин Забавник“ за 2002. годину – Јуначки спев (1), 2. Развити, раширити гране (0), 3. Ознака за електрон – Занатлија који прави свеће од воска – Ознака за волт (2), 4. Гимнастика, фудбал или пливање – Индијанска жена (1), 5. Већа група музичара (2), 6. 19. и 14. слово азбуке – Река у Пољској дуга 903 km – Упишите: Ш С (2), 7. Фудбалски клуб из Мадрида – Припадник народа који живи у области Арктика (1), 8. Ознака за ампер – Драж, чар,

љупкост – Име вајара Лога (2), 9. Градић у Словенији – Енглески економиста Адам (1), 10. Наговарати, подстицати – Прво слово (1), 11. Самогласник и сугласник – Мањи вагон (1), 12. Мали део течности – Главни град Руанде (1) ■

УСПРАВНО: 1. Грчки бог рата – Кончаст листић у круници цвета који се састоји од дршке, прашнице и цветног праха (1), 2. Симбол галијума – Отворено равно земљиште, равница – Име глумице Бошковић (2), 3. Врело – Алатка за копање – Ознака за понд (2), 4. Име и презиме писца са слике, добитника Књижевне награде „Политикин Забавник“ (1), 5. Јединица за јачину магнетног поља – Ред у тексту (1), 6. Једногодишња индустријска биљка – Део Војводине – Име америчког музичара Попа (2), 7. Име политичара Микојана – Пласт сена (1), 8. Барка у облику ковчега – Здробљено грожђе, ком (2), 9. Иницијали глумице Тејлор – Чинити, обављати – Иницијали шахисте Ласкера (2), 10. Пиће од јечменог слада – Намотати (1) ■

ДОПУНИТЕ...

Додајте називе главних градова пет европских држава како бисте добили опште имице ■

Б _____ ДА
БОГ _____ В
ГА _____ КА
П _____ ЕР
Б _____ Ш

Решења
на
страни
61

(8-15.3.2003.)

ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА
бр. 89/10

(У сарадњи са Round Records-ом)

1. (2) ♣ **RED HOT CHILI PEPPERS**
– Can't Stop (6)
2. (4) ♣ **CREED** – Don't Stop Dancing (4)
3. (1) ♣ **QUEENS OF THE STONE AGE**
– No One Knows (6)
4. (5) ♣ **NICK CAVE & THE BAD SEEDS**
– Bring It On (5)
5. (9) ♣ **VANESSA CARLTON**
– Pretty Baby (3)
6. (7) ♣ **AUDIO BULLYS** – We Don't Care (4)
7. (11) ♣ **THE MUSIC**
– The Truth Has No Words (2)
8. (10) ♣ **LEMON JELLY**
– Nice Weather For Ducks (3)
9. (3) ♣ **MOLOKO** – Familiar Feelings (6)
10. (6) ♣ **BADLY DRAWN BOY**
– Born Again (5)
11. (15) ♣ **PLACEBO** – The Bitter End (2)
12. (12) ♣ **NO DOUBT** – Running (4)
13. (–) ♣ **THE CARDIGANS**
– For What It's Worth (1)
14. (17) ♣ **AVRIL LAVIGNE** – I'm With You (2)
15. (16) ♣ **THE ALL-AMERICAN REJECTS**
– Swing, Swing (4)
16. (–) ♣ **AUDIOSLAVE** – Like A Stone (1)
17. (8) ♣ **MASSIVE ATTACK** feat. **SINEAD O'CONNOR** – Special Cases (6)
18. (19) ♣ **DEF LEPPARD**
– Long Long Way To Go (2)
19. (–) ♣ **TOM JONES** – Black Betty (1)
20. (14) ♣ **OASIS** – Songbird (5)
21. (13) ♣ **SUPERGRASS** – Seen The Light (7)
22. (18) ♣ **BECK** – Lost Couse (9)
23. (22) ♣ **FOO FIGHTERS**
– Times Like These (8)
23. (20) ♣ **GIRLS ALLOUD**
– Sound Of The Underground (3)

Испали:

FEEDER – Just The Way I'm Feeling (8)
WALLFLOWERS – When You're On Top (6)
ASIAN DUB FOUNDATION
– Fortress Europe (7)

Листу уређује и води Ах-Неша.
Тонски реализатор
Александар Анђелковић.

105,2 и 91,5 MHz FM Stereo
Субота, 22.15 – 23.59

DOT MUSIC.com

(Најпродаванији албуми у Енглеској):

1. **NORAH JONES** – Come Away With Me
2. **CHRISTINA AGUILERA** – Stripped
3. **COLDPLAY**
– A Rush Of Blood To The Head
4. **TURIN BRAKES** – Ether Song
5. **TOM JONES** – Greatest Hits
6. **JUSTIN TIMBERLAKE** – Justified
7. **RED HOT CHILI PEPPERS** – By The Way
8. **50 CENT** – Get Rich Or Die Tryin'
9. **AVRIL LAVIGNE** – Let Go
10. **SUGABABES**
– Angels With Dirty Faces

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

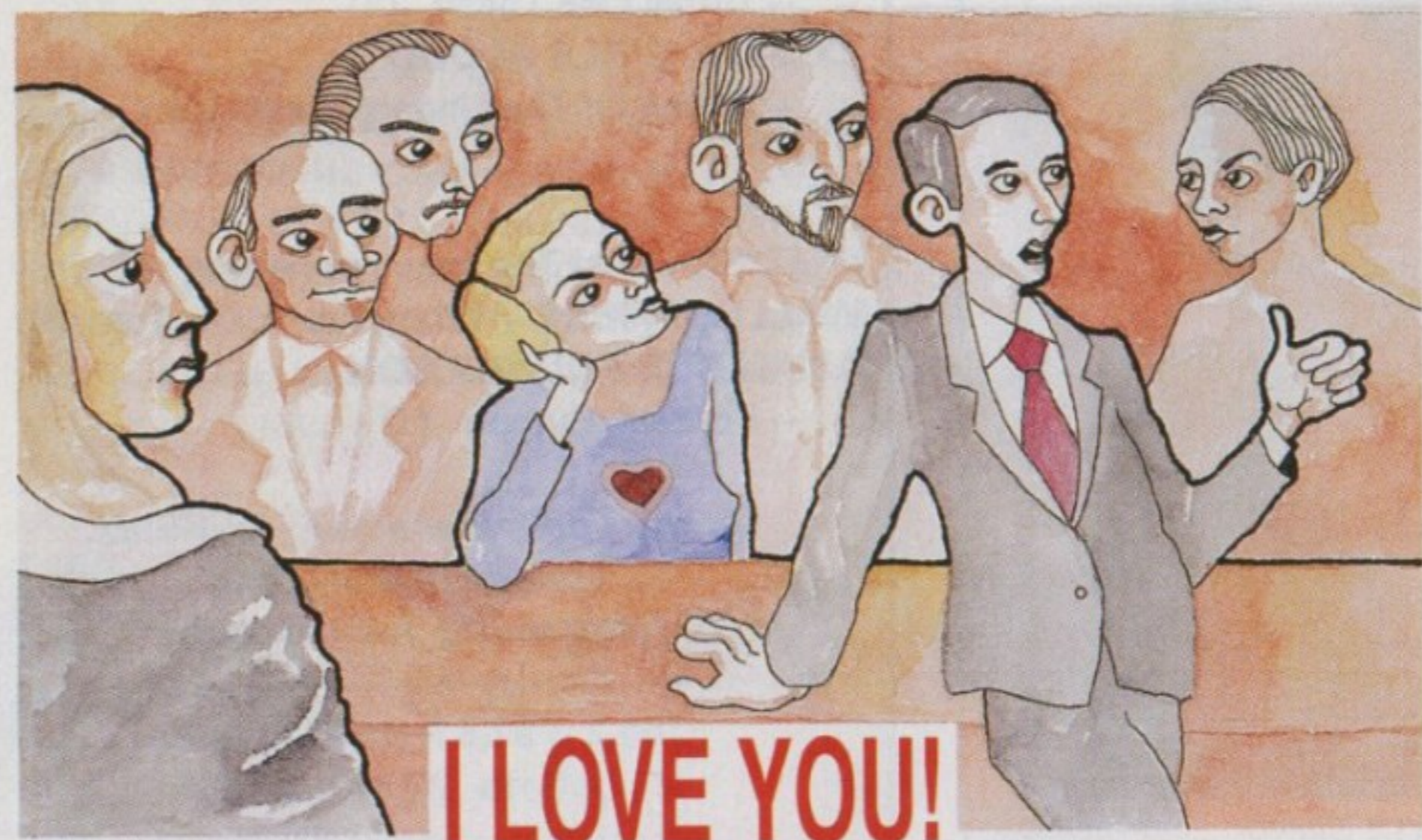

ШТА ТИ ПИШЕ НА ЧЕЛУ?

Како се само тога нико раније није сетио?!

У британској маркетиншкој агенцији „Канинг стантс“ верују да су глатка студентска чела као створена да послуже као рекламни простор. Идеја гласи: заинтересованим клијентима давала би се у закуп студентска чела на којима би ови по цени од 4,20 фунти (око 7 долара) за три сата дневно колико, према проценама, сваки здрав и прав студент проведе „мувајући се по граду“, могли да у техници полутрајне тетоваже испишу или исцртају какву год рекламну поруку желе.

Судбина идеје за коју би, у најмању руку, могло да се каже да је смела одлучује се у Манчестеру где су људи из „Канинг стантса“ нашли своје прве две муштерије: часопис за мушкарце FHM и дигиталну ТВ станицу CNX ■

Ваљда понета духом празника, једна жена из пороте у току суђења за превару одржаног у Свонсију, у Велсу, искористила је паузу за ручак да на Дан заљубљених преко судског чиновника пошаље љубавну поруку Дајфеду Томасу, тужиоцу надлежном у поступку.

Поруку заљубљиве поротнице тужилац Томас сместа је предао судији Кетрин О'Лири која је након дужег премишљања одлучила да се четвородневно суђење ипак приведе крају – али без лакомислене поротнице која је на лицу места разрешена дужности и послата кући због оправдане сумње да би у вагању правде била наклоњенија тужби него одбрани.

Одлуци је претходио разговор са преосталих једанаест поротника током кога се О'Лири уверила да случај неће утицати на њихову непристрасност приликом изгласавања пресуде ■

МАСАЖА ЗА НЕРВОЗНЕ ВОЗАЧЕ

Хоће ли петнаестак минута традиционалне тајландске масаже дневно најзад скинути Тајланд са црне листе земаља са једном од највиших стопа смртних случајева проузрокованих саобраћајним удесима?

По препоруци тајландског Министарства здравља, од фебруара ове године, у склопу 21 бензинске станице унутар самог Бангкока и неколико на заобилазницама око главног града, отворени су салони за тајландску масажу у којима возачи накратко могу да се опусте и смире пренапрегнуте нерве.

– Што су људи дуже за воланом, то им је пажња слабија, а могућност несрећа већа. Петнаестак минута масаже свакако ће допринети смањењу напетости – верује Вичаи Чокевиват, начелник Одељења за традиционалну медицину при тамошњем Министарству здравља.

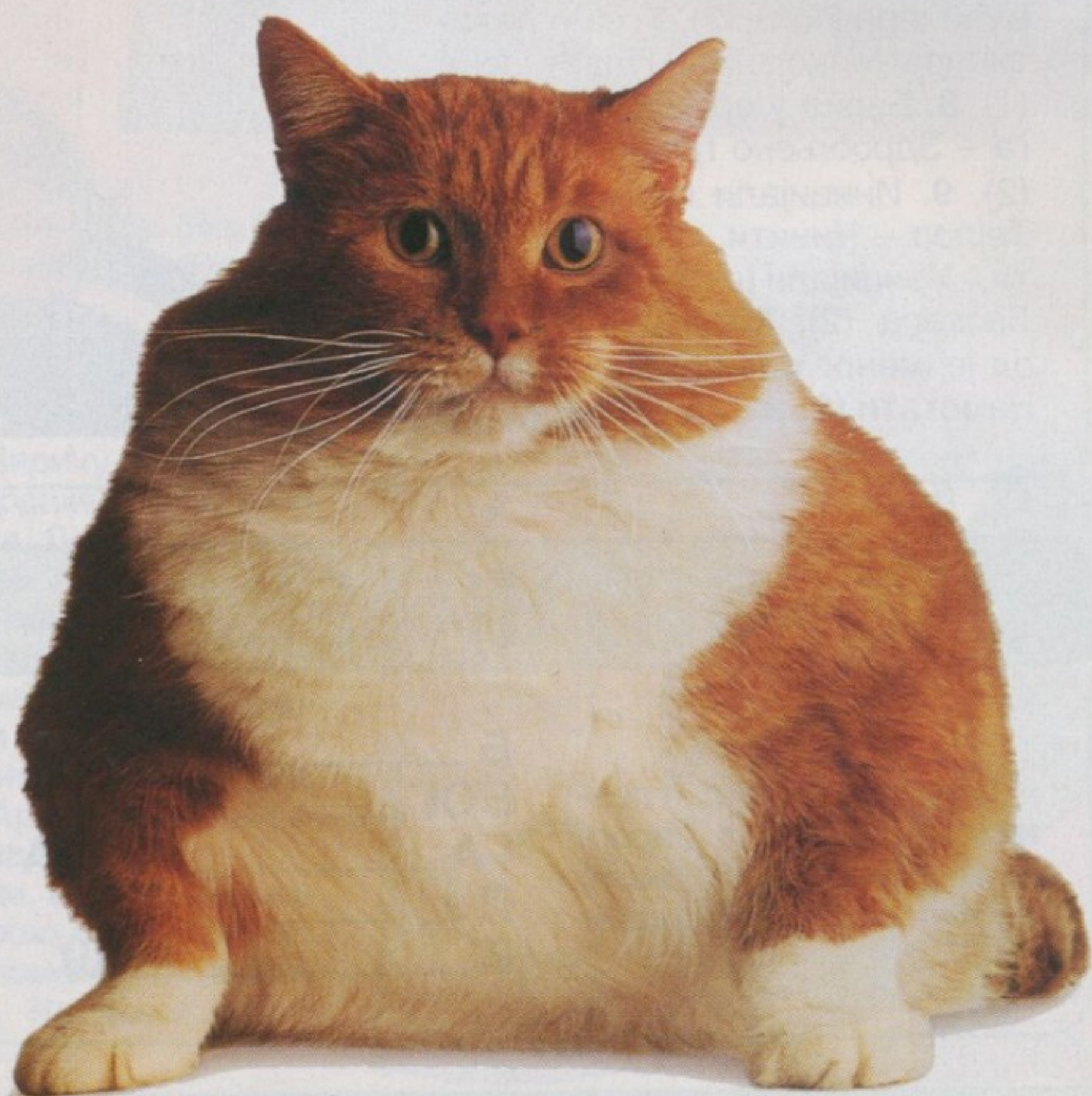
Остаје да се види како ће се све ово завршити, а да је на Тајланду ђаво одавно однео сваку шалу, говоре и статистике по којима у саобраћајним несрећама сваког сата страда по двоје људи ■

Илустровао Александар Ђорђевић

НАЈДЕБЉА МАЧКА НА СВЕТУ

Најдебља мачка на свету живи у Русији и тешка је нешто више од 20 килограма. Петогодишња Кети има све изгледе да се упише у „Гинисову књигу рекорда“ будући да је чак два килограма тежа од свог аустралијског претходника, светског рекордера мачка Химија који са неуверљивих 18 килограма тежине сада заиста нема чему да се нада поред предебеле руске маце која у струку мери невероватних 67,5 центиметара ■

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

НАЈВЕЋА ДРАМА ПАРИСКЕ ОПЕРЕ

Дух из Опере заиста је постојао. Он није био, како се дуго мислило, измишљотина уметника, сујеверје младих балерина, њихових мајки, надзорника. Он је био од крви и прави фантом: тако рећи

управника или производ маште чувара ложа, гардеробера или мяса иако се појављивао као и ниоткуда, из сенке.

Из ауторовог Пролога

Гастон
Леру

Ф

антом из Опере је дан је од малобројних ликова у књижевности који готово да је био исто толико популаран као и Дракула Брема Стокера или Франкенштајн Мери Шели, али није у тој мери искоришћен на филму. Мада постоји неколико филмова и серија о њему, он није толико изабљиван, вероватно због удурме око поменутих филмова. А можда

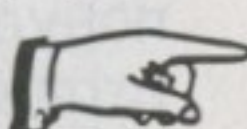
мисле да је тема потрошена и да сама прича не би донела зараду. Што се књиге тиче, она се продаје у милионском тиражу широм света, па ево неколико речи о писцу овог занимљивог дела...

ПИСАЦ

Жилијан Леру и његова супруга Мари-Алфонсин гурани су се 6. маја 1868. године кроз густ саобраћај Париза покушавајући да стигну на воз за Норманди-

ју. Међутим, порођајни болови госпође Мари постали су јачи, те се двоје људи склонило у једну кућу у којој је рођен Гастон Луис Алфред Леру. Скоро две деценије касније млади Гастон вратио се у Париз како би нашао кућу у којој је рођен. Али, она је претворена у продавницу погребне опреме. Када су га упитали шта тражи, одговорио је: „Тамо где тражих колевку, нађох ковчег“.

Дечак је био изврстан морепловац и рибар. Своје дечачке дане углавном је проводио на броду дижући и спуштајући једра или скупљајући мрежу. Током школовања открио је да га занима још нешто – писање. Читао је као суманут и у слободно време писао стихове. Међутим, његова околина мислила је да писање није за Гастона и да би он био одличан адвокат. Он је у међувремену писао кратке приче и поезију, а нешто

—четрдесет девет

од тога објављено је у магазину „Left Bank“ (Ле-ва обала). Већу популарност стекао је када је часопис L'Echo de Paris објавио сонет о једној од водећих глумица у Паризу. Године 1889. Гастон дипломира права, али само неколико месеци касније његов отац Жилијен Леру умире и оставља му око милион франака. Гастон се мануо размишљања о правима и за-послењу и окренуо се ноћном животу Париза. Своје богатство потрошио је за мање од шест месеци.

Суочивши се са стварношћу, пријавио се за посао у часопису L'Echo de Paris. Ту је добио место позоришног критичара као и извештача са разних суђења. Пошто је умео лепо да пише, понуђено му је боље место у „Ле Мати-

ру пропутовао Европу, Русију, Азију и Африку често се прерушавајући како би могао да извештава са лица места. Занимљиво је да је присуствовао и извештавао са суђења капетану Драјфусу. Његове приче понекад су биле толико невероватне да су људи често тврдили како су измишљене. Сам Леру постао је славан и познат широм Француске. Венчао се са Мари Лефранк 1902. године, али она није могла да прати Гастонов темпо живота и разводи се од њега већ 1905. године.

Две године касније Гастон је закључио да је било доста пустоловина и да је дошло време да се посвети писању књига. На ову одлуку велики утицај имала је и његова друга жена Џени Кајате (са

правог пљачкаша Луиса Картуша који је живео у 18. веку. Он је сакрио силне сандуке с благом широм Париза који никада нису нађени. Ухваћен је 1721. године, мучен и погубљен. „Ле Матин“ је, да би повећао тираж, тврдио да су трагови у Леруовој књизи прави и да их само треба протумачити. Ово је привукло пажњу и књига је распродата за само неколико дана, али Леруу као писцу то није донело нарочиту популарност. Све док једне вечери 1907. године није измислио Џозефа Рулетабија, млађаног детектива, мешавину Џ. Августа Дупина (претходника Шерлока Холмса и лик Едгара Алана Поа) и Шерлока Холмса који је успео да реши тајну убиства у закључаној соби (омаж Е. А.

Кроз сва Леруова дела провлачи се иронија и двосмислене шале упућене тадашњој власти у Француској (које данас ништа не значе јер немају смисла) као и невиђене количине насиља и крви, бар за оно време. Највећи број његових дела претворен је у радио-драме тридесетих и четрдесетих година протеклог века.

Гастон се сели из Париза у Ницу 1908. године. Ту му је одговарала клима, али и близина казина. Коцкање му је било посебан ужитак. Знао је да, ако изгуби, увек може да седне и напише неку причу или књигу, и тиме покрије дуг. У међувремену је Гастонов син открио необичну навику свог оца: са балкона њихове куће, сваки пут када би завршио неко

ШЕТЊА КРОЗ ПАРИСКУ ОПЕРУ

После свечаног отварања 5. јануара 1875. године, француске новине објавиле су текст критичара који је, опчињен музиком, али не и архитектуром, написао како ново здање Париске опере личи на велики и гломазни креденац претрпан дрангулијама... Ни други нису имали похвалних речи за велелепну зграду у средишту Оперског трга: то је права свадбена торта! – писали су. А изградња је трајала читавих 13 година...

Године 1867. познати приповедач Гистав Флобер, покушавајући да опише дух времена Наполеона III, написао је својој пријатељици Жорж Санд између осталог и ово: „Знаш ли шта је у Паризу најновија мода? Тежња према свему што је велико, толико велико и раскошно да измиче свакој контроли.“

Као један од израза тежњи ка великом и моћном, била је и изградња Опере. Године 1860. расписан је конкурс. Међу 171 пристиглим радом као најбољи је оцењен пројекат тридесетпетогодишњег Шарла Гарнијеа који је дипломирао на Академији лепих уметности у Паризу. Занимљиво је да се царици Еугенији његов рад није допао. Ипак, изградња оперске зграде убрзо је почела... Шарл Гарније, главни архитекта града Париза, био је страсно заљубљен у оперску уметност, а оперу је схватао као мешавину различитих уметничких стилова. Тако је и видео „своју“ будућу грађевину, намењену пре свега окупљању тадашњих нових богаташа.

Темељи су ископани у августу 1861. године. Одмах се испоставило да је место намењено опери заправо неподесно бу-

дући да су градитељи наишли на подземне воде. Следећих осам месеци било је посвећено даноноћном исушивању тла. Вода је стално надлазила, па су француском престоницом почеле да круже приче о великом подземном језеру и Фантому који се у њему крије.

Палата Гарније покрива површину од 11.237 квадратних метара. Многи је и данас називају оличењем богаташког кича: све је у позлати и сјајним тоновима. Анђели, стубови, лукови, статуе у природној величини, украси у мермеру... уз тамноцрвену боју седишта и зидова у самој дворани која може да прими 2200 посетилаца. Јер, омиљене боје Наполеона III биле су тамноцрвена, златна и црна. Пространа бина може да прими чак 450 извођача.

Сјају Париске опере доприноси и

њено чувено унутрашње степениште у белом, ружичастом, црвеном и зеленом мермеру. Оно се рачва и подиже до балкона (у необарокном стилу) испред глав-

ну“, дневним новинама. Његови извештаји са суђења и разговори са осуђеницима и познатим личностима писани су попут фантастичних прича, што је очигледно пријало читаоцима, те је Гастон постао веома цењен међу новинарима. „Ле Матин“ му је понудио место дописника из страних земаља и тако је Ле-педесет

којом се оженио тек 1917. године), али и његово здравље које се нагло погоршало. Једна од Гастонових првих књига „Тражење јутарњих блага“ (The Seeking of the Morning Treasures), написана око 1903. године, изашла је у „Ле Матину“ и постала прави хит. Књига је настала према пустоловинама

Поу и причи „Уморства у Улици Морг“. Књига је носила назив „Мистерија жуте собе“.

Џозеф Рулетаби појавио се у још седам Гастонових новела. Следећа која је изашла звала се „Краљ мистерије“ и бавила се сличном темом као и „Гроф Монте Кристо“ Александра Диме.

своје дело, Гастон је пуцао из пиштоља.

Године 1911. објављује „Фантома из Опере“ (Le Fantôme de l'Opéra), књигу која је писана као нека врста истраживачког рада. Међутим, продаја је ишла лоше, а критике су биле још горе. Заинтересоване су биле је-

Фантом из Опере

претворена у војну базу и затвор током француско-пруског рата, а кров је био преуређен у писту за балоне.

Књига би пала у заборав да 1925. године „Универзал пикчрс“ није откупио права да од Фантома са Лоном Чејнијем Старијим као главном звездом направи филм. Као што обично и бива с великим делима, Леруов роман доживео је светску славу после његове смрти 15. априла 1927. године, углавном захваљујући занимању јавности за филм као чудо 20. века.

РАДЊА (одиграва се током 1880. године)

Фантом, чије је лице вероватно оштећено киселином

усељава у подземне просторије Опере и живи од уцењивања тадашњих директора. Прислушкујући, успео је много да сазна о прошлости тих људи, њиховим прохтевима, жељама и сновима. Према неким је био љубазан (углавном према људима ниже класе, као што је госпођа Гири, чувар ложе), а према неким окрутан.

Једном приликом упознао је Кристин Дае и заљубио се у њу. Преко огледала представио се као „Анђеол музике“ и научио је певању, али она је заузврат морала да му обећа своју вечну љубав. Међутим, у Париз долази гроф Раул де Шењи који је Кристинина љубав из младих дана. Она одбија да га

подземље Опере у потрази за дамом у невољи.

ФИЛМОВИ

Нажалост, прва и једина веродостојна екранизација Леруове књиге је она прва, из 1925. године. Неме верзије носе нешто застрашујуће у себи, можда због тишине која ствара додатну непријатност и притисак (овим се иначе служе и данашњи редитељи како би повећали напетост). Лон Чејни Старији одличан је као Фантом. Дете глувонемих родитеља, научио је да се изражава мимиком и покретима тела, што је обилато користио у доба неме ере Холивуда. Сцена разоткривања Ериковог лица ушла је у легенду и служи као предложак свим осталим филмовима о Фантому из Опере. Такође је занимљиво видети и прве покушаје боје на филму (сцена маскенбала).

У међувремену су у Холивуду настојали да од романтичне приче о унакаженом генију направе хорор причу о психопати убици. Зато постоји неколико верзија о Фантому који је приказан кроз призму слешер филмова (филмови с безумним касапљењем, на пример, Петак 13. који год део, Ноћ вештица...). Занимљива је верзија са Робертом Енгландом у главној улози (човек који је можда познатији као Фреди из серијала „Страва у Улици брестова“ 1 – 8. дела).

Као што обично и бива, Британци су се докопали права за филм и направили одличну мини серију о Ерику. Главног јунака тумачио је Чарлс Денс (запажен као Шварценегеров једнооки противник у филму „Последњи акциони херој“). То је последњи пут да је неко начинио од Фантома оно што јесте – љубавну причу. А онда је Фантом помало препуштен забору све док Ендрју Лојд Вебер није направио сопствену адаптацију у облику мјузикла, о чему је „Забавник“ већ писао. Фантомска грозница захватила је свет и тресла га... па, добрих пет-шест година.

Био је то последњи пут да се Фантом указао јавности. После Веберовог Фантома из Опере и мини серије настало је још неколико филмова, у хорор стилу, али су прошли незапажено. Постоје гласине да ће се Холивуд са својом индустријом дочепати права на Леруов роман и од њега направити спектакл. Ово су само гласине са Интернета, али ко зна ■

Милан Крунић

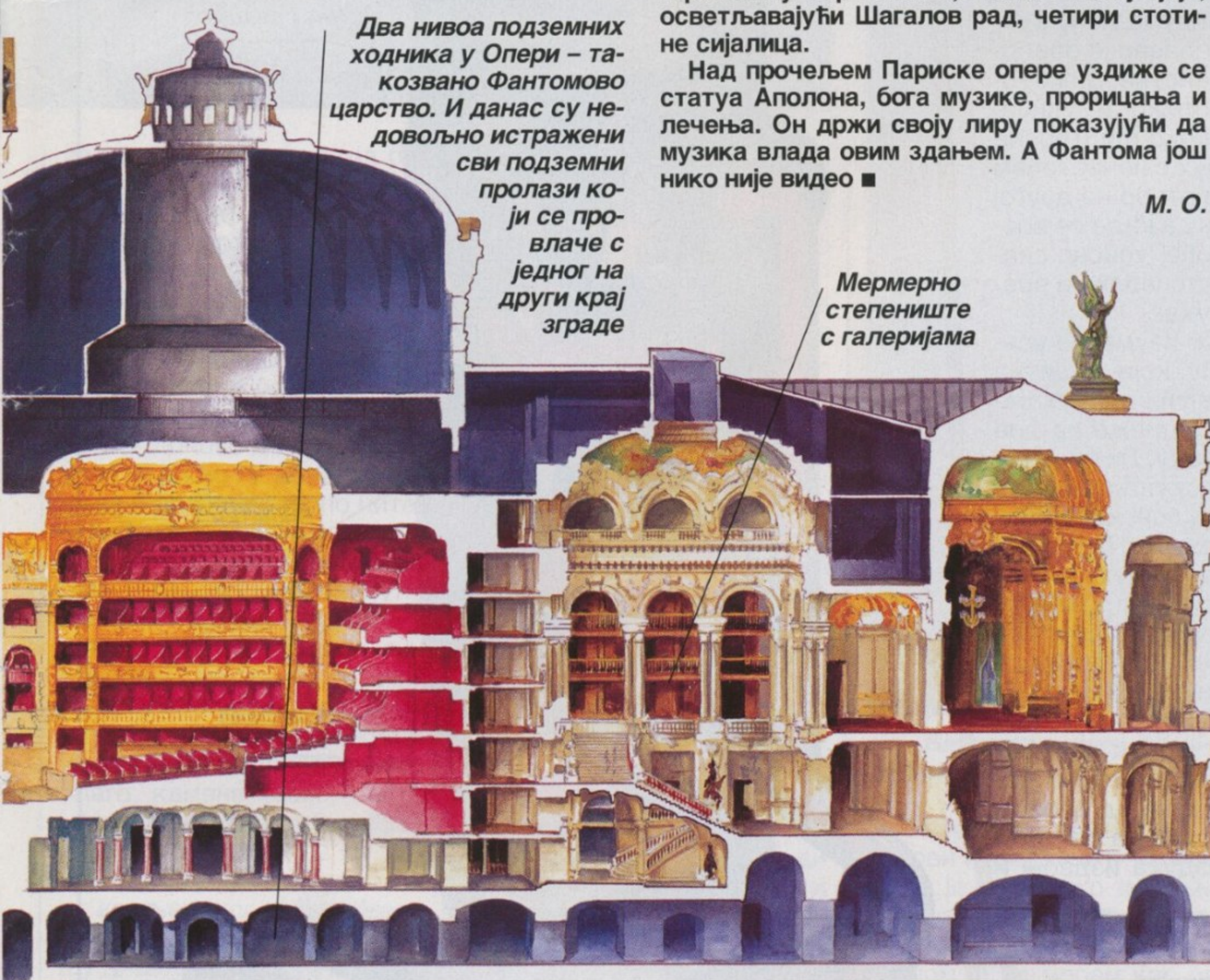
не дворане. Поред бројних украса, ту су и велики канделабри и раскошни лустери.

Таваницу Париске опере својевремено је осликао Ленепвео, али та слика временом је

избледела. Од 1964. године таваницу дворане краси дело славног Марка Шагала. Реч је о великој слици на платну, разапетом преко пређашње слике. У њеном средишту виси огромни лустер тежак 8,5 тона! У њему сјаји, осветљавајући Шагалов рад, четири стотине сијалица.

Над прочељем Париске опере уздиже се статуа Аполона, бога музике, прорицања и лечења. Он држи своју лиру показујући да музика влада овим здањем. А Фантома још нико није видео ■

М. О.

Два нивоа подземних ходника у Оперу – такозвано Фантомово царство. И данас су недовољно истражени сви подземни пролази који се провлаче с једног на други крај зграде

Мермерно степениште с галеријама

дино новине које су „Фантома“ издавале у наставцима, с грозоморним илустрацијама. На идеју да напише ову књигу Леру је, тако је рекао, дошао пошто је посетио зграду старе Опере у Паризу чији подземни ходници чине прави мали лавиринт с језером. Сама зграда била је

(или има лепру, није баш најјасније), постаје главна атракција у Персији као лични забављач шаха. Али, једном приликом шах је одлучио да се ослободи Фантома и он бежи уз помоћ шефа полиције. Долази у Париз и постаје један од инжењера велике Париске опере. По завршетку изградње он се

види и Раул помишља да Кристина има неког и постаје болесно љубоморан. Како се прича развија, он полако сазнаје појединости о вези Фантома и Кристин и упознаје Персијанца (човека без имена). У међувремену Фантом отима Кристин, те се Раул и Персијанац спуштају у

КАКО РАДИ УСИСИВАЧ

Иако је усисивач, направа за уклањање прашине и комадића нечистоће с подних површина, предмета и тканина, сматран једним од најзначајнијих изума међу кућним уређајима протеклог века, недавно је обелодањено да је он далеко од савршенства. Диже готово исто онолико прашине колико и усиса. Електромотор с вентилатором преко филтерске врећице вакуумски усисава ваздух с нечистоћом кроз цев усисивача, али издувни отвор на другој страни усисивача подиже прашину а када се врећица напуни комадићима нечистоће, усисна снага мотора смањи се чак за 70 одсто јер пуна врећица онемогућава струјање ваздуха.

Амерички инжењер Џејмс Дајсон изумео је усисивач без врећице за нечистоћу који ради на принципу циклона и који ковитлајући ваздух сакупља прљавштину, издваја је и одлаже на дно усисивача у за то одређену преграду. Да би и најситније честице прашине биле покупљене, усисавање се обавља помоћу два циклонска тока.

Мотор ствара поље ниског ваздушног притиска на врху циклона повлачећи чист ваздух одоздо нагоре док се честице прљавштине задржавају на филтеру. Прљав ваздух струји спољашњим циклоном који издваја крупније честице прашине. Ваздух потом улази у унутрашњи циклон кроз решетку која онемогућава продор крупнијим комадићима прљавштине. Купаст облик унутрашњег циклона доприноси убрзању кретања ваздуха, па се он обрће три пута брже од спољашњег премашујући 3000 километара на сат што му омогућава да из прљавог ваздуха издвоји и микроскопски ситне честице.

Упоредјујући површине очишћене класичним усисивачем и циклонским, разлика је очигледна, као и ваздух у просторији који је готово без имало прашине.

Ипак, усавршавању никад краја. Дајсонов усисивач још није честито ни освојио тржиште, а у припреми је већ нови модел који ће за усисавање користити 12 циклона. Хоће ли тако моћна направа од прљавих стварати стерилне просторе? ■

С. Д.

Беспрекорно чиста кућа без трунке прашине више није сан. Усисивач који ради на принципу циклона брзине веће од 3000 километара на сат скупља и микроскопски ситне честице из ваздуха

Менсине логичке загонетке

ПОГОДИТЕ ЗАНИМАЊЕ

Господин Картер, господин Батлер, господин Дровер и господин Хантер запослени су као: превозник, батлер, гонич стоке и ловац. Њихова имена немају никакве везе с њиховим занимањем. Они су изјавили следеће:

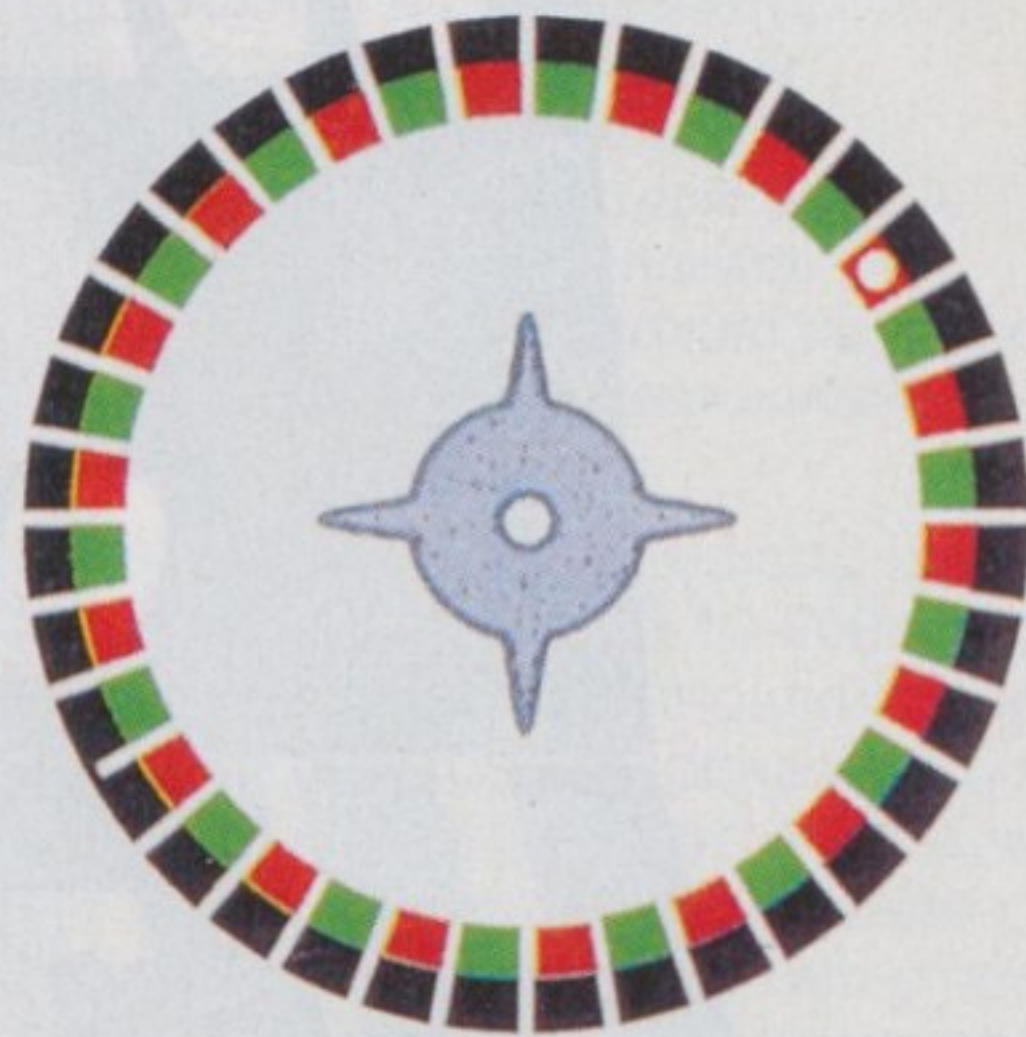
1. Господин Картер је ловац.
2. Господин Дровер је превозник.
3. Господин Батлер није ловац.
4. Господин Хантер није батлер.

Према овим изјавама, батлер би морао да буде господин Батлер, али то није тачно. Три од четири изјаве нису тачне. Ко је од њих гонич стоке? ■

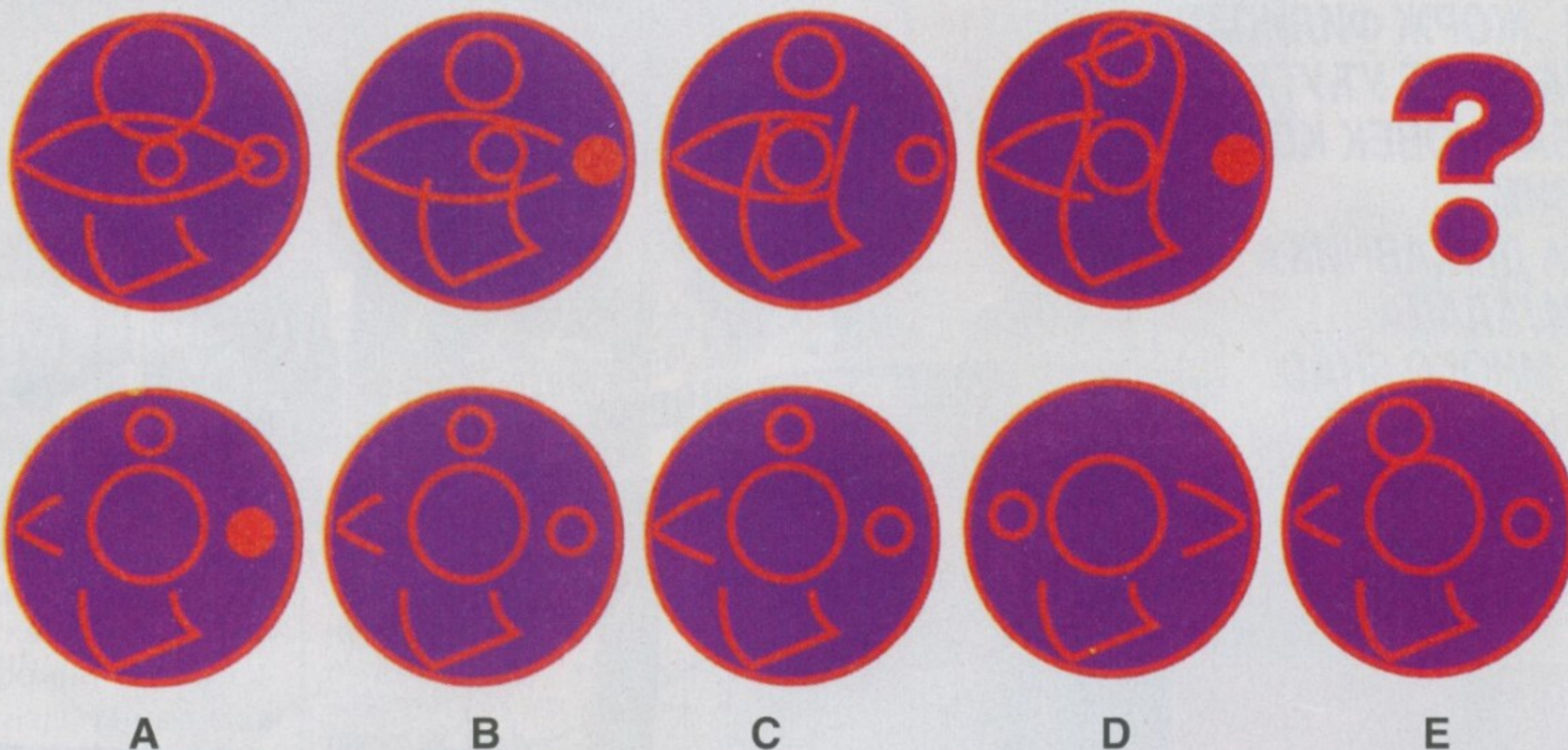
КОЦКАМО СЕ

У казину се на стандардном рулету примају само чипови вредности 5 и 8 долара.

Који је највећи основни улог који **не можете** на њега да ставите? ■

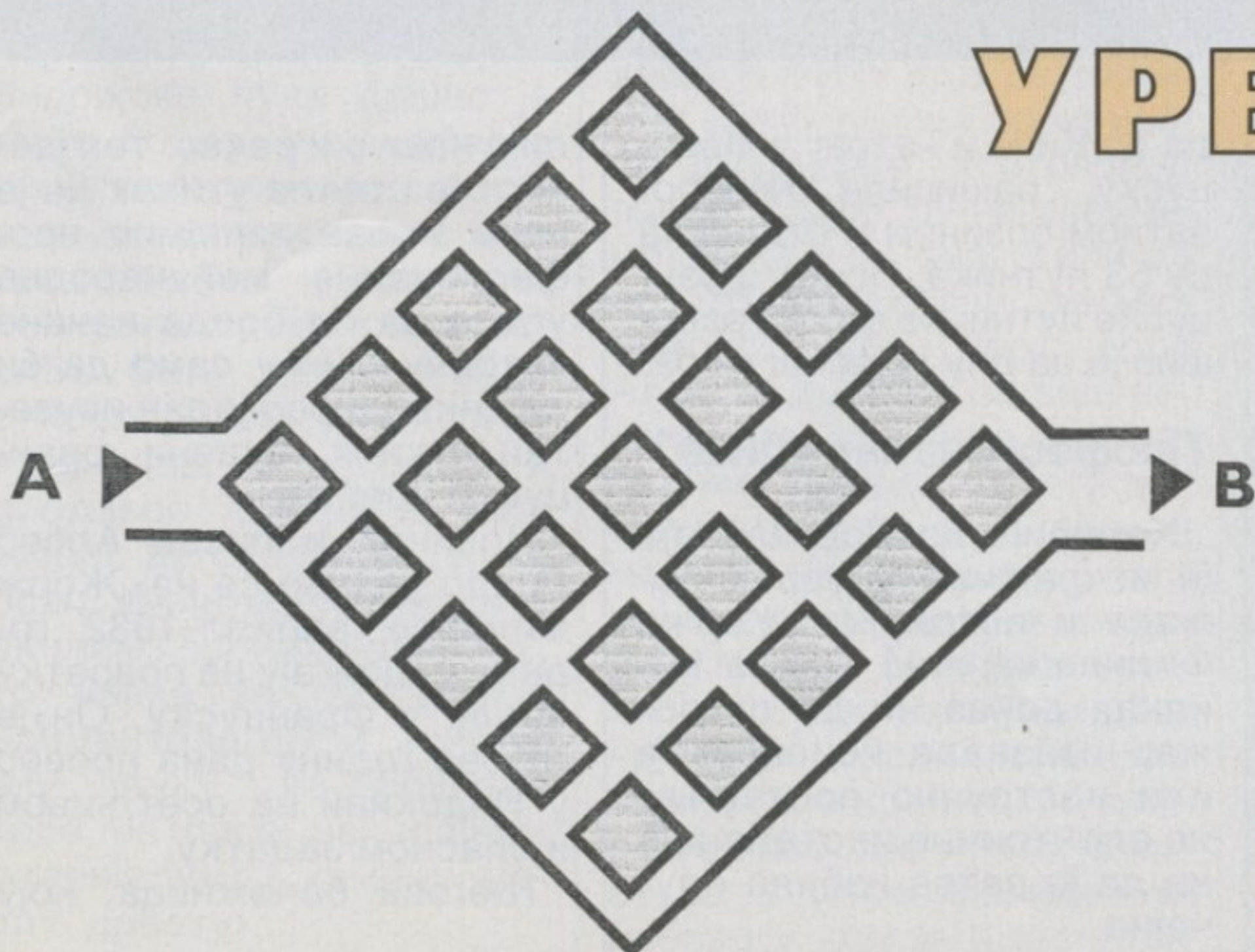

КРУГОВИ У НИЗУ

Погледајте пажљиво четири горња круга. Који од доњих наставља горњи низ? ■

УРБАНИСТИЧКА РЕШЕТКА

Блокови зграда подигнути су правилно између главних улица А и В у такозваној решетки као што је, на пример, урбанистички планиран Менхетн у Њујорку, а и неки градови од пре хиљаду година.

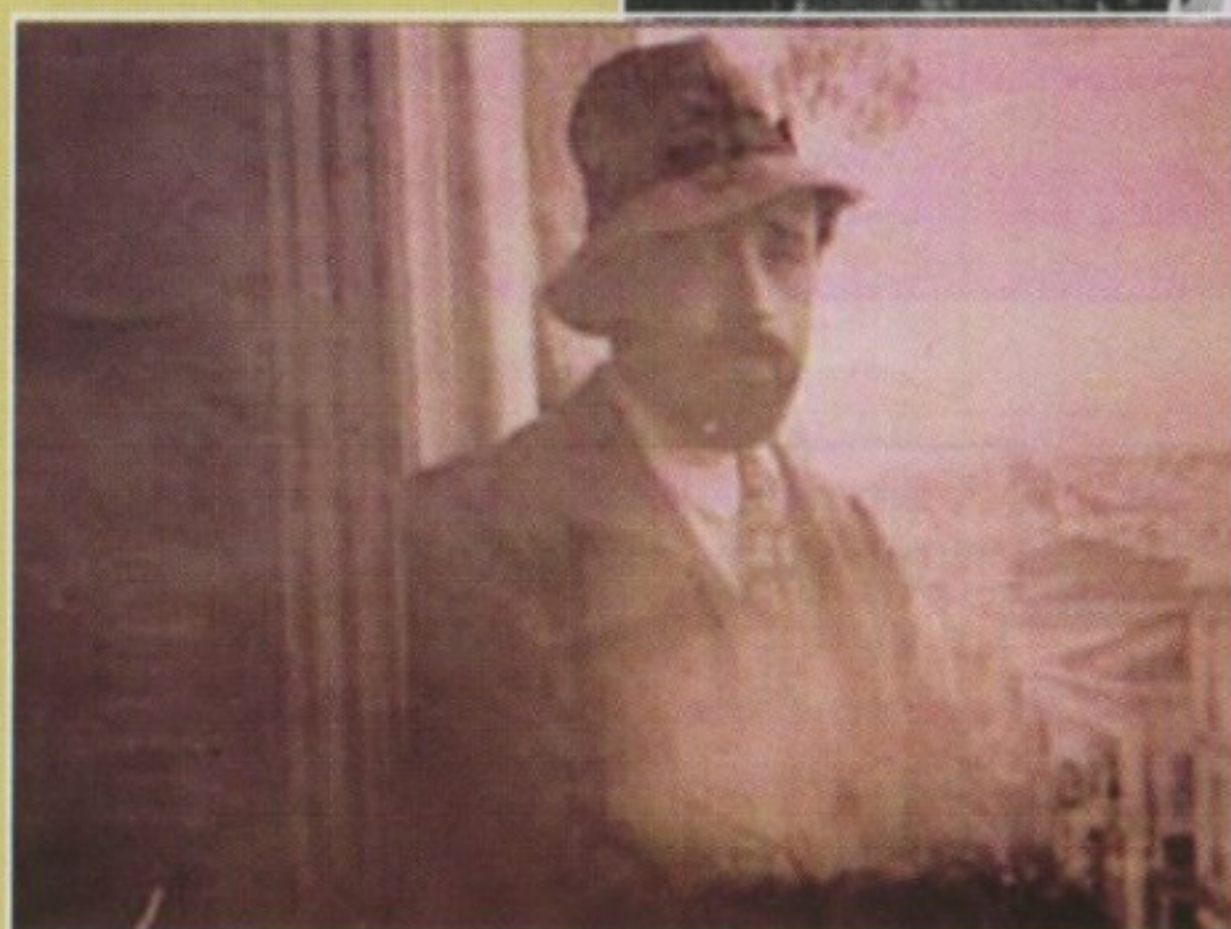
Колико има укупно путева ако се стално крећете према улици В? ■

Решења на страни 61

МРТВА УСТА НЕ ГОВОРЕ!

НИКО НИКАДА НИЈЕ ОПТУЖЕН,
ПА ЗВАНИЧНО НИЈЕ НИ ДОКАЗАНО,
АЛИ ЈЕ ЦЕЛОМ СВЕТУ БИЛО ЈАСНО
ДА ЈЕ БРОД „ЖОРЖ ФИЛИПАР“
ПОТОНУО ДА БИ СЕ УЋУТКАО
ЈЕДАН ХРАБАР ЧОВЕК КОЈИ
ЈЕ О ПРЉАВИМ
ПОСЛОВИМА ДРЖАВНИКА
И ИНДУСТРИЈАЛАЦА
МАФИЈАША МНОГО ЗНАО
И О ТОМЕ У НОВИНАМА
И КЊИГАМА
ОБАВЕШТАВАО
ЈАВНОСТ

Брод „Жорж Филипар“ пред
своје прво и последње
испловљавање
из марсејске луке

Албер Лондр,
новинар
и
писац

Путнички брод за кр-
старење „Жорж Фили-
пар“ био је једна од нај-
боље и најмодерније саграђе-
них лађа када су га францу-
ски бродоградитељи 1930.
године поринули у луци Сен
Назеру.

Опремање тог брода од
17.300 тона трајало је готово
две године да би хиљаду
путника, за колико је био
предвиђен, уживало у рас-
кошним кабинама које су

имале чак и врсту веома до-
брог клима-уређаја.

Новац се није штедео ни
када је била у питању без-
бедност путника – сви елек-
трични и остали уређаји ра-
дили су савршено, а посто-
јао је и аутоматски систем
за гашење ватре као и најса-
временији противпожарни
апарати.

Па ипак се ватра, која је
избила на палуби D за вре-
ме првог путовања овог бро-

да до Кине и натраг у Фран-
цуску, раширила неверо-
ватном брзином и страдала
су 53 путника. Понос фран-
цуске путничке флоте завр-
шио је на дну Црвеног мора.

Професионалне убице?

Комисија из Париза која
је истраживала узрок по-
жара и потонућа „Жоржа
Филипара“ није нашла ни-
какав доказ ни да су по-
жар изазвале неисправне
или нестручно поставље-
не електричне инсталације
ни да је ватра избила слу-
чајно.

Можда је неко из те коми-

сије нешто и рекао, тек јав-
ност је стекла утисак да је
неко моћан изнајмио про-
фесионалне међународне
убице да од брода начине
ватрену бомбу само да би
се ликвидирао један изузе-
тан путник, чувени фран-
цуски новинар.

Новинар и писац Албер
Лондр укрцао се на „Жорж
Филипар“ априла 1932. го-
дине у Шангају на повратку
брода у Француску. Он је
готово годину дана провео
у Индокини на осетљивом
и опасном задатку.

Његова бележница, коју

је чувао као очи у глави, била је набијена подацима који ће, када буду објављени, изазвати згражавање и узбуну јавности. На мети су му били прљави ратни профитери, разни индустријалци и политичари из Лондона, Париза и Берлина.

Милиони читалаца широм Европе жељно су очекивали нову књигу овог писца и питали се коју је скандалозну тему овог пута изабрао.

Претње смрћу

У својој првој књизи „Пут за Буенос Ајрес“ он је открио трговину младим женама које су, као бело робље, из бурдеља у Марсеју и Хамбургу продаване и слате у јавне куће Јужне Америке. Тиме се Лондр до гроба замерио француским и немачким краљевима порока.

Лондра нису уплашиле отворене претње смрћу, па је истражио и обелоданио слично бесрамно трговање европским девојкама које су завршавале као проститутке у Шангају у Кини.

Радио је, потом, на разобличавању терористичке групе која је југословенског краља Александра Карађорђевића убила у Марсеју приликом његове званичне посете Француској. Права истина о овом атентату још се крије.

Године 1932. Лондр је на лицу места сакупио податке о трговини оружјем на Далеком истоку где се јапанска царска војска припремала за велики рат, а кинески „господари рата“ клали своје сународнике у крвавим биткама за превласт над огромним пространим Кине и Манџурије.

Лондр се враћа кући

Вест да се Албер Лондр враћа кући брзо се проширила и међу одушевленим европским издавачима који су очекивали велики новац од његове нове књиге и међу публиком која се надала да ће овим рукописом Лондр смрсити конце европским трговцима смрћу који су стекли тешке милионе продајући оружје и Јапану и Кини и коме све не.

Албер Лондр се сместио у своју кабину на „Жоржу Филипару“, из ње није ни излазио, и радио је на белешкама за ту нову књигу када се брод накратко за-

држао у Сајгону, престоници Француске Индокине, где су се укрцали нови путници, махом француски колонијални официри са својим породицама.

„Жорж Филипар“ је, са 800 путника, пристајао и у Сингапуру, Пенангу и Цејлону на путу за Црвено море, Суецки канал и, на крају, француску луку Марсеј.

У ноћи 15. маја Лондр је радио у кабини док су се остали путници окупљали на палуби за вечерњи бал дивећи се светлостима на далекој обали и машући посади руског танкера „Совјетскаја нефт“ који је

путничка кабина на палуби D запалила. Чим је изишао и погледао кабину број 5 на левој страни брода, капетан Вик је рекао: „Ово није локални пожар. Изгледа да гори свуда и да се ватра шири!“ И, док се капетан, на звук сирене за узбуну, повлачио ходником палубе, на њега је налетела болничка сестра Ивон Валантен вриштећи да је и њена кабина, кабина број 7 на палуби D, у пламену.

Између те две кабине, у кабини број 6 на истој палуби, новинар Албер Лондр није имао појма да се напо-

нут чим се угасио генератор.

Држећи се упутстава, телеграфиста се машио за печатењем ормарића с резервним батеријама и – није нашао ниједне као да их је неко намерно склонио.

Путници су се, глава умотаних у влажне пешкире, пробијали кроз заслепљујући, љут и оштар дим. Капетан Вик и остали чланови посаде смирено су руководили евакуацијом с брода.

Сви делови намештаја који су могли да послуже као сплавови или за држање на води побацани су у море. Престрављеним путницима помогнуто је да се преко крме спусте у чамце и у топлу, мирну воду Црвеног мора.

Они краткотрајни позиви у помоћ са „Жоржа Филипара“ ипак су привукли све бродове који су се налазили у његовој релативној близини: совјетски танкер, два британска пароброда, јапански теретњак и још два путничка брода.

Људи из чамаца за спасавање као и они што су се држали за дрвени намештај брзо су извучени из мора и већина њих нашла се на бродовима притеклим у помоћ.

Виђен на прозору кабине

„Жорж Филипар“ горео је три дана, пламени стуб с њега видео се са удаљености од 60 километара. Када се, најзад, нагнуо, потонуо је у року од два минута.

Ни најмањи траг тела Албера Лондра, заробљеног између кабина 5 и 7 у којима је избио необјашњиви пожар, никада није нађен. Преживели су причали да су га последњи пут видели како се провлачи кроз прозор своје кабине с драгоценим рукописом испод мишке. Времена да се спасе, тврдили су, било је.

Човек који је сувише знао званично се води као жртва бродске несреће. Његове бележнице и рукопис нестали су у водама Црвеног мора.

Седам година касније пребогати и бескрупулозни трговци оружјем, којима на путу више није стајало ни перо једног новинара ни недовршена истрага о његовој смрти, почели су да убиру плодове својих милионских улагања у оружје када је плануо Други светски рат■

Бојана Дожић

„Жорж Филипар“ у пламену

пролазио на мање од километар и по од „Жоржа Филипара“.

Капетан брода Антон Вик повукао се око поноћи у своје одаје машући у знак поздрава последњим гостима који су на палуби под светлошћу звезда још играли и испијали шампањац.

Драма с несрећним крајем

Два сата касније пробудио га је дежурни официр и саопштио му да се једна

љу одиграва права драма с несрећним завршетком.

Узалудно покушавајући да локализује пожар, капетан Вик наредио је да се позатварају сви прозори на броду и зауставе бродске машине. Ватра је за неколико минута захватила и мост и капетан је издао наређење да сви путници напусте брод.

Чим су чамци за спасавање спуштени у море, бродски радио-телеграфиста почео је да шаље SOS поруке. Али, пренос је убрзо преки-

DUGAME

СЦЕНАРИО:
НЕМАЊА БАТАЛОВИЋ
ЦРТЕЖ:
МАРКО МИЛИЧЕВИЋ

25

И тако је Алекс Грес отишао
у потрагу за осветом ...

БЕОГРАД, Аеродром Сурчин, 14:15

ХАК 7 је група најбољих хакера света. Обојатили су се својим упадима у владину мрежу и прањем новца.

Само да мене не преваре на њиховом самиту!

Надам се да је тачна адреса, иначе сам узалуд долазио!

Алекс Гресl

Изволите, уђите!

(НАСТАВИЋЕ СЕ ...)

Огласно
Политика

26

Beograd, 28.02.2003.

(Rodjendan)

ČESTITKA

Želim vam od srca, dugo trajanje,
ko vas ne čita, sledi mu kajanje,

"Zabavnik" čitaju deke i unuci,
jer piše o deci, istoriji, nauci.

Zato vam želim, stvarno dug vek,
mnogima vi ste za dušu lek.

Živeli!!!

Čestitku u stihu šalje:
Bratić Vesna (sa porodicom)
Zmajevačka br. 12/20
11000 Beograd

Bratić Vesna

БИБЛИЈСКИ НЛО?

Кад је први пут забележено
да је неко, наводно, видео
НЛО?

ЗОРАН И ВЛАДА
Ниш

Скраћеница
НЛО – Н(еиден-
тификовани)
Л(етећи) О(бје-
кат) – први пут је
скована раних пе-
десетих година
20. века. Тада су
званичници Амер-
ичког ваздухопл-
овства отворили
досије „Проје-
кат плава књи-
га“, истрагу о UFO
(Unidentified Flying

Object). Наравно, то не
значи да су се тек тада
на небу указале прве
непознате летелице,
људи су их виђали ве-
ковима пре тога. Али,
оно што не може са
сигурношћу да се
утврди јесте: откад
бележимо прве НЛО
појаве. Можда је нај-
подробније описана
она која се догодила
14. априла 1561. годи-
не.

ЗЕЈТИН ИЛИ ДИЗЕЛ?

Чуо сам да је могуће ко-
ристити обично сунцокре-
тово уље уместо дизела. Да
ли је то тачно?

ПЕЋА М.
Пљевља

Само је делимично тачно. Од сун-
цокретовог уља прави се, наиме, био-
дизел. То је име за гориво које је мо-
гуће користити уместо уобичајеног
лож-уља, односно за грејање. Поме-
шан са правим дизелом, користи се и
за покретање моторних возила. Био-
дизел није дериват нафте: прави се
превасходно од сунцокрета и репе.

Уколико се користи као чисто го-
риво, сагоревањем ослобађа знат-
но мање угљоводоника и сумпора
и самим тим мање загађује атмосферу.
Али, ако се користи као чисто гориво, може
да запуши филтере мотора. Иначе, Европ-
ска унија је највећи произвођач биодизела –
током 2001. године произведено је 850.000
тона. План је да у земљама Европске уније
биодизел постане обавезни саставни део ди-
зел горива (6 одсто) које се продаје на бен-
зинским пумпама ■

Становници немачког града Нирнберга постали су у смирај тог дана сведоци правог небеског чуда. Над њиховим главама одиграла се, како је записано, права „небеска битка“ на стотине светлећих лоптастих, цевастих и крстастих објеката. Читав сат изгледало је да се одвија немилосрдни рат у ваздуху све док се изненада није појавила повећа црна лоптаста летелица и битка је одмах окончана.

Иначе, често се помиње како се чак и у Библији, у старозаветној Књизи пророка Језекиља (1:15), помиње загометни небески „точак“.

А на фресци у манастиру Дечани, која приказује Христово распеће, у горњим угловима композиције, види се нешто што многе подсећа на „врсту летелице“. Средњовековни мајстори фреско сликарства често су, наиме, Сунце и Месец сликали у виду човечуљка који као да седи у нечему што заиста личи на НЛО.

За око 90 одсто свих наводних НЛО појава постоји објашњење – то су светла авиона, метеоролошки балони, сателити...

А оних преосталих 10 одсто? На фотографији је НЛО пречника 21 метар који су 1963. године снимили чланови једног америчког UFO клуба ■

Репрезентација Италије на Светском првенству у фудбалу у САД 1994. године

КРАЉЕВСКО ПЛАВО

Зашто спортски коментатори (и наши, као и страни) фудбалску репрезентацију Италије увек називају *азури*ма?

АНДРЕЈА ТОМИЋ
Станка Пауновића 58

Азуро (azzurro) на италијанском значи – плаво. Дакле, азури су – плави момци, како би рекли овдашњи спортски коментатори.

Италијански фудбалски азури одавно носе ово име и оно потиче од боје грба италијанске краљевске породице Савоја на ком се налази и трака плаве боје. Исту нијансу плаве боје одабрало је руководство италијанске фудбалске репрезентације 1911. године одлучивши да за фудбалере сашије такве кошуље. Први пут у плавим кошуљама, одабрани италијански фудбалери одиграли су утакмицу против репрезентације Мађарске те исте, 1911, године ■

ИСПРАВКЕ, ИСПРАВКЕ

У броју 2664, рођенданском, на странама 50 и 51, а у тексту ОТМИЦА САБИЊАНКИ, направљене су две грешке:

1. Летовалиште римског папе је Кастел Гандолфо, никако Гендолфо, како пише.
2. На латинском језику град се каже urbs, не урбо!

Извињавамо се читаоцима.

РЕДАКЦИЈА

ЧОВЕЧУЉАК КОЈИ СЕ СМЕЈЕ

Ко је измислио цртеж човечуљка који се смеје и кога називају Смајлијем?

ТИЈАНА
Подгорица

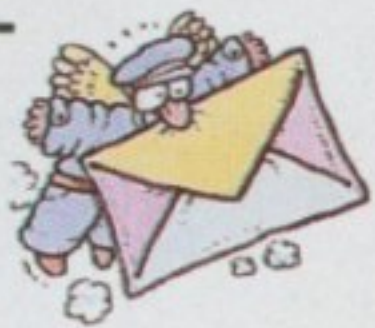
Први Смајли, кога још називају емотиконом и приказује лице жутог, насмејаног човечуљка, појавио се 1963. године у САД. Нацртао га је извесни Харви Р. Бол запослен у једном осигуравајућем друштву. Смајли је требало да засмеје запослене у поменутом осигуравајућем друштву и тако побољша њихову радну способност. Између осталог, зато што га је лако нацртати, Смајли је убрзо постао врло популаран знак. Цртали су га свуда, као знак доброг расположења, на мајицама, свескама, шољама, капама... Било је готово неизбежно да се емотикон појави и на Интернету. „Црта“ се једноставно, уз помоћ следећих знакова: две тачке, кратка повлака и затворена заграда, дакле овако :-)) и значи да текст има шаљив садржај. Влада уверење да је рачунарски емотикон први почео да употребљава Кевин Мекензи 1979. године. Електронска писма украшена Смајлијем први пут су се појавила 1982. године на Карнеги Мелон универзитету у САД. Данас постоји више хиљада различитих емотикона који дочаравају расположење особе која је написала одређе-

но писмо или текст ■

ПОДПИСНИК
ЗАБАВНИК

14.3.2003.

СВЕТЛА КОСА

ДРАГИ ЗАБАВНИЧЕ,

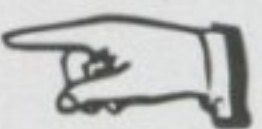
Много би ми значило, ако би ми рекао који су природни препарати, тј рецепти нај-ефикаснији за посветљење косе? Унапред хвала!

Кристина, Београд

Није лако посветлети косу природним путем, посебно уколико је тамносмеђа. Јер, тешко је, упркос природи, постати природна плавуша. Али, то не значи да не вреди покушати.

Постоји стари рецепт који не може да шкоди, а код неких је дао и врло добре, веома видљиве резултате. Дакле, после редовног прања косе шампоном и испирања, косу треба да испереш јаким чајем од камилице, а онда је осушиш. Исти поступак треба да поновиш и следећих неколико пута када будеш прала косу.

Постоји и биљка која се зове кана и којом многе жене боје косу, али она даје црвенкасту боју. Кана се продаје у парфимеријама, пакована је у кесице и већ је самлевена у прах. Тај прах помеша се с врућом водом (или чајем од камилице уколико желиш светлију нијансу). Када добијеш неку врсту смеђег блата, нанесеш га на мокру косу и држиш два сата. Али, тада не постајеш плавуша, већ црвенкоса ■

ПИЋЕ С НОГУ

Чини ми се да више нико не употребљава изразе као што су кафана или крчма. Сви кажу кафић или бар. Занима ме одакле потиче реч бар.

ИГОР МАРКОВИЋ
Нови Београд

шездесет

ЗАБРАЊЕНИ ШТАПИЋИ

Чула сам да су у неким земљама забрањени штапићи који служе за чишћење ушију. Да ли је то тачно и, уколико је тачно, зашто су забрањени?

НЕВЕНКА Т.
Београд

Менсине
логичке
загонетке

ПОГОДИТЕ ЗАНИМАЊЕ

Гонич стоке је господин Картер.

КОЦКАМО СЕ

27 долара.

Јер: 8×3 боје = 24, а 9×3 боје = 27.

На енглеском bar означава пречагу, брану, браник, препреку, као и тезгу, преграду. То је у извесном смислу и путоказ. Јер, када је реч о баровима као местима на која људи одлазе да се одморе и нешто попију, бар означава гостионицу са обавезним шанком који дели посетиоца од онога који служи. Барови су у почетку означавали оне крчме у којима се пије с ногу, дакле за шанком, на брзину, за разлику од кафана у којима су се посетиоци задржавали дуже, некада и читав дан – седећи за столом ■

ПОДАТИКНИ
ЗАБАВНИК

14. 3. 2003.

Многи лекари упозоравају да приликом чишћења ушију треба бити обазрив. Неки људи чине то на врло груб начин и сами себе повређују потискујући маст дубоко у ушни канал. Али, то није прави одговор на твоје питање. Тачно је, у већини земаља Европске уније забрањена је производња штапића за чишћење ушију чије је тело од пластике. Разлог је: очување природне околине. Дакле, дозвољена је производња искључиво оних штапића направљених од дрвета или картона, односно материјала који се лако раствара. Казну од 3000 евра у Италији плаћа власник продавнице код кога инспекција нађе штапиће за уши од пластике. Када употребе штапиће за уши, људи их најчешће бацају у WC шољу. Одатле, кроз канализацију, штапићи одлазе у реке, па у мора, остајући као јасан знак загађења природне околине – на плажама. Код нас није донет сличан закон, па је тржиште преплављено штапићима од вате и пластике страних произвођача, баш онаквим какви су у њиховим земљама забрањени■

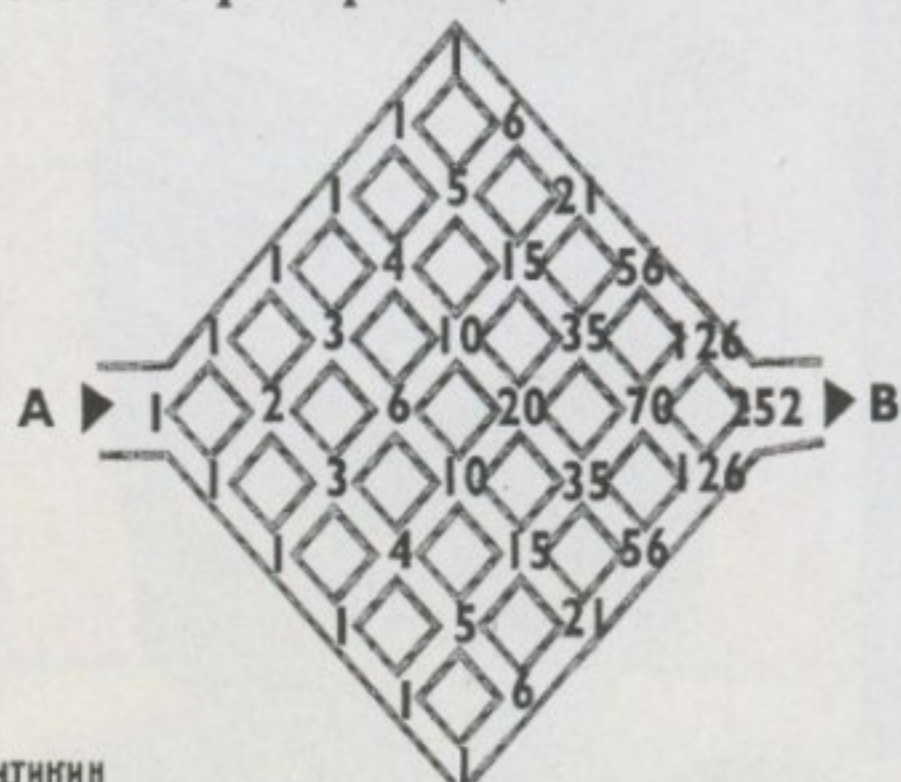
КРУГОВИ У НИЗУ

В.

Горњи кружић се смањује. Доњи искривљени правоугаоник повећава се, а затим почиње да се враћа на првобитну величину. Средишњи круг стално се повећава. Слика која личи на торпедо смањује се. Круг с десне стране наизменично се понавља, по величини■

УРБАНИСТИЧКА РЕШЕТКА

252. Сваки број на слици решења представља број могућих путева до сваке раскрснице■

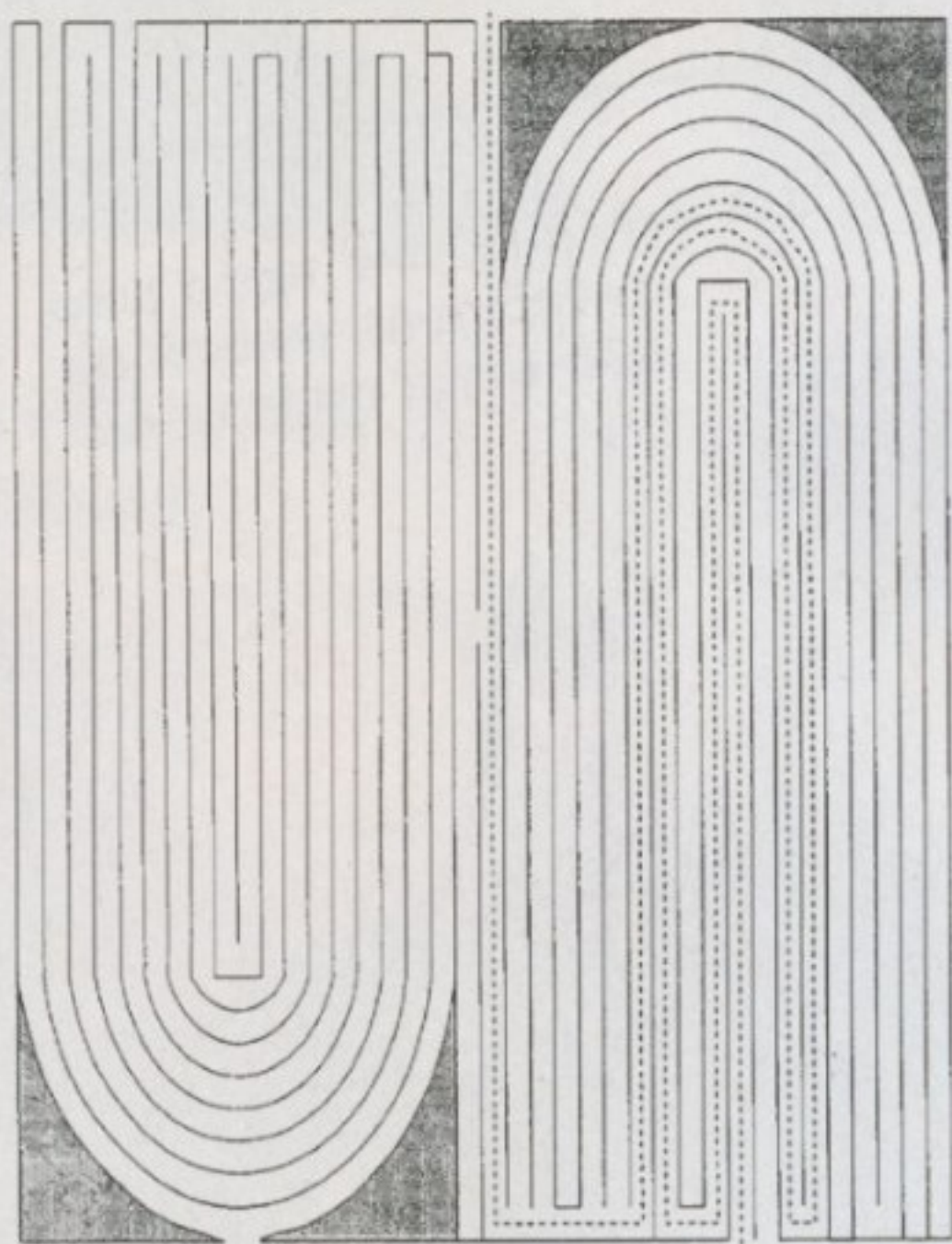
РЕШЕЊА

ПОМИЦАЉКА

Пливање, рукомет.

ЛАВИРИНТ

Тобоган

БЕЛА УКРШТЕНИЦА

„Аги и Ема“, еп, разгранати, е, воскар, В, спорт, скво, оркестар, пл, Одра, шс, Реал, Еским, а, шарм, Ото, Шторе, Смит, наводи-ти, а, ињ, вагонет, кап, Кигали.

ДОПУНИТЕ...

Бригада, богослов, гатаљинка, пример, батинаш■

РЕШЕЊЕ КВИЗА

Ко чита **ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК** тај и зна

Тачни одговори:

1. В, 2. А, 3. В, 4. Б, 5. А, 6. Б, 7. Б, 8. В, 9. А, 10. В.

А ВИ СТЕ ПРОШЛИ ОВАКО:

0-3:

(Мождани) кратак спој

4-7:

Нису вам баш све батерије исцуреле

7-10:

Готово да вам пентијум није раван

на ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину •

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2666

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Генерални директор Дарко Рибникар

Издаје **ПОЛИТИКА**
Newspapers and Magazines (PNM) d.o.o.

Штампа **ПОЛИТИКА** АД

Заменик главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник сатрија Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Бојана Дожић
Мина Илић
Петар Милатовић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патрногић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција Зоран Петканић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3373-249
Техничка редакција 3373-334

централа 3373-111 и 3373-191
претплата 3373-084

Маркетинг агенција Македонска 31/1,
тел. 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 195,00 дин. 3 месеца 585,00 дин. 6 месеци 1170,00 дин.

Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK

Југославија АД Београд је: 265-1100310000080-03 и

текући рачун код Комерцијалне банке

АД Београд:205-32172-87

Претплату слати уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ

„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност

осталих валута. Полугодишња/авионом: I група –

Европа: 96 EUR. II група – Азија – Африка: 102

EUR. III група – Америка – Аустралија: 108 EUR

или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ у EUR

за иностранство вршити преко:

(или противвредност осталих валута)

I RAIFFEISEN ZENTRAL BANK

Swift code: RZBAATWW-VIENNA Austria

Корисничка банка: 55.052.658

Raiffeisenbank Југославија АД Београд – Ресавска 22

Swift code: RZBJYUBG

Корисник: 540100-4117372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд

или

II DEUTSCHE BANK AG

Swift code: DEUTDEFF – Frankfurt/M

Корисничка банка: 100935966200 Комерцијална банка

АД – Београд

Swift code: KOBVYUBG – BLZ 99900158

Корисник: 540100-17372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд

Код уплате обавезно навести

Претплата на лист **ЗАБАВНИК**

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines – 11000 Београд,

29. новембра 24/1, Југославија или

на факс ++ 381 11 3373-084

Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>

Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ЧУДЕСНИ СВЕТ

ТЕРИЈА ЛАРСОНА

ЊИХОВА ВЕЗА ИЗНЕНАДА СЕ ПРЕКИНУЛА:
ХАУАРА ЈЕ БИО СУВИШЕ ЗАБРИНУТ ШТА
ЋЕ ЊЕГОВО ДРУШТВО ДА КАЖЕ, А АГНЕС
ЈЕ ЈЕДНОСТАВНО ПОЖЕЛА ЦВЕКЕ.

„НЕ БИХ, ДА САМ НА ВАШЕМ МЕСТУ,
ГОСПОДИНЕ. СТАРИ ЗАК НИЈЕ ТАКО
ДОБРОБУДАН КАКО ИЗГЛЕДА!“

Larson

„...И НАРАВНО, ПРЕ НЕГО ШТО
ОДРАСТЕТЕ, МНОГИ ОД
ВАС БИЋЕ ПОЈЕДЕНИ!“

Larson

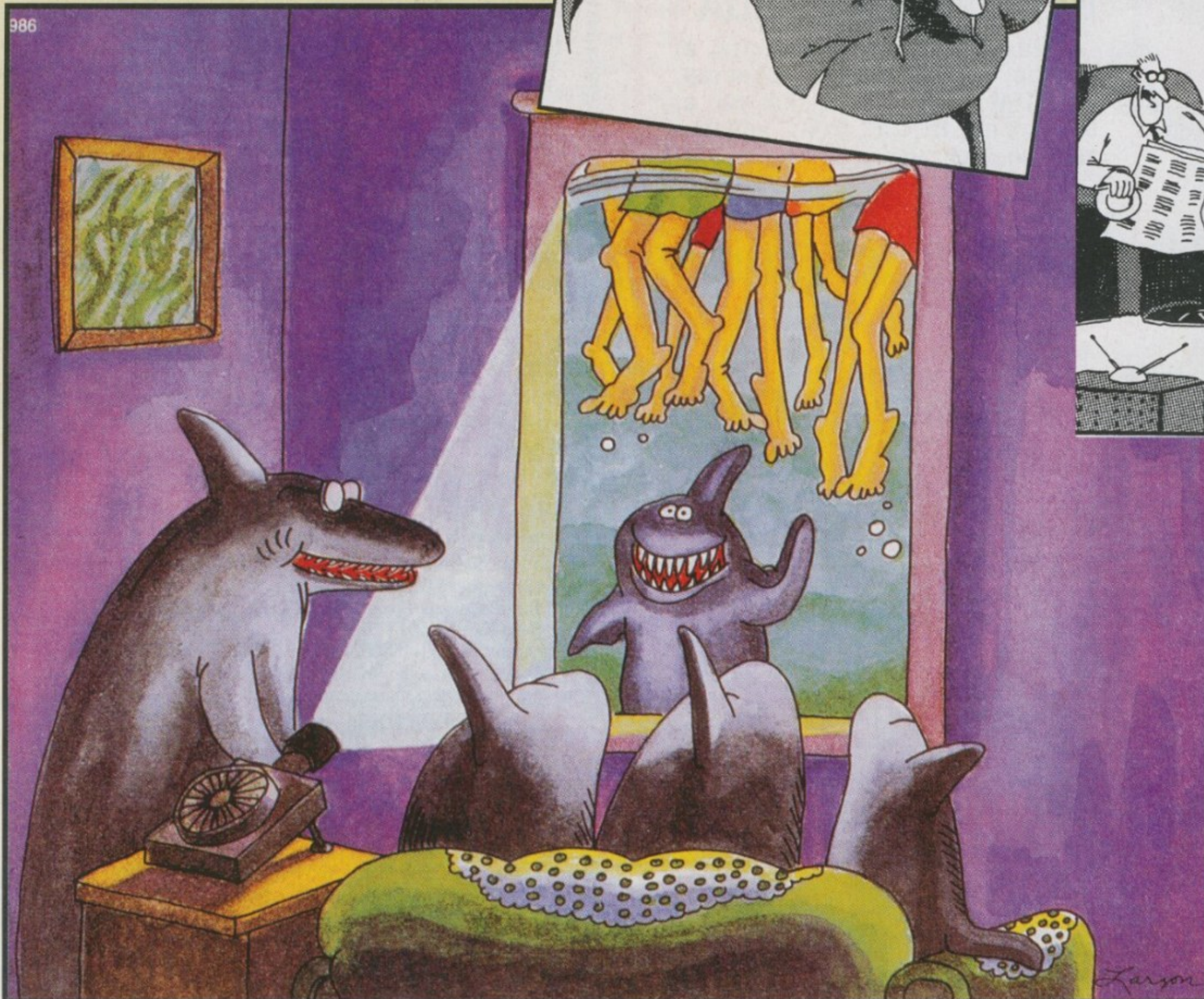

„АХА, ШТА САМ ТИ РЕКАО, ДЕНИ,
ИЗГЛЕДА ДА ТО ЛУПА БАБАРОГА
ИЗ ПОДРУМА, ЧУЛА ТЕ ЈЕ КАКО
ПЛАЧЕШ! БУДИ МИРАН
ПА ЋЕ ДА ОДЕ!“

Larson

986

„А, ЕВО НАС ПРОШЛЕ ГОДИНЕ НА ЛЕТОВАЊУ... ГДЕ ОВО БЕШЕ, ХЕЛЕН, ХАВАЈИ ИЛИ ФЛОРИДА?“

РЕКЛИСУ

**ЖЕНА КОЈА
ВОЛИ
РАЗУМЕ И
ОНО ШТО
ЊЕН МУЖ
НИЈЕ НИ
РЕКАО.**

Адријано
Ћелентано
италијански певач
(рођен 1936)

**УМ НАУЧНИКА
ИМА ОШТРЕ ОЧИ
ЗА МЕТОДЕ И
НАЧИНЕ, АЛИ ЈЕ
СЛЕП ЗА ЦИЉЕВЕ
И ВРЕДНОСТИ.**

Алберт Ајнштајн
немачки научник и
нобеловац
(1879–1955)

**ПРЕВАЗИЂЕНО ЈЕ
КУПОВАТИ ПОЛИТИЧАРЕ
– У МОДЕРНОМ
ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ
КУПУЈУ СЕ БИРАЧИ.**

Јохан Грос
немачки публициста
(1932–1999)

**ИРОНИЈА ЈЕ
ЗРНЦЕ СОЛИ КОЈЕ
ЖИВОТУ ДАЈЕ
ПРАВИ УКУС.**

Јохан Волфганг Гете
немачки књижевник
(1749–1832)

**САТИРИЧАР ЈЕ
БОЛЕСНИ
ИДЕАЛИСТА.**

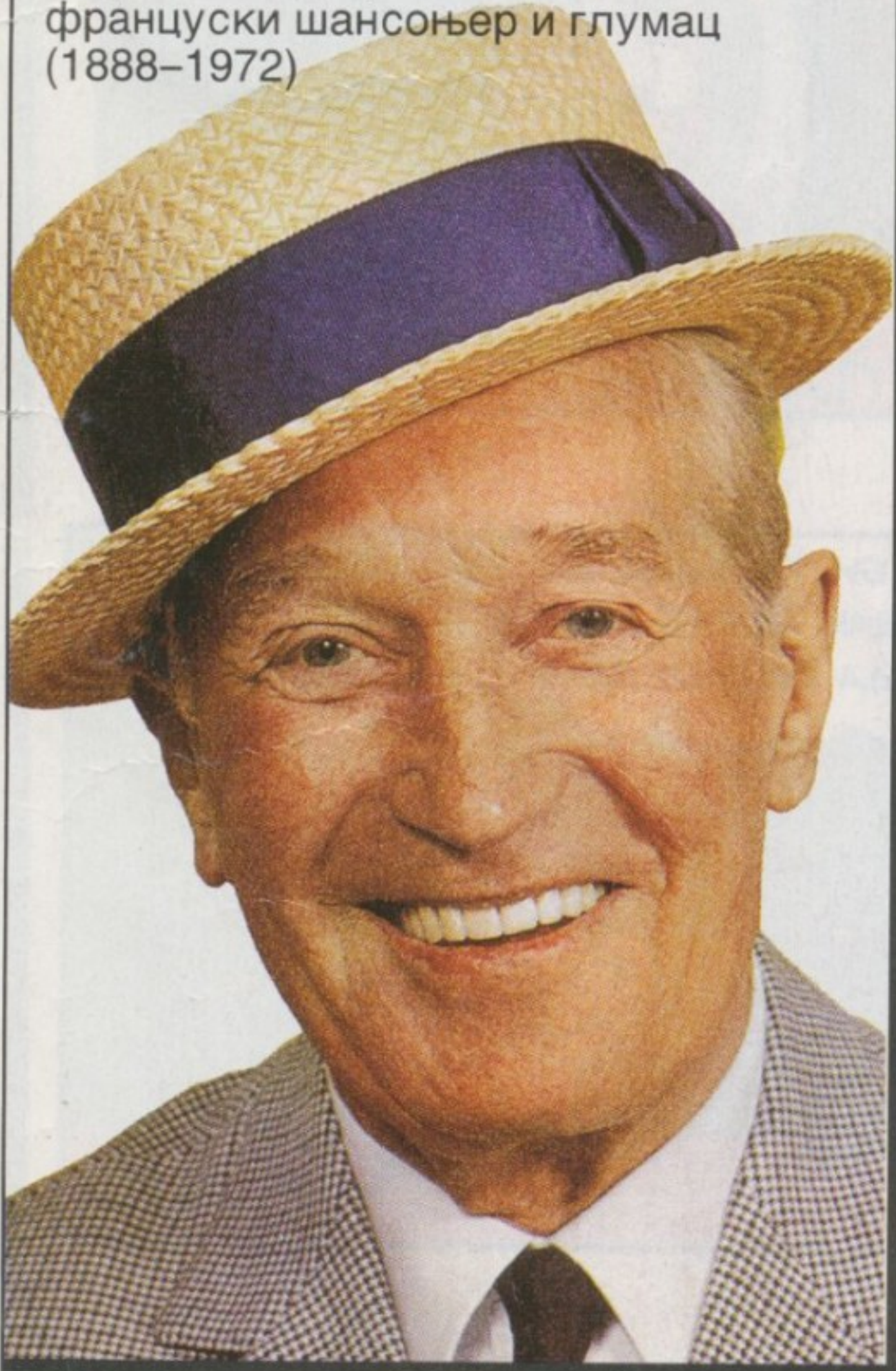
Курт Тухолски
немачки књижевник
(1890–1935)

**ЧОВЕК ЈЕ ЈЕДИНО ЖИВО
БИЋЕ КОЈЕ О СЕБИ ИМА
ЛОШЕ МИШЉЕЊЕ.**

Џорџ Бернард Шо
ирски књижевник и nobelovac
(1856–1950)

**УЧТИВОСТ ЈЕ СИГУРНА
ОДСТУПНИЦА КОЈЕ СЕ
ДРЖИ СВАКИ МУДАР
ЧОВЕК.**

Морис Шевалије
француски шансоњер и глумац
(1888–1972)

**ИМАТИ ДОМАЋЕ
ВАСПИТАЊЕ
ВЕЛИКА ЈЕ ШТЕТА,
ЗАКЉУЧАК ЈЕ ОНИХ
КОЈИ ГА НЕМАЈУ.**

Оскар Вајлд
енглески писац
(1854–1900)

**МЛАДИ ТРЕБА ДА ИДУ
СВОЈИМ ПУТЕМ, АЛИ
НЕКОЛИКО ПУТОКАЗА
НЕЋЕ ИМ НАШКОДИТИ.**

Перл Бак
америчка књижевница и nobelovac
(1892–1973)

**КЋИ ЗАВИСТИ ЈЕ
КЛЕВЕТА.**

Ђакомо Казанова
италијански пустолов и
заводник
(1725–1798)

**ПОКЛАЊАЊЕ ЈЕ
ГРАЂЕЊЕ МОСТА
ПРЕКО ПРОВАЛИЈЕ
САМОЋЕ.**

Антоан де Сент Егзипери
француски књижевник
(1900–1944)

**ЖИВЕТИ ЈЕ
ВЕОМА НЕЗДРАВО.
КО ЖИВИ ТАЈ И
УМРЕ.**

Станислав Јежи Лец
пољски књижевник и
преводац
(1909–1966)

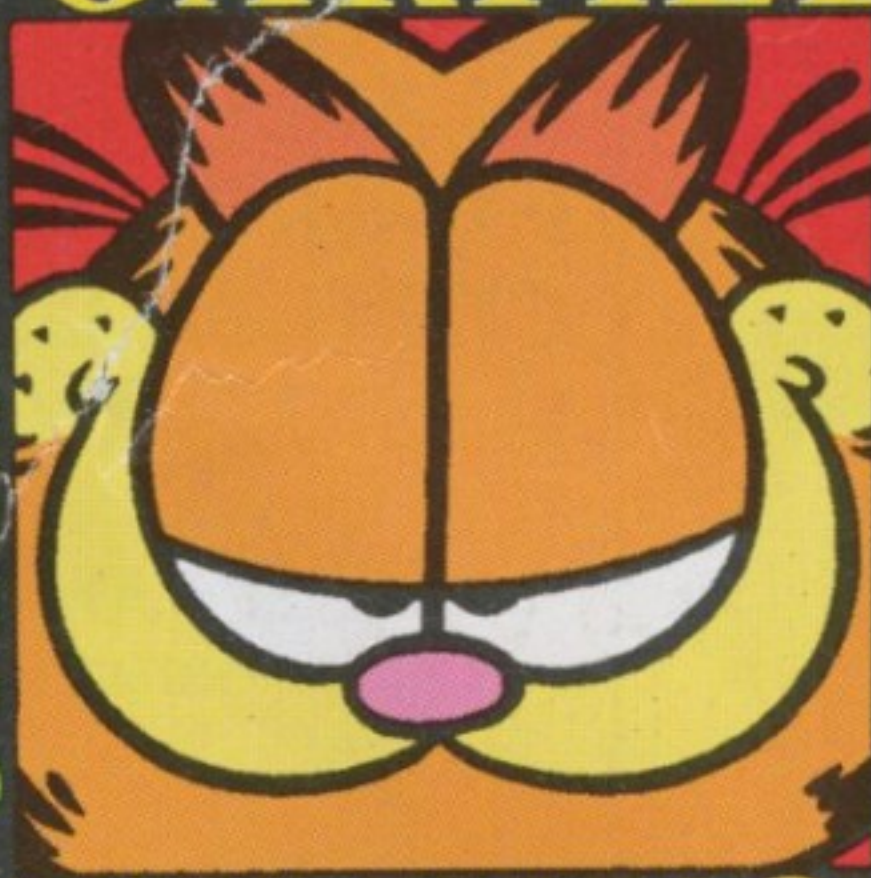
**ОПАЗИО САМ ДА
ВЕЋИНА ЉУДИ ИМА
ПРАЗНИНУ У ГЛАВИ И
ДА СЕ ВРЕМЕНОМ ТА
ПРАЗНИНА ИСПУНИ
ПЛЕСНИ.**

Пол Клодел
француски писац
(1868–1955)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД

GARFIELD

GARFIELD

GARFIELD

